

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

فارسی

فارسی

حِصْنُ الْمُسْلِمِ مِنْ أَذْكَارِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

پناهگاه مسلمان در پرتو اذکار قرآن و سنت

به قلم بنده‌ی محتاج خداوند
دکتر سعید بن علی بن وهف قحطانی

حِصْنُ الْمُسْلِمِ
مِنْ أَذْكَارِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ

پناهگاه مسلمان در پرتو اذکار قرآن و سنت

د. سَعِيدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ وَهْفِ الْقَحْطَانِيِّ

به قلم بنده‌ی محتاج خداوند

دکتر سعید بن علی بن وهف قحطانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پناهگاه مسلمان در پرتو اذکار قرآن و سنت

به نام الله بخشنده‌ی مهربان

مقدمه

همانا حمد و ستایش مخصوص الله است؛ حمد او را می‌گوییم و از او یاری و آمرزش می‌طلبیم و از شر نفس‌های خود و بدی‌های اعمال‌مان به او پناه می‌بریم. هر که را الله هدایت کند، هیچ کس نمی‌تواند او را گمراه سازد؛ و هر که را گمراه کند، هیچ هدایتگری برای او نخواهد بود. و گواهی می‌دهم که هیچ معبود به حقی جز الله نیست؛ یکتاست و شریکی برای او نیست. و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده‌ی اوست، درود و سلام بسیار الله تا روز قیامت بر او و بر آل و اصحابش و همه‌ی کسانی باد که به نیکی از آنان پیروی کنند؛ اما بعد:

این کتاب، مختصری از کتابم «الذِّكْرُ وَالْدُّعَاءُ وَالْعِلَاجُ بِالرُّقَى مِنْ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ»^۱ می باشد.

در این مختصر، بخش اذکار را برگزیدم تا حمل آن در سفرها آسان باشد.

در این مختصر تنها به متن ذکر اکتفا کرده‌ام و در تخریج آن، به ذکر یک یا دو منبع موجود در اصل کتاب بسنده نموده‌ام. و هرکس بخواهد نام راوی (صحابی) یا اطلاعات بیشتری در مورد تخریج بداند، باید به اصل کتاب مراجعه نماید.

از الله عزوجل با توسل به نام‌های نیکو و صفات والایش می‌خواهم که این اثر را خالصانه برای ذات بزرگوارش قرار دهد و به وسیله‌ی آن، مرا در زندگی و پس از مرگ بهره‌مند گرداند؛ و همچنین کسی که آن را می‌خواند یا چاپ می‌کند یا سبب انتشارش می‌شود، بهره‌مند نماید؛ بی‌گمان الله سبحانه و تعالی عهده‌دار این

^۱ الحمدلله اصل کتاب به چاپ رسیده است و احادیث آن با تخریج کامل و مفصل در چهار جلد تخریج شده است. «حصن المسلم» در جلد اول و دوم آن قرار دارد.

مهم و توانای بر آن است. و درود و سلام الله بر پیامبر ما محمد، و
بر آل و اصحاب او و کسانی که تا قیامت به نیکی از آنان پیروی
کنند.

مؤلف

نگاشته شده در ماه صفر سال ۱۴۰۹ هجری قمری

فضیلت ذکر

الله متعال می فرماید:

﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ﴾^۱

پس مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم و شکر مرا به جای آورید و
از من ناسپاسی نکنید.^۱

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾^۲

ای کسانی که ایمان آورده اید، الله را بسیار یاد کنید^۲
﴿...وَالَّذَاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالَّذَاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا
عَظِيمًا﴾

و مردان و زنانی که الله را بسیار یاد می کنند، برای [همگی] آنان

^۱ سوره البقره: ۱۵۲.

^۲ [الأحزاب: ۴۱].

آمزش و پاداشی بزرگ فراهم نموده است.^۱

﴿وَأَذْكُر رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ
بِالْعُدُوِّ وَالْأَصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَفْلِينَ﴾^(۳۵)

و پروردگارت را در دل خویش با تضرع و ترس، بدون آوای بلند
[در] بامدادان و شامگاهان یاد کن و [از یاد الله] غافل نباش.^۲

و پیامبر ﷺ می فرماید: «مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ، وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ،
مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ». «مثال کسی که پروردگارش را یاد می کند و
کسی که پروردگارش را یاد نمی کند، همانند زنده و مرده است»^۳،
و رسول الله ﷺ می فرماید: «أَلَا أُنبئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا

^۱ [الأحزاب: ۳۵].

^۲ سوره الاعراف: ۲۰۵.

^۳ صحیح بخاری همراه با فتح الباری (۱۱ / ۲۰۸) حدیث شماره‌ی (۶۴۰۷)، صحیح مسلم (۱ / ۵۳۹) حدیث شماره‌ی (۷۷۹)، با این لفظ: «مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يُذَكِّرُ اللَّهَ فِيهِ، وَالْبَيْتِ الَّذِي لَا يُذَكِّرُ اللَّهَ فِيهِ، مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ»: «مثال خانه‌ای که در آن یاد الله می‌شود و خانه‌ای که در آن یاد الله نمی‌شود، مانند زنده و مرده است».

عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٌ لَّكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ
وَالْوَرِقِ، وَخَيْرٌ لَّكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا
أَعْنَاقَكُمْ؟» قَالُوا بَلَى. «ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى». «آیا شما را از بهترین اعمال تان
و پاک ترین آنها نزد فرمانروای تان (پروردگار متعال) و مؤثرترین آنها
در بالا بردن درجات تان آگاه نسازم که برای شما از انفاق طلا و نقره
و از روبرو شدن با دشمن تان که گردن آنها را بزنید و آنها گردن شما
را بزنند، بهتر است؟» گفتند: آری. فرمود: «ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى» یعنی:
«ذکر الله متعال»^۱،

و رسول الله ﷺ می فرماید: «يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي،
وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ، ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي
فِي مَلَأٍ، ذَكَرْتُهُ فِي مَلَأٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شَبْرًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ
ذِرَاعًا، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ
هَرَوَلَةً». «الله متعال می فرماید: من نزد گمانی هستم که بنده ام

^۱ به روایت ترمذی (۴۵۹/۵) حدیث شماره‌ی (۳۳۷۷)، ابن ماجه (۱۲۴/۲) حدیث
شماره‌ی (۳۷۹۰). نگا: صحیح ابن ماجه (۳۱۶/۲) و صحیح الترمذی (۱۳۹/۳).

نسبت به من دارد؛ و هرگاه مرا یاد کند، با او هستم. پس اگر مرا در دل خود یاد کند، او را نزد خود یاد می‌کنم؛ و اگر مرا در جمعی یاد کند، او را در جمعی بهتر از آنان یاد خواهم کرد. و اگر به اندازه‌ی یک وجب به من نزدیک شود، به اندازه‌ی یک ذراع به او نزدیک می‌شوم؛ و اگر به اندازه‌ی یک ذراع به من نزدیک شود، به اندازه‌ی یک باع (دو دست باز) به او نزدیک می‌شوم؛ و اگر قدم‌زنان به سوی من بیاید، با شتاب به سوی او می‌آیم»^۱،

از عبدالله بن بُسر رضی الله عنه روایت است که مردی گفت: یا رسول الله، انجام همه‌ی شرایع اسلام بر من دشوار شده است، پس از چیزی به من خبر بده که به آن تمسک جویم. فرمود: «لَا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ». «همواره زبانت به یاد الله تر باشد»^۲،

^۱ بخاری (۱۷۱/۸) حدیث شماره‌ی (۷۴۰۵)، مسلم (۲۰۶۱/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۷۵)؛ و لفظ از بخاری است.

^۲ ترمذی (۴۵۸/۵) حدیث شماره‌ی (۳۳۷۵)، ابن ماجه (۱۲۴۶/۲) حدیث شماره‌ی (۳۷۹۳)؛ آلبانی در صحیح ترمذی (۱۳۹/۳) و صحیح ابن ماجه (۳۱۷/۲) آن را صحیح دانسته است.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ: ﴿الْم﴾ حَرْفٌ، وَلَكِنْ: أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلَا مٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ». «هر کس حرفی از کتاب الله را بخواند، به سبب آن یک نیکی برای او خواهد بود؛ و هر نیکی با ده برابر آن پاداش داده می شود؛ نمی گویم: «الم» یک حرف است، بلکه: الف یک حرف، لام یک حرف و میم یک حرف است»^۱.

و از عُبَّه بن عامر رضی الله عنه روایت است که گفت: رسول الله ﷺ بیرون آمدند و ما در صُفَّه بودیم که فرمودند: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى بُطْحَانَ، أَوْ إِلَى الْعَقِيقِ، فَيَأْتِي مِنْهُ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ فِي غَيْرِ إِنْثِمٍ وَلَا قَطِيعَةٍ رَحِمٍ؟». «کدامیک از شما دوست دارد هر صبح به بُطْحان یا عقیق برود و با دو ماده شتر باردار بازگردد بی آنکه مرتکب گناه یا قطع صلّه رحم شده باشد؟» پس گفتیم: ای رسول خدا، آن را دوست داریم. فرمودند: «أَفَلَا يَغْدُو أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ

^۱ ترمذی (۷۵/۵) حدیث شماره‌ی (۲۹۱۰)؛ و آل‌بانی در صحیح الترمذی (۹/۳) و صحیح الجامع الصغیر (۳۴۰/۵) آن را صحیح دانسته است.

فَيَعْلَمُ، أَوْ يَقْرَأَ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ، وَثَلَاثَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثٍ، وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَرْبَعٍ، وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ». «آیا یکی از شما به مسجد نمی‌رود تا دو آیه از کتاب الله عزوجل را یاد بگیرد، یا بخواند و این برای او بهتر از دو ماده شتر است؛ و سه [آیه] بهتر از سه [ماده شتر] است و چهار [آیه] بهتر از چهار [شتر] و [هر تعداد آیه] بهتر از تعداد آن از شتران است»^۱.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «مَنْ قَعَدَ مَقْعَدًا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ فِيهِ، كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَرَةٌ، وَمَنْ اضْطَجَعَ مَضْجَعًا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ فِيهِ كَانَتْ عَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ تَرَةٌ». «هرکس در جایی بنشیند که در آن ذکر و یاد الله را نکند، حسرت و کمبودی از جانب خداوند متوجه او خواهد بود. و هرکس در جایی بخوابد که در آن ذکر و یاد الله را نداشته باشد، (برای این غفلت هم) حسرت و کمبودی از جانب خداوند متوجه او خواهد بود»^۲.

^۱ مسلم (۵۵۳/۱) حدیث شماره‌ی (۸۰۳).

^۲ ابو داود (۲۶۴/۴) حدیث شماره‌ی (۴۸۵۶) و دیگران؛ نکا: صحیح الجامع

و رسول الله ﷺ می فرماید: «مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِسًا لَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ فِيهِ، وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ تَرَةٌ، فَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ، وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ». «هیچ گروهی در مجلسی نمی نشینند که در آن ذکر و یاد الله نکنند و بر پیامبرشان درود نفرستند، مگر اینکه حسرت و افسوسی متوجه آنها خواهد بود؛ پس اگر خداوند بخواهد آنها را عذاب می کند و چون بخواهد آنان را می بخشد»^۱.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُومُونَ مِنْ مَجْلِسٍ لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ فِيهِ إِلَّا قَامُوا عَنْ مِثْلِ حَيْفَةِ حِمَارٍ، وَكَانَ لَهُمْ حَسْرَةٌ». «هیچ گروهی نیست که از مجلسی برخیزند که در آن الله متعال را یاد نکرده اند، مگر اینکه گویا از کنار لاشه الاغی مُرده برخاسته اند و [آن مجلس] برای آنان مایه حسرت خواهد بود»^۲.

(۳۴۲/۵).

^۱ ترمذی (۴۶۱/۵) حدیث شماره‌ی (۳۳۸۰): نگا: صحیح الترمذی (۳/ ۱۴۰).

^۲ ابو داود (۲۶۴/۴) حدیث شماره‌ی (۴۸۵۵)، احمد (۳۸۹/۲) حدیث شماره‌ی (۱۰۶۸۰): نگا: صحیح الجامع (۵/ ۱۷۶).

۱- اذکار هنگام بیدار شدن از خواب

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا، وَإِلَيْهِ النُّشُورُ». «حمد و ستایش مخصوص الله است که ما را پس از میراندن، زنده گرداند و برانگیخته شدن پس از مرگ و زنده شدن دوباره به سوی اوست»^۱.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، رَبِّ اغْفِرْ لِي». «هیچ معبود بر حق جز الله نیست، یکتاست و هیچ شریکی ندارد؛ فرمانروایی برای اوست و حمد و ستایش برای اوست؛ و او بر هر کاری تواناست. الله پاک و منزّه است و ستایش از آن اوست و هیچ معبود بر حق جز الله نیست؛ و الله بزرگ است و هیچ توان و قدرتی جز با [یاری جستن از] الله بلندمرتبه‌ی بزرگ وجود ندارد. پروردگارا، مرا

^۱ صحیح بخاری به همراه فتح الباری (۱۱۳/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۱۴)، صحیح مسلم (۲۰۸۳/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۱).

بیامرز»^۱.

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي فِي جَسَدِي، وَرَدَّ عَلَيَّ رُوحِي، وَأَذِنَ لِي بِذِكْرِهِ». «حمد و ستایش مخصوص الله است؛ کسی که در جسم من عافیت بخشید و روحم را به من بازگرداند و به من اجازه داد که او را یاد کنم»^۲.

(إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأُخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطِيلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ

^۱ «هرکس این ذکر را بخواند آمرزیده می شود و اگر دعا کند مستجاب می شود؛ و اگر (از خواب) برخیزد و وضو بگیرد و سپس نماز بخواند، نمازش پذیرفته می شود». صحیح بخاری به همراه فتح الباری (۳۹/۳) حدیث شماره ی (۱۱۵۴) و دیگران؛ لفظ از ابن ماجه است. نگا: صحیح ابن ماجه (۳۳۵/۲).

^۲ ترمذی (۴۷۳/۵) حدیث شماره ی (۳۴۰۱)؛ نگا: صحیح الترمذی (۱۴۴/۳).

ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَامَنَّآ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا
 مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٦﴾ رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ
 إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٧﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ
 عَمِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ فَأَلَّزِينَ هَاجِرُوا
 وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَرِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَتَلُوا وَقُتِلُوا لَأَكْفِرَنَّ عَنْهُمْ
 سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ
 وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٨﴾ لَا يَغْرَنَكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبَلَدِ
 ﴿١٩٩﴾ مَتَّعْ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٠﴾ لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا
 رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ
 اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ﴿٢٠١﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ
 بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَلَّسِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ
 اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ
 الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ
 لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٣﴾

به راستی در آفرینش آسمان‌ها و زمین و آمد و شد شب و روز،

نشانه‌های [آشکاری] برای خردمندان است.

[همان] کسانی که الله را [در همهٔ احوال] ایستاده و نشسته و بر پهلوی آرمیده یاد می‌کنند و در آفرینش آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند [و می‌گویند:] «پروردگارا، اینها را بیهوده نیافریده‌ای؛ منزهی تو؛ پس ما را از عذاب آتش [دوزخ] نگاه دار.

پروردگارا، کسی را که تو به آتش [دوزخ] درآوری، یقیناً خوار و رسوایش کرده‌ای و ستمکاران [هیچ] یآوری ندارند.

پروردگارا، ما [ندای] دعوتگری [= پیامبرت محمد ﷺ] را شنیدیم که به ایمان فرامی‌خواند که: «به پروردگار خود ایمان آورید»؛ پس ما ایمان آوردیم. پروردگارا، پس گناهانمان را ببخش و بدی‌هایمان را بپوشان و ما را در زمرهٔ نیکان بمیران.

پروردگارا، آنچه را که به وسیلهٔ رسولانت به ما وعده داده‌ای به ما عطا کن و در روز قیامت رسوایمان مگردان. بی‌تردید، تو خلاف

وَعْدَه نَمِی کُنِی».

پس پروردگارشان دعای آنان را اجابت کرد [و فرمود: «من [پاداش] عمل هیچ صاحب عملی از شما را - چه مرد و چه زن - که همنوع یکدیگرید تباه نمی کنم؛ پس کسانی که [از وطن خود] هجرت کرده اند و [یا] از خانه های خود رانده شده اند و در راه من آزار دیده اند و جنگیده اند و کشته شده اند، قطعاً بدی هایشان را از آنان می زدایم و [به عنوان] پاداشی از جانب الله، آنان را در باغ هایی درمی آورم که از زیر [درختان] آن جویبارها جاری است؛ و الله است که پاداش نیکو نزد اوست.

[ای پیامبر،] رفت و آمدِ کافران [برای تجارت] در شهرها [و مال و مقام آنان] تو را نفریبد.

[این] بهره مندی ناچیزی است؛ سپس جایگاهشان دوزخ است و چه بد جایگاهی است!

اما کسانی که از پروردگارشان پروا کرده‌اند، [در بهشت] باغ‌هایی دارند که از زیر [درختان] آن جویبارها جاری است [و] جاودانه در آن می‌مانند. [این] محلّ پذیرایی از جانب الله [برای آنان مهیا شده] است و آنچه نزد الله است، برای نیکوکاران بهتر است.

و کسانی از اهل کتاب هستند که به الله و آنچه بر شما نازل شده و آنچه بر خودشان نازل شده است ایمان دارند؛ در برابر الله فروتن هستند و آیات الله را به بهای ناچیزی نمی‌فروشند. اینانند که پاداششان نزد پروردگارشان [محفوظ] است. به راستی که الله در حسابرسی سریع است.

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، [بر تکالیف دینی و رنج‌های دنیوی] شکیبایی ورزید و [در برابر دشمنان] پایدار باشید و مرزها [ی سرزمین اسلامی] را نگهبانی کنید و پرهیزگاری پیشه کنید؛ باشد که

رستگار شوید.) [آل عمران: ۱۹۰-۲۰۰].^۱

۲. دعای پوشیدن لباس

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا (الثَّوبَ) وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ...». «حمد و ستایش برای الله متعال است که این لباس را بر من پوشاند و بی آنکه توان و نیرویی از جانب من باشد، روزی ام گرداند»^۲.

۳. دعای پوشیدن لباس جدید

«اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ، أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهِ وَخَيْرِ مَا صُنِعَ لَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وَشَرِّ مَا صُنِعَ لَهُ». «بارالها، حمد و ستایش برای

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۳۳۷/۸) حدیث شماره‌ی (۴۵۶۹)، مسلم (۵۳۰/۱) حدیث شماره‌ی (۲۵۶).

^۲ به روایت اهل سنن جز نسائی: ابوداود حدیث شماره‌ی (۴۰۲۳)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۵۸)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۲۸۵)؛ و آلبانی آن را در إرواء الغلیل (۷/ ۴۷) حسن دانسته است.

توست، تو آن را بر من پوشاندی؛ از تو خیر و خوبی آن و آن خیر و خوبی را خواهانم که برای آن ساخته شده است (اینکه در طاعت و فرمانبرداری تو استفاده شود) و به تو پناه می آورم از شر آن و آن شری که برای آن ساخته شده است (از اینکه در معصیت و نافرمانی تو استفاده شود)»^۱.

۴. دعا برای کسی که لباس جدید پوشیده است

«تُبْلِي وَيُخْلِفُ اللَّهُ تَعَالَى». «آن را کهنه کنی و خداوند بهتر از آن را جایگزین کند»^۲.

«الْبَسَ جَدِيدًا، وَعِشْ حَمِيدًا، وَمُتْ شَهِيدًا». «لباس جدید بپوشی و زندگی خوبی داشته باشی و شهید بمیری»^۳.

^۱ ابوداود حدیث شماره‌ی (۴۰۲۰)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۱۷۶۷)، بغوی (۴۰/۱۲)؛ نکا: مختصر شمائل الترمذی، آلبانی، ص ۴۷.

^۲ به روایت ابوداود (۴۱/۴) حدیث شماره‌ی (۴۰۲۰)؛ نکا: صحیح ابی داود (۷۶۰/۲).

^۳ ابن ماجه (۱۱۷۸/۲) حدیث شماره‌ی (۳۵۵۸)، بغوی (۱۲/۴۱)؛ نکا: صحیح ابن ماجه (۲/۲۷۵).

۵. دعای هنگام درآوردن لباس

«بِسْمِ اللَّهِ». «به نام الله»^۱.

۶. دعای هنگام وارد شدن به بیت الخلاء (دستشویی یا توالت یا مستراح)

«بِسْمِ اللَّهِ [اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ]». «[به نام الله]، بارالها، به تو پناه می آورم از هر پلیدی و ناپاکی یا شیاطین نرو ماده»^۲.

۷- دعای خارج شدن از بیت الخلاء

«غُفْرَانِكَ». «پروردگارا، آمرزشت را می خواهم»^۳.

^۱ ترمذی (۵۰۵/۲) حدیث شماره‌ی (۶۰۶) و دیگران؛ نکا: إرواء الغلیل حدیث شماره‌ی (۵۰) و صحیح الجامع (۲۰۳/۳).

^۲ به روایت بخاری (۱/ ۴۵) به شماره‌ی (۱۴۲)، و مسلم (۱/ ۲۸۳) به شماره‌ی (۳۷۵)، و «بِسْمِ اللَّهِ» در اول آن را سعید بن منصور روایت کرده است. نکا: فتح الباری (۱/ ۲۴۴).

^۳ به روایت اصحاب سنن جز نسائی که آن را در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی

۸- ذکر پیش از وضو

«بِسْمِ اللَّهِ». «به نام الله»^۱.

۹- ذکر بعد از اتمام وضو

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ..». «گواهی می‌دهم که معبود بر حقی جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده‌ی اوست...»^۲.

«اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ». «بارالها، مرا از کسانی قرار بده که بسیار توبه می‌کنند و مرا از پاکیزگان قرار

(۷۹) روایت کرده است؛ و ابو داود حدیث شماره‌ی (۳۰)، ترمذی حدیث شماره‌ی

(۷)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۰۰)؛ و آل‌بانی در «صحیح سنن أبی داود» (۱۹/۱).

^۱ ابوداود حدیث شماره‌ی (۱۰۱)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۹۷)، احمد حدیث شماره‌ی (۹۴۱۸)؛ و نگا: إرواء الغلیل (۱۲۲/۱).

^۲ مسلم (۲۰۹/۱) حدیث شماره‌ی (۲۳۴).

بده»^۱.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ
وَأَتُوبُ إِلَيْكَ». «بارالها تو پاک و منزهی و حمد و ستایش تو را
می گویم، گواهی می دهم که معبود بر حق جز تو نیست، از تو
آمرزش می خواهم و به سوی تو بازگشته و توبه می کنم»^۲.

۱۰. ذکر هنگام خارج شدن از منزل

«بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». «به نام الله،
بر الله توکل نمودم و هیچ توان و نیرویی جز به یاری الله نیست»^۳.
«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ، أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ، أَوْ أَزَلَ، أَوْ أَظْلِمَ،
أَوْ أُظْلِمَ، أَوْ أَجْهَلَ، أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ». «بارالها، به تو پناه می آورم از

^۱ ترمذی (۷۸/۱) حدیث شماره‌ی (۵۵)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۸/۱).

^۲ نسائی در «عمل الیوم واللیلة» (ص ۱۷۳)؛ و نکا: إرواء الغلیل (۱۳۵/۱) و (۹۴/۳).

^۳ ابوداود (۳۲۵/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۹۵)، ترمذی (۴۹۰/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۲۶)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۵۱/۳).

اینکه گمراه شوم یا مرا گمراه کنند؛ و از اینکه خطا کنم یا مرا دچار خطا و لغزش نمایند؛ و از اینکه ستم کنم یا به من ستم شود؛ یا از اینکه کار جاهلانه‌ای انجام دهم یا کار جاهلانه‌ای در حق من انجام گردد»^۱.

۱۱. ذکر هنگام وارد شدن به منزل

«بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا، وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى اللَّهِ رَبَّنَا تَوَكَّلْنَا، ثُمَّ لِيُسَلِّمْ عَلَيَّ أَهْلِي». «به نام الله وارد شدیم و به نام الله خارج شدیم و بر الله پروردگارمان توکل نمودیم؛ سپس بر خانواده‌اش سلام می‌کند»^۲.

^۱ اهل سنن: ابوداود حدیث شماره‌ی (۵۰۹۴)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۲۷)، نسائی حدیث شماره‌ی (۵۵۰۱)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۸۸۴)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۵۲/۳) و صحیح ابن ماجه (۳۳۶/۲).

^۲ به روایت ابو داود (۳۲۵/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۹۶)؛ و علامه ابن باز در «تحفة الأخیار» (ص ۲۸)، سند آن را حسن دانسته است؛ و در صحیح مسلم حدیث شماره‌ی (۲۰۱۸) آمده است: «هرگاه مرد وارد خانه‌اش شود و الله را هنگام وارد شدن و هنگام غذا خوردن یاد کند، شیطان (به همراهانش) می‌گوید: امشب در اینجا نه برای شما جای خواب است و نه غذا».

۱۲- دعای رفتن به مسجد

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا،
وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَمِنْ فَوْقِي نُورًا، وَمِنْ تَحْتِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا،
وَعَنْ شِمَالِي نُورًا، وَمِنْ أَمَامِي نُورًا، وَمِنْ خَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي نَفْسِي
نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي نُورًا، وَعَظِّمْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْنِي نُورًا،
اللَّهُمَّ أَعْظِنِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي عَصَبِي نُورًا، وَفِي لَحْمِي نُورًا، وَفِي دَمِي
نُورًا، وَفِي شَعْرِي نُورًا، وَفِي بَشْرِي نُورًا». «بارالها، در قلبم نور و در
زبانم نور و در گوش‌هایم نور و در چشمانم نور و در بالای من نور
و در زیر من نور و در سمت راست من نور و در سمت چپ من نور
و در جلوی من نور و در پشت سرم نور و در نفس من نور قرار بده؛
و نور مرا بزرگ بگردان و بر آن بیفزای؛ و برای من نوری قرار بده و
مرا نوری بگردان؛ بارالها، به من نوری عطا کن و در رگ‌هایم نور
قرار بده و در گوشت من نوری و در خون من نوری و در موی من

نوری و در پوست من نوری قرار بده»^۱.

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا فِي قَبْرِي... وَنُورًا فِي عِظَامِي» «وَزِدْنِي نُورًا، وَزِدْنِي نُورًا، وَزِدْنِي نُورًا» «وَهَبْ لِي نُورًا عَلَى نُورٍ». «بارالها، برای من نوری در قبرم ... و نوری در استخوان‌هایم قرار بده»^۲ «و بر نور من بیفزای و بر نور من بیفزای و بر نور من بیفزای»^۳ «و به من نوری بر فراز نور ببخش»^۴.

۱۳. دعای ورود به مسجد

^۱ تمام این الفاظ را ببینید در: بخاری (۱۱۶/۱۱) حدیث شماره‌ی (۳۱۶۶)، مسلم (۵۲۶/۱) حدیث شماره‌ی (۵۲۹) و (۵۳۰) و (۷۶۳).

^۲ ترمذی (۴۸۳/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۱۹).

^۳ به روایت بخاری در «ادب المفرد» حدیث شماره‌ی (۶۹۵) (ص ۲۵۸)؛ و آلبانی، إسناده آن را در «صحيح الأدب المفرد» حدیث شماره‌ی (۵۳۶) صحیح دانسته است.

^۴ ابن حجر در فتح الباری ذکر نموده و آن را به ابن ابی عاصم در کتاب «الدعاء» نسبت داده است؛ نگاه: فتح الباری (۱۱۸/۱۱) و می‌گوید: با توجه به اختلاف روایات، جمعاً بیست و پنج خصلت می‌شود.

(با پای راست وارد مسجد می‌شود)^۱ و می‌گوید: «أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»، «پناه می‌برم به الله بزرگ و به چهره بزرگوارش و قدرت و پادشاهی قدیمش از شیطان رانده شده»^۲

«بِسْمِ اللَّهِ، وَالصَّلَاةُ» «وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ» «به نام الله، و درود»^۳ «و سلام بر رسول الله»^۴

«اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ». «بارالها درهای رحمت را برای

^۱ دلیل آن، سخن انس بن مالک رضی الله عنه است که می‌گوید: «سنت این است که با پای راست وارد مسجد شوید و چون از آن خارج می‌شوید، با پای چپ باشد». به روایت حاکم (۲۱۸/۱) و آن را بنا بر شرط مسلم صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است. و بیهقی (۴۴۲/۲) آن را روایت نموده و آل‌بانی در «سلسلة الأحادیث الصحيحة» (۵/ ۶۲۴) حدیث شماره‌ی (۲۴۷۸) حسن دانسته است.

^۲ ابوداود حدیث شماره‌ی (۴۶۶)؛ و نگا: صحیح الجامع حدیث شماره‌ی (۴۵۹۱).

^۳ به روایت ابن سنی به شماره (۸۸) و آل‌بانی آن را در «الثمر المستطاب» (ص ۶۰۷) حسن دانسته است.

^۴ ابوداود (۱۲۶/۱) حدیث شماره‌ی (۴۶۵)؛ و نگا: صحیح الجامع (۵۲۸/۱).

من بگشای»^۱.

۱۴. دعای خارج شدن از مسجد

(با پای چپ خارج می‌شود)^۲ و می‌گوید: «بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، «به نام خدا و درود و سلام بر رسول الله،
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ، بارالها از تو فضل تو را خواهانم،
اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». «خداوندا، مرا از شیطان
رانده شده محفوظ بدار»^۳.

^۱ مسلم (۴۹۴/۱) حدیث شماره‌ی (۷۱۳). و در سنن ابن ماجه از طریق فاطمه رضی
الله عنها وارد شده که: «بارالها گناهانم را ببخش و درهای رحمت را برای من
بگشای». و آل‌بانی آن را به دلیل شواهدی که دارد، صحیح دانسته است. نگا: صحیح
ابن ماجه (۱۲۸/۱) حدیث شماره‌ی (۱۲۹).

^۲ حاکم (۲۱۸/۱)، و بیهقی (۴۴۲/۲)، و شیخ آل‌بانی در «سلسلة الأحادیث الصحيحة»
(۶۲۴/۵) به‌شماره (۲۴۷۸) آن را حسن دانسته است، و تخریج آن پیش‌تر گذشت.

^۳ تخریج روایت‌های حدیث قبل را در دعای وارد شدن به مسجد به شماره‌ی (۲۰)
بینید؛ و این بخش «اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» روایت ابن ماجه است؛ نگا:
صحیح ابن ماجه (۱۲۹/۱).

۱۵. اذکار اذان

(شنونده) کلماتی همچون کلمات موزن می گوید مگر در «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ وَحَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ» که می گوید: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» یعنی: (قدرت و توانی نیست مگر با [یاری] الله)^۱.

می گوید: «وَأَنَا أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا». «و من گواهی می دهم که معبود بر حقى جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد و محمد بنده و فرستاده‌ی اوست؛ راضی شدم که الله پروردگار من و محمد پیامبر من و اسلام دین من باشد»^۲

این ذکر را پس از تشهد موزن می گوید^۳.

(پس از پاسخ دادن به موزن، بر پیامبر صلی الله علیه وسلم درود

^۱ بخاری (۱۵۲/۱) حدیث شماره‌ی (۶۱۱) و (۶۱۳)، مسلم (۲۸۸/۱) حدیث شماره‌ی (۳۸۳).

^۲ مسلم (۲۹۰/۱) حدیث شماره‌ی (۳۸۶).

^۳ ابن خزیمه (۲۲۰/۱).

می فرستد)^۱.

می گوید: «اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ، [إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ]». «بارالها، ای پروردگار این دعای کامل و نمازی که اقامه می شود، به محمد وسیله و فضیلت عطا بفرما و او را به مقام محمودی برسان که به او وعده دادی؛ [به راستی که تو خلف وعده نمی کنی]»^۲.

در فاصله‌ی میان اذان و اقامه برای خودش دعا می کند که دعا در این هنگام رد نمی شود)^۳.

^۱ مسلم (۲۸۸/۱) حدیث شماره‌ی (۳۸۴).

^۲ بخاری (۱۵۲/۱) حدیث شماره‌ی (۶۱۴)؛ و میان دو گروه در روایت بیهقی (۴۱۰/۱) می باشد؛ و علامه عبدالعزیز بن باز رحمه الله در «تحفة الأخیار» (ص ۳۸) اسناد آن را حسن دانسته است.

^۳ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۵۹۴) و (۳۵۹۵)، ابوداود حدیث شماره‌ی (۵۲۵)، احمد حدیث شماره‌ی (۱۲۲۰۰)؛ و نگا: إرواء الغلیل (۲۶۲/۱).

۱۶- دعای استفتاح (آغاز نماز)

«اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنَ
الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ، بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ». «بارالها،
من و گناهانم را چنان از هم دور بگردان که مشرق و مغرب را از
یکدیگر دور نمودی؛ بارالها، مرا از گناهانم چنان پاک بگردان که
لباس سفید از چرک و پلیدی پاک می شود؛ بارالها، مرا با برف و آب
و تگرگ از گناهانم بشوی»^۱.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ
غَيْرُكَ». (تنزیه و ستایش تو را می گویم. نامت خجسته است و کبریا
و عظمت تو والا است و معبودی به حق جز تو نیست)^۲.

^۱ بخاری (۱۸۱/۱) حدیث شماره‌ی (۷۴۴)، مسلم (۴۱۹/۱) حدیث شماره‌ی (۵۹۸).

^۲ مسلم حدیث شماره‌ی (۳۹۹)، اصحاب سنن چهارگانه: ابوداود حدیث شماره‌ی (۷۷۵)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۲۴۳)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۸۰۶)، نسائی حدیث شماره‌ی (۸۹۹)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۷۷/۱)، صحیح ابن ماجه (۱۳۵/۱).

«وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ، إِنَّ صَلَاتِي، وَنُسُكِي، وَمَحْيَايَ، وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذُنُوبِي فَأَعْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا، لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ، لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ كُلُّهُ بِيَدِكَ، وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ، أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ». (رویم را موحدانه به سوی کسی نمودم که آسمان‌ها و زمین را خلق نموده است و من از مشرکان نیستم؛ به راستی که نماز و مناسک و زندگی و مرگ من برای الله پروردگار جهانیان است؛ همو که شریکی ندارد؛ و به این، امر شدم و من از مسلمانان هستم. بارالها، تو پادشاه و فرمانروایی، معبود بر حقی جز تو نیست، تو پروردگار منی و من بنده‌ی توام، بر نفس خود ظلم نمودم و به گناه خود اعتراف دارم، پس همه‌ی

گناهانم را ببخش که کسی جز تو گناهان را نمی‌بخشد. و مرا به سوی بهترین اخلاق هدایت فرما که کسی جز تو به بهترین اخلاق هدایت نمی‌کند؛ و مرا از اخلاق بد دور بگردان که اخلاق بد را کسی جز تو از من دور نمی‌گرداند؛ گوش به فرمان و در خدمتم؛ همه‌ی خیر و خوبی‌ها به دست توست و شر و بدی به سوی تو راه ندارد، توفیق من به دست توست و پناه من تویی، مبارک و برتر و متعالی هستی، از تو طلب آموزش دارم و به سوی تو بازگشته و توبه می‌کنم»^۱.

«اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ، وَمِيكَائِيلَ، وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ». «بارالها، ای پروردگار جبرائیل و میکائیل و اسرافیل، آفریننده‌ی آسمان‌ها و زمین، عالم و آگاه به نهان و آشکار،

^۱ به روایت مسلم (۵۳۴/۱) حدیث شماره‌ی (۷۷۱).

تو میان بندگان در آنچه اختلاف کرده‌اند، داوری می‌کنی؛ در آنچه اختلاف کرده‌اند، به اذن خود مرا به حق هدایت فرما، به‌راستی تو هرکس را که بخواهی به راه راست هدایت می‌کنی»^۱.

«اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا» «الله بسیار بزرگ است، الله بسیار بزرگ است، الله بسیار بزرگ است و حمد و ستایش زیاد برای الله است و حمد و ستایش بسیار برای الله است و حمد و ستایش بسیار برای الله است؛ و من صبح و شام او را تسبیح می‌گویم و از هر عیب و نقصی پاک و منزّه می‌دانم»

سه بار «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ: مِنْ نَفْخِهِ، وَنَفْثِهِ، وَهَمَزِهِ». «پناه می‌برم به الله از شیطان: از کبر او، و شعر او، و وسوسه‌ی او»^۲.

^۱ به روایت مسلم (۵۳۴/۱) حدیث شماره‌ی (۷۷۰).

^۲ به روایت ابوداود (۲۰۳/۱) حدیث شماره‌ی (۷۶۴)، ابن ماجه (۲۶۵/۱) حدیث شماره‌ی (۸۰۷)، احمد (۸۵/۴) حدیث شماره‌ی (۱۶۷۳۹)؛ و شعب ابناؤوط در

«اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ، أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ
 الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، [وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ] [وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ] [وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ]
 [وَلَكَ الْحَمْدُ] [أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ
 الْحَقُّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَمَحَمَّدٌ ﷺ حَقٌّ،
 وَالسَّاعَةُ حَقٌّ] [اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَبِكَ أَمَنْتُ،
 وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ. فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ،
 وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ، وَمَا أَعْلَنْتُ] [وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي] [أَنْتَ
 الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ] [أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ] [وَلَا

تحقیق خود بر مسند امام احمد می گوید: سند روایت «حسن لغیره» است. و عبدالقادر
 ارناؤوط در تخریج روایات «الکلم الطیب» اثر ابن تیمیه به شماره‌ی (۷۸) می گوید:
 «بنا بر شواهد آن، حدیثی صحیح است». و آلبانی آن را در «صحیح الکلم الطیب»
 حدیث شماره‌ی (۶۲) ذکر می کند؛ و مسلم از ابن عمر رضی الله عنهما مانند آن را
 روایت نموده که همین داستان در آن آمده است (۴۲۰/۱) حدیث شماره‌ی (۶۰۱).

حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» . «بارالها، حمد و ستایش برای توست^۱، تو نور آسمان‌ها و زمین و کسانی هستی که در آنها هستند؛ و حمد و ستایش برای توست، تو که برپادارنده‌ی آسمان‌ها و زمین و کسانی هستی که در آنها هستند؛ و حمد و ستایش برای توست، تو پروردگار آسمان‌ها و زمین و کسانی هستی که در آنها هستند؛ و حمد و ستایش برای توست که پادشاهی و فرمانروایی آسمان‌ها و زمین و کسانی که در آنها هستند از آن توست؛ و حمد و ستایش برای توست که فرمانروای آسمان‌ها و زمین هستی؛ و حمد و ستایش برای توست، تو حق و وعده‌ی تو حق و سخن تو حق و دیدار تو حق و بهشت، حق و دوزخ، حق و پیامبران، حق و محمد صلی الله علیه وسلم، حق و قیامت، حق است. بارالها تسلیم تو شدم و بر تو توکل نمودم و به تو ایمان آوردم و به سوی تو بازگشتم و به یاری تو با دشمنان

^۱ چون رسول خدا صلی الله علیه وسلم شب برای نماز تهجد برمی‌خواست، این ذکر را می‌خواند.

خصوصیت نمودم و داوری و قضاوت را به تو سپردم، پس گناهانی را که پیش‌تر انجام دادم و بعداً مرتکب می‌شوم و آنچه پنهان نموده و آشکار نمودم و آنچه تو از من به آنها داناتری، (همه را) برای من بیامرز و ببخش؛ تقدیم و تاخیر به دست توست (این تویی که هر که را بخواهی به سمت بهشت و کارهای نیک، پیش برده و از آن عقب می‌اندازی) معبود بر حق جز تو نیست، تو معبود من هستی و معبود بر حق جز تو نیست و هیچ بازدارنده‌ای (از گناه) و هیچ نیرویی (برای اطاعت) جز به خواست و توفیقِ تو وجود ندارد»^۱.

۱۷. دعای رکوع

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ». (پاک است پروردگار بزرگ من).

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۳/۳) و (۱۱۶/۱۱) و (۳۷۱/۱۳) حدیث شماره‌ی (۴۲۳) و (۴۶۵) و (۱۱۲۰) و (۶۳۱۷) و (۷۳۸۵) و (۷۴۴۲) و (۷۴۹۹)؛ و مسلم مانند آن را به صورت مختصر روایت کرده است (۵۳۲/۱) به شماره‌ی (۷۶۹).

سه بار^۱.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي». «بارالها، ای پروردگار ما، تو پاک و منزهی و حمد و ستایش تو را می گویم، بارالها مرا بیامرز و ببخش»^۲.

«سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ». «پروردگارِ فرشتگان و جبرئیل، پاک و منزّه و مقدس است»^۳.

«اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَمُخِّي، وَعَظْمِي، وَعَصَبِي، [وَمَا اسْتَقَلَّتْ بِهِ قَدَمِي]». «بارالها، برای تو رکوع نمودم و به تو ایمان آوردم و تسلیم تو شدم، گوش و چشم و مغز و استخوان و پی و رگم [و همه‌ی وجودم که

^۱ به روایت اهل سنن و احمد: ابوداود حدیث شماره‌ی (۸۷۰)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۲۶۲)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۰۰۷)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۸۹۷)، احمد حدیث شماره‌ی (۳۵۱۴): و نگا: صحیح الترمذی (۸۳/۱).

^۲ بخاری (۹۹/۱) حدیث شماره‌ی (۷۹۴)، مسلم (۳۵۰/۱) حدیث شماره‌ی (۴۸۴).

^۳ مسلم (۳۵۳/۱) حدیث شماره‌ی (۴۸۷)، ابوداود (۲۳۰/۱) حدیث شماره‌ی (۸۷۲).

پایم حمل می کند، برای تو خاشع و فروتن است»^۱.

«سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ، وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكِبَرِيَاءِ، وَالْعَظَمَةِ». «پاک

و منزّه است کسی که غلبه و چیرگی و تصرف و فرمانروایی و بزرگی

و عظمت بی پایان از آن اوست»^۲.

۱۸. دعای بلند شدن از رکوع

«سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ». «الله شنید سخن کسی که او را حمد و

ستایش نمود»^۳.

«رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ». (پروردگار ما،

^۱ مسلم (۱/ ۵۳۴) حدیث شماره‌ی (۷۷۱)؛ و سنن اربعه جز ابن ماجه: ابوداود حدیث شماره‌ی (۷۶۰) و (۷۶۱)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۲۱)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۰۴۹)؛ و ما بین دو گروه لفظ ابن خزیمه حدیث شماره‌ی (۶۰۷) و ابن حبان حدیث شماره‌ی (۱۹۰۱) می‌باشد.

^۲ ابوداود (۱/ ۲۳۰) حدیث شماره‌ی (۸۷۳)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۱۳۱)، احمد حدیث شماره‌ی (۲۳۹۸۰) و اسناد آن حسن است.

^۳ بخاری به همراه فتح الباری (۲/ ۲۸۲) حدیث شماره‌ی (۷۹۶).

حمد و ستایش برای توست، حمد و ستایشی بسیار و پاک و مبارک^۱.

«مِلَّةَ السَّمَوَاتِ وَمِلَّةَ الْأَرْضِ، وَمَا بَيْنَهُمَا، وَمِلَّةَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ. أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ، وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ، اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أُعْطِيَ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.»

«به پُری آسمان‌ها و به پُری زمین و آنچه میان آنهاست؛ و به پُری هر چه تو بخواهی بعد از آن؛ تو اهل ستایش و بزرگی هستی؛ حمد و ستایشی سزاوارتر از آنچه بنده می‌گوید - و همه‌ی ما بنده‌ی تو هستیم - بارالها، مانعی برای عطای تو نیست و دهنده‌ای برای آنچه بازداشتی، نیست؛ و در برابر تو ثروت هیچ ثروتمندی برای او سودی ندارد»^۲.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۲/ ۲۸۴) حدیث شماره‌ی (۷۹۶).

^۲ مسلم (۱/ ۳۴۶) حدیث شماره‌ی (۴۷۷).

۱۹. دعای سجده

«سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى». (پاک است پروردگار بلندمرتبه‌ام) سه بار^۱.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي». «بارالها، ای پروردگار ما، تو پاک و منزهی و حمد و ستایش تو را می‌گویم؛ بارالها، مرا بیامرز و ببخش»^۲.

«سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ». «سُبُّوحٌ، قُدُّوسٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ» یعنی: «پاک و منزّه و مقدس است پروردگار ملائکه و جبرئیل»^۳.

^۱ به روایت اهل سنن و احمد: ابوداود حدیث شماره‌ی (۸۷۰)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۲۶۲)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۰۰۷)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۸۹۷)، احمد حدیث شماره‌ی (۳۵۱۴)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۸۳/۱).

^۲ بخاری حدیث شماره‌ی (۷۹۴)، مسلم حدیث شماره‌ی (۴۸۴) و پیش‌تر تخریج آن به شماره‌ی (۳۴) گذشت.

^۳ مسلم (۵۳۳/۱) حدیث شماره‌ی (۴۸۷)، ابوداود حدیث شماره‌ی (۸۷۲) و پیش‌تر تخریج آن به شماره‌ی (۳۵) گذشت.

«اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ».

«بارالها، برای تو سجده نمودم و به تو ایمان آوردم و تسلیم تو شدم؛ روی من برای کسی سجده نمود که آن را خلق کرد و صورت بخشید و گوش و چشم وی را پدید آورد؛ مبارک است الله که بهترین آفرینندگان است»^۱.

«سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ، وَالْمَلَكُوتِ، وَالْكِبَرِيَاءِ، وَالْعَظَمَةِ». «پاک و منزّه است کسی که غلبه و چیرگی و تصرف و فرمانروایی و بزرگی و عظمت بی پایان از آن اوست»^۲.

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ: دِقَّةً وَجِلَّةً، وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ». «بارالها، همه‌ی گناهانم را ببخش و بیامرز: گناهان ریز و

^۱ مسلم (۵۳۴/۱) حدیث شماره‌ی (۷۷۱) و دیگران.

^۲ ابوداود (۲۳۰/۱) حدیث شماره‌ی (۸۷۳)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۱۳۱)، احمد حدیث شماره‌ی (۲۳۹۸۰)؛ و آلبانی در صحیح ابی داود (۱۶۶/۱) آن را صحیح دانسته است؛ و پیش‌تر تخریج آن در شماره‌ی (۳۷) گذشت.

درشت و اولین و آخرین گناه و آشکار و پنهانش را»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ،
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ».
«بارالها، از خشم تو به خشنودی تو و از عقوبت و مجازات تو به عفو
و بخشش تو پناه می آورم؛ و از تو به خودت پناه می آورم؛ چنانکه
باید نمی توانم حمد و ستایش تو را بگویم، تو چنانی که خود را ثنا و
ستایش نمودی»^۲.

۲۰. دعای نشستن میان دو سجده

«رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي». «پروردگارا، مرا ببامرز؛ پروردگارا،
مرا ببامرز»^۳.

^۱ مسلم (۲۳۰ / ۱) حدیث شماره ی (۴۸۳).

^۲ مسلم (۳۵۲ / ۱) حدیث شماره ی (۴۸۶).

^۳ ابوداود (۲۳۱/۱) حدیث شماره ی (۸۷۴)، ابن ماجه حدیث شماره ی (۸۹۷)؛ و نگا:
صحیح ابن ماجه (۱۴۸/۱).

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَاجْبُرْنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي، وَارْفَعْنِي». «بارالها، مرا بیامرز و به من رحم بفرما و مرا هدایت کن و بی‌نیازم گردان و مرا عافیت و روزی عنایت کن و سربلند و بلندمرتبه‌ام گردان»^۱.

۲۱. دعای سجده‌ی تلاوت

«سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ، فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ». «رویم برای کسی سجده نمود که آن را خلق نموده و با قدرت و توان خود برای آن گوش و چشم پدید آورده است؛ پس مبارک است الله که بهترین آفرینندگان است»
[المؤمنون: ۱۴]^۲.

^۱ به روایت اصحاب سنن جز نسائی: ابوداود (۲۳۱/۱) حدیث شماره‌ی (۸۵۰)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۲۸۴) و (۲۸۵)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۸۹۸)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۹۰/۱) و صحیح ابن ماجه (۱۴۸/۱).

^۲ ترمذی (۴۷۴/۲) حدیث شماره‌ی (۳۴۲۵)، احمد (۳۰/۶) حدیث شماره‌ی

«اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا عِنْدَكَ أَجْرًا، وَضَعْ عَنِّي بِهَا وَزْرًا، وَاجْعَلْهَا لِي عِنْدَكَ ذُخْرًا، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَهَا مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ». «بارالها، به سبب آن، نزد خود اجر و پاداشی برای من بنویس و به سبب آن گناهی از دوش من بردار؛ و آن را نزد خود ذخیره‌ای برای من قرار بده؛ و آن را از من قبول بفرما چنانکه از بنده‌ات داوود قبول نمودی»^۱.

۲۲. تشهد

«التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ». «همه بزرگداشت‌ها و

(۲۴۰۲۲)؛ و حاکم که آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (۲۲۰/۱) و بخش داخل پراکنز روایت اوست.

^۱ ترمذی (۴۷۳/۲) حدیث شماره‌ی (۵۷۹) و حاکم که آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (۲۱۹/۱).

درودها و پاکی‌ها از آن الله است، سلام بر تو ای پیامبر و رحمت الله و برکاتش. سلام بر ما و بر بندگان نیکوکار الله. گواهی می‌دهم که معبودی بر حق نیست جز الله و گواهی می‌دهم که محمد بنده و فرستاده اوست»^۱.

۲۳- درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از تشهد

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ». «بارالها، بر محمد و بر آل محمد درود بفرست چنانکه بر ابراهیم و آل ابراهیم درود فرستادی؛ به راستی که تو شایسته‌ی همه‌ی ستایش‌ها و آراسته به کمال شرافت و بزرگواری هستی. بارالها،

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۳۱۱/۲) حدیث شماره‌ی (۸۳۱)، مسلم (۳۰۱/۱) حدیث شماره‌ی (۴۰۲).

بر محمد و بر آل محمد برکت عنایت کن، چنانکه بر ابراهیم و بر آل ابراهیم برکت عنایت نمودی، به راستی که تو شایسته‌ی همه‌ی ستایش‌ها و آراسته به کمال شرافت و بزرگواری هستی»^۱.

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ». «بارالها، بر محمد و بر همسران او و فرزندان او درود بفرست، چنانکه بر آل ابراهیم درود فرستادی، و بر محمد و بر همسران و فرزندان او برکت عنایت کن، چنانکه بر آل ابراهیم برکت عنایت نمودی؛ به راستی که تو شایسته‌ی همه‌ی ستایش‌ها و آراسته به کمال شرافت و بزرگواری هستی»^۲.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۶/ ۴۰۸) حدیث شماره‌ی (۳۳۷۰)، مسلم حدیث شماره‌ی (۴۰۶).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۶/ ۴۰۷) حدیث شماره‌ی (۳۳۶۹)، مسلم (۱/ ۳۰۶) حدیث شماره‌ی (۴۰۷) و لفظ از مسلم است.

۲۴. دعای بعد از تشهد آخر، قبل از سلام

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ، وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ». «بارالها، من از عذاب قبر و از عذاب جهنم و از فتنه‌ی زندگی و مرگ و از شر فتنه‌ی مسیح دجال به تو پناه می‌آورم»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْثَمِ وَالْمَعْرَمِ». «بارالها، من از عذاب قبر به تو پناه می‌آورم؛ و از فتنه‌ی مسیح دجال به تو پناه می‌آورم؛ و از فتنه‌ی زندگی و مرگ به تو پناه می‌آورم، بارالها، من از نتیجه و عواقب گناه و بدهی به تو پناه می‌آورم»^۲.

^۱ بخاری (۱۰۲/۲) حدیث شماره‌ی (۱۳۷۷)، مسلم (۴۱۲/۱) حدیث شماره‌ی (۵۸۸) و لفظ از مسلم است.

^۲ بخاری (۲۰۲/۱) حدیث شماره‌ی (۸۳۲)، مسلم (۴۱۲/۱) حدیث شماره‌ی (۵۸۷).

«اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ،
 فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ».
 «بارالها، من به نفسم ظلم زیادی روا داشتم و کسی جز تو گناهان را
 نمی‌بخشد، پس مرا با آمرزشی از جانب خود ببخش و بر من رحم
 بفرما، به‌راستی که تو آمرزنده‌ای بسیار مهربانی»^۱.

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ، وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ، وَمَا أَعْلَنْتُ،
 وَمَا أَسْرَفْتُ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ، وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ
 إِلَّا أَنْتَ». «بارالها، آنچه پیش‌تر انجام دادم و بعداً مرتکب می‌شوم و
 آنچه در نهان انجام دادم و آنچه علنی و آشکارا مرتکب شدم و
 زیاده‌روی‌هایم و آنچه تو به آن از من داناتری، (همه را) ببخش و
 بیامرز که تقدیم و تاخیر به دست توست (این تویی که هرکه را
 بخواهی به سمت بهشت و کارهای نیک پیش برده و از آن عقب

^۱ بخاری (۱۶۸/۸) حدیث شماره‌ی (۸۳۴)، مسلم (۲۰۷۸/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۰۵).

می اندازی) معبود بر حق جز تو نیست»^۱.

«اللَّهُمَّ اَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ». «بارالها، مرا

بر ذکر و یادت و شکرگزاریات و عبادت نیکویت یاری بفرما»^۲.

«اللَّهُمَّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ، وَاعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَاعُوذُ بِكَ

مِنْ اَنْ اُرَدَّ اِلَى اَرْدَلِ الْعُمْرِ، وَاعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ».

«بارالها، من از بخل به تو پناه می آورم و از بزدلی به تو پناه می آورم

و از اینکه به ضعف بدنی و از دست دادن عقل در اثر پیری و فرتوتی

دچار شوم، به تو پناه می آورم؛ و از فتنه‌ی دنیا و عذاب قبر به تو پناه

می آورم»^۳.

«اللَّهُمَّ اِنِّي اَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَاعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ». «بارالها، از تو

^۱ مسلم (۵۳۴/۱) حدیث شماره‌ی (۷۷۱).

^۲ ابوداود (۸۶/۲) حدیث شماره‌ی (۱۵۲۲)، نسائی (۵۳/۳) حدیث شماره‌ی (۲۳۰۲)؛

و آلبانی در «صحیح ابی داود» (۲۸۴/۱) آن را صحیح دانسته است.

^۳ بخاری به همراه فتح الباری (۳۵/۶) حدیث شماره‌ی (۲۸۲۲) و (۶۳۹۰).

بهشت را خواهانم و از دوزخ به تو پناه می‌آورم»^۱.

«اللَّهُمَّ بِعِلْمِكَ الْغَيْبِ وَقُدْرَتِكَ عَلَى الْخَلْقِ أَحْيِنِي مَا عَلِمْتَ الْحَيَاةَ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّنِي إِذَا عَلِمْتَ الْوَفَاةَ خَيْرًا لِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَشْيَتَكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، وَأَسْأَلُكَ كَلِمَةَ الْحَقِّ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ، وَأَسْأَلُكَ الْقَصْدَ فِي الْغِنَى وَالْفَقْرِ، وَأَسْأَلُكَ نَعِيمًا لَا يَنْفَدُ، وَأَسْأَلُكَ قُرَّةَ عَيْنٍ لَا تَنْقَطِعُ، وَأَسْأَلُكَ الرِّضَا بَعْدَ الْقَضَاءِ، وَأَسْأَلُكَ بَرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ، وَالشَّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضِرَّةٍ، وَلَا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ، اللَّهُمَّ زَيِّنَا بِزِينَةِ الْإِيمَانِ، وَاجْعَلْنَا هُدَاةً مُهْتَدِينَ». «بارالها، به واسطه‌ی علم غیب خود و قدرتی که بر خلق داری، مادامی که زنده بودن برای من خیر است، زنده‌ام بدار و آنگاه که مردن برای من خیر است، مرا بمیران؛ بارالها، من از تو خشیت تو در نهان و آشکار را خواهانم؛ و از تو سخن حق در وقت خشنودی

^۱ ابوداود حدیث شماره‌ی (۷۹۲)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۹۱۰)؛ و نگا: صحیح ابن

ماجه (۳۲۸/۲).

و خشم را می‌خواهم؛ و از تو میانه‌روی در فقر و ثروت را خواستارم؛
و از تو نعمتی را می‌خواهم که از بین نرود؛ و از تو خنکی چشمی را
می‌خواهم که تمام نشود؛ و از تو رضایت بعد از قضاء و قدر را
می‌خواهم؛ و از تو زندگی خوب و سعادت‌مند بعد از مرگ را خواهانم؛
و از تو لذت نگاه کردن به رویت و شوق دیدارت را خواستارم،
بی‌آنکه ضرر و زیانی متوجه من شود و با فتنه‌ای گمراه‌کننده مواجه
شوم؛ بارالها، ما را به زینت ایمان آراسته بگردان و ما را هدایت‌گرانی
هدایت‌یافته قرار بده»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ بِأَنَّكَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ». «بارالها، یا الله، من از تو که یکتا و یگانه و بی‌نیازی و نه
زاده‌ای و نه زاده شده‌ای و هیچ همتایی نداری، می‌خواهم و مسألت

^۱ نسائی (۵۴/۳) (۵۵) حدیث شماره‌ی (۱۳۰۴)، احمد (۳۶۴/۴) حدیث شماره‌ی (۲۱۶۶۶)؛ و آلبانی در «صحیح النسائی» (۲۸۱/۱) آن را صحیح دانسته است.

دارم که گناهانم را بیامرزی که تو بسیار آمرزنده‌ی مهربانی^۱.
 «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّ لَكَ الْحَمْدَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ
 لَكَ، الْمَنَّانُ، يَا بَدِيعَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ
 يَا قَيُّوْمُ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ». «بارالها، من از تو
 می‌خواهم و مسألت دارم، چون همه‌ی حمد و ستایش‌ها برای توست
 که معبود بر حق جز تو نیست، یکتایی و شریکی برای تو نیست؛
 ای نعمت‌دهنده‌ی بخشنده، ای آفریننده‌ی آسمان‌ها و زمین، ای
 صاحب عظمت و کبریا و ای کسی که (دوستان را) تکریم
 می‌کنی، ای همیشه زنده و ای که همواره به تدبیر خلقت می‌پردازی،
 من از تو بهشت را می‌خواهم و از دوزخ به تو پناه می‌آورم»^۲.

^۱ نسائی (۵۲/۳) حدیث شماره‌ی (۱۳۰۰)، احمد (۳۳۸/۴) حدیث شماره‌ی (۱۸۹۷۴)؛
 و آلبنی در «صحیح النسائی» (۲۸۰/۱) آن را صحیح دانسته است.

^۲ به روایت اهل سنن: ابوداود حدیث شماره‌ی (۱۴۹۵)، ترمذی حدیث شماره‌ی
 (۳۵۴۴)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۸۵۸)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۲۹۹)؛ و نگا:
 صحیح ابن ماجه (۳۲۹/۲).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ». «بارالها، من از تو می‌خواهم و مسألت دارم؛ به این واسطه که گواهی می‌دهم تو الله هستی و هیچ معبود بر حق جز تو نیست، یکتا و بی‌نیازی که نه زاده و نه زاده شده است و هیچ همتا و مثل و ماندنی برای او نیست»^۱.

۲۵. اذکار بعد از سلام نماز

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ» (از الله آمرزش می‌خواهم (سه بار)

«اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ».
 «اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»^۲،
 یعنی: (پروردگارا، تو [از هر عیب و نقص و ناتوانی و ناشایستی و

^۱ ابوداود (۲/ ۶۲) به شماره (۱۴۹۳)، و ترمذی (۵/ ۵۱۵) به شماره (۳۴۷۵)، و ابن ماجه (۲/ ۱۲۶۷) به شماره (۳۸۵۷)، و نسائی به شماره (۱۳۰۰) با همان لفظ، و احمد به شماره (۱۸۹۷۴)، و شیخ آل‌بانی در صحیح سنن نسائی (۱/ ۲۸۰) آنرا صحیح دانسته است، و نگا: صحیح سنن ابن ماجه (۲/ ۳۲۹)، و صحیح سنن ترمذی (۳/ ۱۶۳).
^۲ مسلم (۱/ ۴۱۴) حدیث شماره (۵۹۱).

شریک و انباز] سالم هستی، و سلامتی از طرف توست؛ والا مقام و مبارکی؛ ای صاحب شکوه و بزرگواری).

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» «معبود بر حقى جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی برای اوست و حمد و ستایش برای او؛ و او بر هر کاری تواناست». [سه بار]،

اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيٍّ لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ». «بارالها، مانعی برای آنچه تو عطا کنی نیست؛ و دهنده‌ای برای آنچه تو باز داری و مانع شوی، نیست؛ و ثروت هیچ ثروتمندی در برابر تو سودی نمی‌بخشد»^۱.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ

^۱ بخاری (۲۵۵/۱) حدیث شماره‌ی (۸۴۴)، مسلم (۴۱۴/۱) حدیث شماره‌ی (۵۹۳)؛ و مابین گروه‌ها روایت بخاری و حدیث شماره‌ی (۶۴۷۳) می‌باشد.

لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ وَلَهُ الشَّانُ الْحَسَنُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ». «معبود بر حقى جز الله نيست، يكتاست و شريكى براى او نيست؛ پادشاهى و فرمانروايى براى اوست و او بر هر چيزى تواناست؛ و هيچ بازدارنده‌اى (از گناه) و هيچ نيروى (براى اطاعت) جز به خواست و توفيقِ الله وجود ندارد. معبود بر حقى جز الله نيست و فقط او را عبادت مى كنيم؛ نعمت براى اوست و فضل براى اوست؛ و ثنا و ستايش نيكو براى اوست؛ معبود به حقى جز الله نيست، با اخلاص براى او بندگى مى كنيم هرچند كافران دوست نداشته باشند و نپسندند»^۱.

«سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ (سى و سه بار).

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». «معبود بر حقى جز الله نيست، يكتاست و شريكى ندارد؛ پادشاهى براى اوست و حمد و ستايش براى او؛ و او بر هر

^۱ مسلم (۴۱۵/۱) حديث شماره‌ى (۵۹۴).

کاری تواناست»^۱.

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُن لَّهُ
كُفُوًا أَحَدٌ﴾

[ای پیامبر! بگو: «او الله یکتا و یگانه است.

الله بی نیاز است] و همه نیازمند او هستند]

نه [فرزندی] زاده و نه [از کسی] زاده شده است.

و هیچ کس همانند و همتای او نبوده و نیست».

[سوره اخلاص: ۱-۴].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا
وَقَبَ ۝ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار سپیده دم پناه می برم،

^۱ مسلم (۴۱۸/۱) حدیث شماره‌ی (۵۹۷) و در آن آمده است: «هرکس آن را پس از نماز بخواند، گناهانش بخشیده می‌شود، هرچند به اندازه‌ی کف روی دریا باشد».

از شر تمام آنچه آفریده است،

و از شر تاریکی شب، آنگاه که همه جا را فراگیرد،

و از شر [زنان جادوگر] که با افسون در گره‌ها می‌دمند.

و از شر [هر] حسود، آنگاه که حسد ورزد».

[سوره فلق: ۱-۵].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ
الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ
وَالنَّاسِ ﴿٦﴾﴾

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار مردم پناه می‌برم،

فرمانروای مردم،

معبود مردم،

از شر [شیطان] و سوسه‌گر که [به هنگام ذکر الله،] پنهان

می‌گردد؛

همان [وسوسه‌گری] که در دل‌های مردم وسوسه می‌کند؛

از جنیان و آدمیان» [سوره ناس: ۱-۶].

بعد از هر نماز^۱

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾

الله [معبودِ راستین است؛] هیچ معبودی [به‌حق] جز او نیست؛
زنده پاینده [و قائم به ذات] است؛ نه خوابی سبک او را فرا می‌گیرد
و نه خوابی سنگین؛ [و لحظه‌ای از تدبیر جهان هستی، غافل

^۱ ابوداود (۸۶/۲) حدیث شماره‌ی (۱۵۲۳)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۲۹۰۳)، نسائی (۶۸/۳) حدیث شماره‌ی (۱۳۳۵)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۸/۲). و به سه سوره‌ی مذکور «معوذات» گفته می‌شود. نگا: فتح الباری (۶۲/۹).

نمی‌ماند؛ آنچه در آسمان‌ها و زمین است، از آن اوست. کیست که نزد او جز به فرمانش شفاعت کند؟ گذشته و آینده آنان [= بندگان] را می‌داند و [آنان] به چیزی از علم او احاطه [و آگاهی] نمی‌یابند، مگر آنچه خود [الله] بخواهد. کرسی او آسمان‌ها و زمین را در بر گرفته است و نگهداشتن آنها بر او [سنگین و] دشوار نیست و او بلندمرتبه [و] بزرگ است. [بقره: ۲۵۵] پس از هر نماز^۱.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». «معبود بر حق جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی برای اوست و حمد و ستایش برای او؛ زنده می‌کند و می‌میراند؛ و او بر هر کاری تواناست»

^۱ «هرکس پس از هر نماز آن را بخواند، جز مرگ چیزی مانع ورود او به بهشت نیست». نسائی در «عمل اليوم والليلة» حدیث شماره‌ی (۱۰۰)، ابن سنی حدیث شماره‌ی (۱۲۱) و آل‌بانی در «صحیح الجامع» (۳۳۹/۵) و «سلسلة الأحادیث الصحيحة» (۶۹۷/۲) حدیث شماره‌ی (۹۷۲).

ده مرتبه بعد از نماز مغرب و صبح^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا» «بارالها،

من از تو علمی سودمند و مفید و رزقی پاک و حلال و عملی پذیرفته شده می خواهم».

بَعْدَ السَّلَامِ مِنْ صَلَاةِ الْفَجْرِ. بعد از سلام نماز صبح^۲.

۲۶. دعای نماز استخاره

جابر بن عبدالله رضی الله عنهما می گوید: رسول خدا ﷺ استخاره در همه‌ی امور را چنان به ما آموزش می داد که سوره‌ای از قرآن را به ما می آموخت؛ می فرمود: «إِذَا هُمْ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكَعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ، ثُمَّ لِيَقُلْ: «هنگامی که هریک از شما قصد

^۱ به روایت ترمذی (۵۱۵/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۷۴)، احمد (۲۲۷/۴) حدیث شماره‌ی (۱۷۹۹۰)؛ و تخریج آن را در «زاد المعاد» (۳۰۰/۱) ببینید.

^۲ ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۹۲۵)، نسائی در «عمل اليوم والليلة» حدیث شماره‌ی (۱۰۲)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۱۵۲/۱) و «مجمع الزوائد» (۱۱۱/۱۰)؛ و در شماره‌ی (۹۵) ذکر خواهد شد.

انجام کاری کرد، دو رکعت نماز به جز نماز فرض بخواند و سپس بگوید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ؛ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ - وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ - خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ - فَاقْضْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ، ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ». «بارالها، من به واسطه‌ی علم تو، از تو طلب خیر و خوبی می‌کنم و به واسطه‌ی قدرت تو، از تو قدرت و توان می‌خواهم و از فضل بزرگ و بی‌کران تو می‌خواهم؛ به‌راستی که تو توانایی و من ناتوان؛ و تو می‌دانی و من نمی‌دانم؛ و تو داننده‌ی غیب‌ها و امور پنهانی؛ بارالها، اگر در علم تو این کار - و حاجت و نیاز خود را ذکر می‌کند - برای من در دین و زندگی و عاقبت من خیر و خوب است - یا می‌گوید: برای دنیا و آخرت من خیر و خوب است - آن را برای من مقدر و میسر بگردان،

سپس در آن برای من برکت عنایت کن؛ و اگر در علم تو این کار برای من در دین و زندگی و عاقبتم شر و ناگواری است - یا بگوید: در دنیا و آخرت برای من شر و ناگواری است - پس آن را از من دور نموده و من را از آن منصرف بگردان؛ و برای من خیر و خوبی را هرجا که هست، مقدر کن و مرا به آن راضی کن»^۱.

و هرکس از خالق متعال طلب خیر و خوبی کند و با مخلوقات مؤمن مشورت کند و بررسی و تأمل لازم را در کار خود داشته باشد، پشیمان نمی شود؛ چرا که الله متعال می فرماید:

﴿...وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ...﴾.

...و در کارها با آنان مشورت کن و آنگاه که تصمیم [بر انجام

کاری] گرفتی، بر الله توکل کن...^۲.

^۱ بخاری (۷/ ۱۶۲) حدیث شماره‌ی (۱۱۶۲).

^۲ [آل عمران: ۱۵۹].

۲۷. اذکار صبح و شام

«حمد و ستایش تنها برای الله متعال است و درود و سلام بر کسی که پیامبری بعد از او نیست»^۱.

«از شر شیطان رانده شده به الله پناه می‌برم».

(اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ لَّهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِى يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖۙ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖۙ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهٗ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَلَا يَـُٔوْدُهٗ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِيْمُ ﴿٢٥٥﴾)

^۱ از انس روایت است که رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: «اینکه به همراه گروهی بنشینم که از نماز صبح تا طلوع خورشید ذکر و یاد الله می‌کنند، برای من محبوب‌تر از این است که چهار نفر از فرزندان اسماعیل را آزاد کنم؛ و اینکه با گروهی بنشینم که از نماز عصر تا غروب خورشید ذکر و یاد الله می‌کنند، برای من محبوب‌تر از این است که چهار نفر را آزاد کنم». ابوداود حدیث شماره‌ی (۳۶۶۷)؛ و آلبانی در «صحیح ابی داود» (۶۹۸/۲) آن را حسن دانسته است.

الله [معبودِ راستین است؛] هیچ معبودی [به حق] جز او نیست؛
 زندهٔ پاینده [و قائم به ذات] است؛ نه خوابی سبک او را فرا می گیرد
 و نه خوابی سنگین؛ [و لحظه‌ای از تدبیر جهان هستی، غافل
 نمی ماند؛] آنچه در آسمان‌ها و زمین است، از آنِ اوست. کیست که
 نزد او جز به فرمانش شفاعت کند؟ گذشته و آیندهٔ آنان [= بندگان]
 را می داند و [آنان] به چیزی از علم او احاطه [و آگاهی] نمی یابند،
 مگر آنچه خود [الله] بخواهد. کرسیِ او آسمان‌ها و زمین را در بر
 گرفته است و نگهداشتنِ آنها بر او [سنگین و] دشوار نیست و او
 بلندمرتبه [و] بزرگ است. [بقره: ۲۵۵].^۱

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُن لَّهُ
 كُفُوًا أَحَدٌ ۝﴾

^۱ «هرکس آن را به هنگام صبح بخواند، تا شب از شر جنیان در امان می ماند و هرکس
 آن را هنگام شب بخواند، تا صبح از آنها در امان می ماند». حاکم (۵۶۲/۱) آن را
 روایت نموده و آل‌بانی در "صحيح الترغيب والترهيب" (۲۷۳/۱) آن را صحيح دانسته و
 به نسائی و طبرانی نسبت داده و گفته است: «اسناد طبرانی جيد است».

[ای پیامبر] بگو: «او الله یکتا و یگانه است.

الله بی نیاز است [و همه نیازمند او هستند]۲

نه [فرزندی] زاده و نه [از کسی] زاده شده است.

و هیچ کس همانند و همتای او نبوده و نیست».

[سوره اخلاص: ۱-۴].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝۱ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝۲ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝۳ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝۴ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝۵﴾

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار سپیده دم پناه می برم،

از شر تمام آنچه آفریده است،

و از شر تاریکی شب، آنگاه که همه جا را فراگیرد،

و از شر [زنان جادوگر] که با افسون در گره ها می دمند.

و از شر [هر] حسود، آنگاه که حسد ورزد».

[سوره فلق: ۱-۵].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ
الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْغِيَةِ
وَالنَّاسِ ﴿٦﴾﴾

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار مردم پناه می‌برم،

فرمانروای مردم،

معبود مردم،

از شرِ [شیطان] وسوسه‌گر که [به هنگام ذکر الله،] پنهان
می‌گردد؛

همان [وسوسه‌گری] که در دل‌های مردم وسوسه می‌کند؛

از جنیان [باشد] و [یا از] آدمیان». [سوره ناس: ۱-۶] سه بار^۱.

^۱ «هرکس آن را سه بار به هنگام صبح و شام بگوید، او را در برابر هر چیزی کفایت می‌کند». ابوداود (۴/ ۳۲۲) حدیث شماره‌ی (۵۰۸۲) و ترمذی (۵/ ۵۶۷) حدیث

«أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ». «صبح نمودیم درحالی که پادشاهی و فرمانروایی از آن الله است و حمد و ستایش برای الله است و هیچ معبود بر حق جز الله نیست، یکتاست و شریکی برای او نیست؛ پادشاهی و فرمانروایی برای اوست و حمد و ستایش برای اوست و او بر هر چیزی تواناست؛ پروردگارا، از تو خیر و خوبی این روز را می‌خواهم و خیر و خوبی بعد از آن را؛ و از شر و بدی این روز و شر و بدی بعد از آن به تو پناه می‌آورم؛ پروردگارا، از سستی و تنبلی و ناخوشایندی‌های پیری و کهنسالی به تو پناه می‌آورم؛

شماره‌ی (۳۵۷۵) آن را روایت نموده است: و نگا: صحیح الترمذی (۳/ ۱۸۲).

پروردگارا، از عذابی در دوزخ و عذابی در قبر به تو پناه می آورم»^۱.

و چون صبح را به شام می رساندند می فرمودند: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ». «روز را به شب رساندیم درحالی که پادشاهی و فرمانروایی از آن الله است و حمد و ستایش برای الله است و هیچ معبود بر حقی جز الله نیست، یکتاست و شریکی برای او نیست؛ پادشاهی و فرمانروایی برای اوست و حمد و ستایش برای اوست و او بر هر چیزی تواناست؛ پروردگارا، از تو خیر و خوبی این شب را می خواهم و خیر و خوبی بعد از آن را؛ و از شر و بدی این شب و شر و بدی بعد از آن به تو پناه می آورم؛ پروردگارا، از سستی و تبلی و ناخوشایندی های پیری و کهنسالی به تو پناه می آورم؛ پروردگارا،

^۱ مسلم (۲۰۸۸/۴) حدیث شماره ی (۲۷۲۳).

از عذابی در دوزخ و عذابی در قبر به تو پناه می آورم»^۱.

«اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ
النُّشُورُ». «بارالها، با توفیق تو صبح نمودیم و با توفیق تو وارد شب
می شویم و به لطف تو زندگی می کنیم و با خواست تو می میریم و
بازگشت و برانگیخته شدن ما پس از مرگ به سوی توست»^۲.

و چون صبح را به شام می رساندند می فرمودند: «اللَّهُمَّ بِكَ
أَمْسَيْنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ». «بارالها با توفیق تو شب نمودیم و با توفیق تو صبح می کنیم و به لطف
تو زندگی می کنیم و با خواست تو می میریم و بازگشت ما به سوی
توست»^۳.

«اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ

^۱ منبع پیشین.

^۲ ترمذی (۴۶۶/۵) حدیث شماره ۱ (۳۳۹۱)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۴۲/۳).

^۳ منبع پیشین.

وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ». «بارالها، تو پروردگار منی و معبود بر حقى جز تو نیست؛ مرا خلق نمودى و من بندهى تو هستم و من تا بتوانم بر عهد و پیمان و وعدهى تو هستم؛ به تو پناه مى آورم از آن شر و بدى که مرتکب شدم؛ به نعمت تو بر خودم اعتراف دارم و به گناهم اقرار مى کنم، پس مرا بیامرز و ببخش که کسى جز تو گناهان را نمى بخشد»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أُشْهِدُكَ، وَأُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ، وَمَلَائِكَتِكَ، وَجَمِيعَ خَلْقِكَ، أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ». «بارالها، من درحالى صبح نمودم که تو را گواه مى گیرم و حاملان عرشت و فرشتگان و همه‌ی مخلوقات را

^۱ «هرکس هنگامی آن را با یقین بگوید که وارد شب می شود و در همان شب بمیرد، وارد بهشت می شود؛ و همچنین زمانی که صبح می کند». به روایت بخاری (۱۵۰/۷) حدیث شماره‌ی (۶۳۰۶).

^۲ اقرار نموده و اعتراف می کنم.

گواه می گیرم که تو الله هستی و معبود بر حق جز تو نیست، یکتایی
و شریکی برای تو نیست؛ و گواهی می دهم که محمد بنده و
فرستاده ی توست»

چهار بار^۱.

و چون صبح را به شام می رساندند می فرمودند: «اللَّهُمَّ إِنِّي
أَمْسَيْتُ أَشْهَدُكَ، وَأُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ، وَمَلَائِكَتِكَ، وَجَمِيعَ خَلْقِكَ،
أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ
وَرَسُولُكَ». «بارالها، من درحالی شام نمودم که تو را گواه می گیرم
و حاملان عرشت و فرشتگان و همه ی مخلوقات را گواه می گیرم
که تو الله هستی و معبود بر حق جز تو نیست، یکتایی و شریکی

^۱ «هرکس هنگامی که صبح می کند یا وارد شب می شود، این ذکر را چهار مرتبه بگوید،
الله متعال او را از آتش دوزخ آزاد می گرداند». به روایت ابوداود (۴ / ۳۱۷) حدیث
شماره ی (۵۰۷۱) و بخاری در ادب المفرد حدیث شماره ی (۱۲۰۱) و نسائی در «عمل
اليوم والليلة» حدیث شماره ی (۹) و ابن سنی حدیث شماره ی (۷۰)؛ و علامه شیخ ابن
باز رحمه الله در «تحفة الاخيار» ص ۲۳ اسناد نسائی و ابوداود را حسن دانسته است.

برای تو نیست؛ و گواهی می‌دهم که محمد بنده‌ی تو و فرستاده‌ی
توست»

چهار بار^۱.

«اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا
شَرِيكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ». «بارالها، هر آن نعمتی که در
این صبحگاه برای من یا یکی از خلق تو حاصل شده است، تنها از
جانب توست که هیچ شریکی برای تو نیست؛ بنابراین حمد و ستایش
برای توست و شکر و سپاس برای تو»^۲.

و چون صبح را به شام می‌رسانند می‌فرمودند: «اللَّهُمَّ مَا أَمْسَى

^۱ منبع پیشین.

^۲ «هرکس صبحگاه این ذکر را بگوید، شکر آن روزش را ادا کرده است؛ و هرکس آن
را در شامگاه بگوید، درحقیقت شکر آن شبش را ادا نموده است». به روایت ابو داود
(۳۱۸ / ۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۷۵)، نسائی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی
(۷)، ابن سنی حدیث شماره‌ی (۴۱)، ابن حبان ((موارد)) حدیث شماره‌ی (۲۳۶۱)؛ و
ابن باز رحمه الله در «تحفة الأخیار» ص ۲۴ اسناد آن را حسن دانسته است.

بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، فَلَكَ
الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ». «بارالها، هر آن نعمتی که در این شامگاه برای
من یا یکی از خلق تو حاصل شده است، تنها از جانب توست که
هیچ شریکی برای تو نیست؛ بنابراین حمد و ستایش برای توست و
شکر و سپاس برای تو»^۱.

«اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي
بَصَرِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ، وَالْفَقْرِ، وَأَعُوذُ
بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ». «بارالها، مرا در بدنم عافیت
عنایت کن؛ بارالها، مرا در شنوایی ام عافیت عنایت کن؛ بارالها، مرا
در بینایی ام عافیت عنایت کن که معبود بر حق جز تو نیست؛
بارالها، من از کفر و فقر به تو پناه می آورم؛ و از عذاب قبر به تو پناه
می آورم که معبود بر حق جز تو نیست»

^۱ منبع پیشین.

سه بار^۱.

«حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ».

«الله برای من کافی است، هیچ معبودی [به حق] جز او نیست، بر او توکل کردم، و او پروردگار عرش بزرگ است»

هفت بار^۲.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ: فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي، وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ

^۱ ابوداود (۳۲۴/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۹۲)، احمد (۴۲/۵) حدیث شماره‌ی (۲۰۴۳۰)، نسائی در «عمل اليوم والليلة» حدیث شماره‌ی (۲۲)، ابن سنی حدیث شماره‌ی (۶۹)، بخاری در «الأدب المفرد» حدیث شماره‌ی (۷۰۱)؛ و علامه ابن باز رحمه الله در «تحفة الأخیار» (ص ۲۶) اسناد آن را حسن دانسته است.

^۲ «هرکس این ذکر را هفت بار در صبحگاه و شامگاه بخواند، خداوند او را از هر آنچه در دنیا و آخرت نگرانیش می‌کند کفایت می‌کند». به روایت ابن سنی حدیث شماره‌ی (۷۱) به صورت مرفوع، ابوداود به صورت موقوف (۳۲۱/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۸۱)؛ و شعیب و عبدالقادر ارناؤوط اسناد آن را صحیح دانسته‌اند. نگا: زاد المعاد (۳۷۶/۲).

عَوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ، وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي، وَعَنْ شِمَالِي، وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي».

«بارالها، از تو بخشش و عافیت در دنیا و آخرت را خواهانم؛ بارالها، از تو بخشش و عافیت را در دین و دنیا و خانواده و مالم خواستارم؛ بارالها، عیب‌هایم را بپوشان و ترس‌هایم را به امنیت تبدیل کن؛ بارالها، مرا از جلو و از پشت و از راست و از چپ و از بالا حفظ بفرما؛ و از اینکه از زیرم ناگهانی کشته شوم، به عظمت و بزرگی تو پناه می‌آورم»^۱.

«اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِكُهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي، وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّهِ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا، أَوْ أَجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ». «بارالها، ای داننده‌ی نهان و آشکار، پدید آورنده‌ی آسمان‌ها

^۱ ابوداود حدیث شماره‌ی (۵۰۷۴)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۸۷۱)؛ و نکا: صحیح ابن ماجه (۳۳۲/۲).

و زمین، پروردگار و مالک همه چیز، گواهی می‌دهم که معبود بر حقّی جز تو نیست؛ از شرّ نفسم و از شرّ شیطان و دام او به تو پناه می‌آورم و از اینکه بدی و زشتی در حق خود روا دارم یا متوجه مسلمانی کنم»^۱.

«بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ». «به نام الله که با نام او چیزی در زمین و آسمان ضرر نمی‌رساند؛ و او شنوای داناست».

سه بار^۲.

^۱ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۳۹۲)، ابوداود حدیث شماره‌ی (۵۰۶۷)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۴۲/۳).

^۲ «هرکس این ذکر را سه بار به هنگام صبحگاه و سه بار در شامگاه بگوید، چیزی به او زیان نمی‌رساند». به روایت ابوداود (۴ / ۳۲۳) حدیث شماره‌ی (۵۰۸۸)، ترمذی (۵ / ۴۶۵) حدیث شماره‌ی (۳۳۸۸)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۸۶۹)، احمد حدیث شماره‌ی (۴۴۶). و نکا: صحیح ابن ماجه (۲ / ۳۳۲)؛ و علامه ابن باز رحمه الله در «تحفة الأخیار» ص ۳۹ اسناد آن را حسن دانسته است.

«رَضِيتُ بِاللّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا» «راضی شدم به الله به عنوان پروردگارم و به اسلام به عنوان دینم و به محمد ﷺ به عنوان پیامبرم»
سه بار^۱.

«يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ أَصْلِحْ لِيْ شَأْنِيْ كُلَّهُ وَلَا تَكِلْنِيْ إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ». «ای همیشه زنده، ای که همواره به تدبیر خلقت می‌پردازی، به رحمت تو استغاثه می‌جویم که همه‌ی امور و کار و بارم را سر و سامان بخشی و یک چشم بر هم زدن هم مرا به

^۱ «هرکس این ذکر را سه بار به هنگام صبح و سه بار به هنگام شب بگوید، این حق را نزد الله متعال دارد که او را در روز قیامت راضی گرداند». به روایت احمد (۴/ ۳۳۷) حدیث شماره‌ی (۱۸۹۶۷)، نسائی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۴)، ابن سنی حدیث شماره‌ی (۶۸)، ابوداود (۴/ ۳۱۸) حدیث شماره‌ی (۱۵۳۱)، ترمذی (۵/ ۴۶۵) حدیث شماره‌ی (۳۳۸۹)؛ و علامه ابن باز رحمه الله در «تحفة الأخیار» ص ۳۹ آن را حسن دانسته است.

نفسم وانگذارى»^۱.

«أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الْيَوْمِ: فَتَحَهُ، وَنَصْرَهُ، وَنُورَهُ، وَبَرَكَتَهُ، وَهُدَاهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِيهِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ». «درحالی صبح نمودیم که پادشاهی و فرمانروایی برای الله پروردگار جهانیان است؛ بارالها، من از تو خیر و خوبی این روز را می‌خواهم: رسیدن به هدف و پیروزی بر دشمن در این روز و نور آن و برکتش و هدایتش را از تو خواستارم؛ و از شر و بدی آنچه در بر دارد و شر و بدی بعد از آن، به تو پناه می‌آورم»^۲.

و چون صبح را به شام می‌رساندند می‌فرمودند: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ: فَتَحَهَا، وَنَصْرَهَا، وَنُورَهَا، وَبَرَكَتَهَا، وَهُدَاهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ

^۱ به روایت حاکم و آن را صحیح دانسته و ذهبی با او موافقت کرده است (۵۴۵/۱)؛ و نگا: صحیح الترغیب والترهیب (۲۷۳/۱).

^۲ ابوداود (۳۲۲/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۸۴)؛ و شعیب و عبدالقادر ارناؤوط در «تحقیق زاد المعاد» (۳۷۳/۲) اسناد آن را حسن دانسته‌اند.

مَا بَعْدَهَا». «درحالی وارد شب شدیم که پادشاهی و فرمانروایی برای الله پروردگار جهانیان است؛ بارالها، من از تو خیر و خوبی این شب را می‌خواهم: رسیدن به هدف و پیروزی بر دشمن در این شب و نور آن و برکتش و هدایتش را از تو خواستارم؛ و از شر و بدی آنچه در بر دارد و شر و بدی بعد از آن به تو پناه می‌آورم»^۱.

«أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ، وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ، وَعَلَى مِلَّةِ أَبِينَا إِبْرَاهِيمَ، حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ». «بر فطرت و پاکی اسلام، و بر کلمه‌ی اخلاص، و بر دین پیامبرمان محمد ﷺ، و بر آیین پدرمان ابراهیم صبح نمودیم که موحد و روی گردان از شرک، و مسلمان بود و از مشرکان نبود»^۲.

و چون صبح را به شام می‌رساندند می‌فرمودند: «أَمْسَيْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ، وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ، وَعَلَى

^۱ منبع پیشین.

^۲ احمد (۴۰۶/۳ و ۴۰۷) حدیث شماره‌ی (۱۵۳۶۰) و (۱۵۵۶۳)، ابن سنی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۳۴): و نگا: صحیح الجامع (۲۰۹/۴).

مِلَّةَ آيِنَا اِبْرَاهِيْمَ، حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ». «بر فطرت و پاکی اسلام و بر کلمه‌ی اخلاص و بر دین پیامبران محمد ﷺ و بر دین ابراهیم شب نمودیم که موحد و روی گردان از شرک، و مسلمان بود و از مشرکان نبود»^۱.

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ». (پاک و منزّه است الله و حمد و ستایش او را می‌گویم)

صد بار^۲.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». «معبود بر حقی جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی برای اوست و حمد و ستایش برای او؛ و او بر هر

^۱ منبع پیشین.

^۲ «هرکس این ذکر را صد بار به هنگام صبح و به هنگام شب بگوید، کسی در روز قیامت نمی‌آید که کاری برتر از آنچه او با خود آورده انجام داده باشد، مگر کسی که ذکرِ مانند او گفته باشد یا بر آن افزوده باشد». به روایت مسلم (۲۰۷۱/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۲).

کاری تواناست»

ده بار^۱، یا یک بار در هنگام تبلی و بی حوصلگی^۲.

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». «معبود بر حقّی جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی برای اوست و حمد و ستایش برای او؛ و او بر هر کاری تواناست»

صد مرتبه به هنگام صبح^۳.

^۱ نسائی در «عمل اليوم والليلة» حدیث شماره‌ی (۲۴)؛ و نگا: صحیح الترغیب والترهیب (۲۷۲/۱)، تحفة الأخیار، اثر ابن باز رحمه الله، ص ۴۴؛ و فضیلت آن را در: ص ۱۴۶، حدیث شماره‌ی (۲۵۵) ببینید.

^۲ ابوداود حدیث شماره‌ی (۵۰۷۷)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۷۹۸)، احمد حدیث شماره‌ی (۸۷۱۹)؛ و نگا: صحیح الترغیب والترهیب (۲۷۰/۱)، صحیح ابی داود (۹۵۷/۳)، صحیح ابن ماجه (۳۳۱/۲)، زاد المعاد (۳۷۷/۲).

^۳ «هرکس این ذکر را صد مرتبه در یک روز بگوید، برای او با آزاد نمودن ده برده، برابر است؛ و برای او صد نیکی نوشته می‌شود و صد بدی از کارنامه‌ی عمل او محو

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ: عَدَدَ خَلْقِهِ، وَرِضَا نَفْسِهِ، وَزِنَةَ عَرْشِهِ، وَمِدَادَ كَلِمَاتِهِ». «اللَّهُ متعال پاک و منزّه است و حمد و ستایش او را می‌گویم: به تعداد مخلوقاتش و به میزان رضایتش و به وزن عرشش و جوهر کلماتش»

سه بار هنگام صبح^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا طَيِّبًا، وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا». «بارالها، من از تو علمی سودمند و مفید و رزقی پاک و حلال و عملی پذیرفته شده می‌خواهم»

چون وارد صبح گردد^۲.

می‌گردد و در آن روز تا فرارسیدن شب، سپری برای او در برابر شیطان خواهد بود؛ و کسی برتر از آنچه او با خود آورده، نمی‌آورد مگر آنکه عملی بیش از این داشته باشد». به روایت بخاری (۴/ ۹۵) حدیث شماره‌ی (۳۲۹۳)، مسلم (۴/ ۲۰۷۱) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۱).

^۱ مسلم (۴/ ۲۰۹۰) حدیث شماره‌ی (۲۷۲۶).

^۲ به روایت ابن سنی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۵۴)، ابن ماجه حدیث

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ». «از الله آمرزش می‌خواهم و به سویش

توبه می‌کنم»

صد مرتبه در روز^۱.

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ». «پناه می‌برم به

کلمات کامل الله از شر آنچه خلق نموده است»

سه بار هنگام شامگاه^۲.

شماره‌ی (۹۲۵)؛ و عبدالقادر و شعيب ارناؤوط در «تحقيق زاد المعاد» (۳۷۵/۲) اسناد آن را حسن دانسته است. و پیش‌تر تخریج آن در شماره‌ی (۷۳) گذشت.
^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۱۰۱/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۰۷)، مسلم (۲۰۷۵/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۰۲).

^۲ «هرکس این ذکر را سه مرتبه به هنگام شب بگوید، در آن شب زهر و سم گزیدگی به او آسیبی نمی‌زند». به روایت احمد (۲۹۰/۲) حدیث شماره‌ی (۷۸۹۸)، نسائی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۵۹۰)، ابن سنی حدیث شماره‌ی (۶۸)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۸۷/۳)، صحیح ابن ماجه (۲۶۶/۲)، تحفة الأخیار اثر شیخ ابن باز ص ۴۵.

«اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ». «بارالها بر پیامبر ما محمد

درود و سلام بفرست». ده مرتبه^۱.

۲۸. اذکار خواب

(دو کف دستش را جمع می کند و این سوره ها را در آنها می خواند و سپس در آنها می دمد:

(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَكُفُوا أَحَدٌ ۝)

[ای پیامبر] بگو: «او الله یکتا و یگانه است.

الله بی نیاز است [و همه نیازمند او هستند]

نه [فرزندی] زاده و نه [از کسی] زاده شده است.

^۱ «هرکس صبحگاه ده مرتبه و شامگاه ده مرتبه بر من درود بفرستد، شفاعت من در روز قیامت شامل او می شود». به روایت طبرانی با دو سند که یکی از آنها جید است. نگا: مجمع الزوائد (۱۲۰/۱۰)، صحیح الترغیب والترهیب (۱/۲۷۳).

و هیچ کس همانند و همتای او نبوده و نیست».

[سوره اخلاص: ۱-۴].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝۱ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝۲ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝۳ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝۴ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝۵﴾

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار سپیده دم پناه می برم،

از شر تمام آنچه آفریده است،

و از شر تاریکی شب، آنگاه که همه جا را فراگیرد،

و از شر [زنان جادوگر] که با افسون در گره ها می دمند.

و از شر [هر] حسود، آنگاه که حسد ورزد».

[سوره فلق: ۱-۵].

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝۱ مَلِكِ النَّاسِ ۝۲ إِلَهِ النَّاسِ ۝۳ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝۴ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝۵ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝۶﴾

[ای پیامبر،] بگو: «به پروردگار مردم پناه می‌برم،

فرمانروای مردم،

معبود مردم،

از شرِ [شیطان] وسوسه‌گر که [به هنگام ذکر الله،] پنهان
می‌گردد؛

همان [وسوسه‌گری] که در دل‌های مردم وسوسه می‌کند؛

از جنیان [باشد] و [یا از] آدمیان». [سوره ناس: ۱-۶]

آنگاه تا جایی که می‌تواند با دو کف دستش بدن خود را مسح
می‌کند و این کار را از سر و صورت و جلوی بدنش آغاز می‌نماید.
این کار را سه مرتبه انجام می‌دهد^۱.

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۶۲/۹) حدیث شماره‌ی (۵۰۱۷)، مسلم حدیث شماره‌ی (۲۱۹۲).

السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا
 بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ
 وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ
 الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾

الله [معبودِ راستین است؛] هیچ معبودی [به حق] جز او نیست؛
 زندهٔ پاینده [و قائم به ذات] است؛ نه خوابی سبک او را فرا می گیرد
 و نه خوابی سنگین؛ [و لحظه‌ای از تدبیر جهان هستی، غافل
 نمی ماند؛] آنچه در آسمان‌ها و زمین است، از آنِ اوست. کیست که
 نزد او جز به فرمانش شفاعت کند؟ گذشته و آیندهٔ آنان [= بندگان]
 را می داند و [آنان] به چیزی از علم او احاطه [و آگاهی] نمی یابند،
 مگر آنچه خود [الله] بخواهد. کرسی او آسمان‌ها و زمین را در بر
 گرفته است و نگهداشتنِ آنها بر او [سنگین و] دشوار نیست و او
 بلندمرتبه [و] بزرگ است. [بقره: ۲۵۵].^۱

^۱ «هرکس هنگامی آن را بخواند که به بستر خواب می‌رود، همواره نگرهانی از جانب

﴿عَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ عَمَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا
لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ
أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا
رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ
مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾﴾

رسول [الله] به آنچه از [سوی] پروردگارش بر او نازل شده ایمان
آورده است و مؤمنان [نیز] همگی به الله و فرشتگان و کتابها و
پیامبران ایمان آورده‌اند؛ [و رسول و مؤمنان گفتند]: «میان
هیچ یک از پیامبران فرق نمی‌گذاریم [و به همه‌شان ایمان داریم].
و گفتند: «شنیدیم و اطاعت کردیم. پروردگارا، آمرزش تو را

خداوند بر او خواهد بود و تا صبح شیطان به او نزدیک نمی‌شود». بخاری به همراه فتح
الباری (۴/۸۷) حدیث شماره‌ی (۲۳۱۱).

[خواهانیم] و بازگشت [تمام امور] به سوی توست».

الله هیچ کس را جز به اندازه توانش مکلف نمی کند. آنچه [از خوبی] به دست آورده است به سود اوست و آنچه [بدی] کسب کرده است به زیان اوست. [پیامبران و مؤمنان گفتند:] «پروردگارا، اگر فراموش یا خطا کردیم، ما را بازخواست نکن. پروردگارا، بارِ گران [و تکلیف سنگین] بر [دوش] ما مگذار؛ چنان که آن را [به مجازات گناه و سرکشی،] بر [دوش] کسانی که پیش از ما بودند [= یهودیان] نهادی. پروردگارا، آنچه که تاب تحملش را نداریم بر [دوش] ما مگذار و از ما درگذر و ما را بیمارز و به ما رحم کن. تو یار [و کارساز] مایی؛ پس ما را بر گروه کافران پیروز گردان».

[بقره: ۲۸۵-۲۸۶]^۱.

«بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي، وَبِكَ أَرْفَعُهُ، فَإِنْ أَمَسَكَتَ نَفْسِي

^۱ «هرکس این دو آیه را در شب بخواند، او را کفایت می کنند». بخاری به همراه فتح الباری (۹۴/۹) حدیث شماره‌ی (۴۰۰۸)، مسلم (۵۵۴/۱) حدیث شماره‌ی (۸۰۷).

فَارْحَمَهَا، وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا، بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادُكَ الصَّالِحِينَ».

«پروردگار من، با نام تو^۱ پهلوی به زمین می گذارم و با خواست و یاری تو از زمین برمی دارم؛ پس اگر جانم را گرفتی، به آن رحم بفرما؛ و اگر آن را به بدنم بازگرداندی، آن را با آنچه به وسیله‌ی آن بندگان صالحت را حفظ می کنی، حفاظت بفرما»^۲.

«اللَّهُمَّ إِنَّكَ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا، لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا، إِنَّ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَهَا فَاعْفِرْ لَهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ».

«بارالها، تو جانم را خلق نمودی و تو جانم را می گیری، مرگ و زندگی آن به دست توست، اگر آن را زنده نگه داشتی حفظش بفرما

^۱ «چون یکی از شما از بستر خوابش بلند شد و سپس به آن بازگشت، باید بسترش را از طرفی که با بدن او در تماس است، سه بار تکان دهد و بسم الله بگوید؛ چون نمی داند بعد از او در آن چه روی داده است؛ و چون دراز می کشد، باید بگوید» و ادامه‌ی حدیث. [بَصْنَفَةِ إِزَارِهِ: یعنی سمتی که با بدن در تماس است]. [النهاية في غريب الحديث والأثر (صنف)].

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۱۲۶/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۲۰)، مسلم (۴/۲۰۸۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۴).

و اگر آن را میراندی، آن را بیامرز و ببخش، بارالها من از تو عافیت را می‌خواهم»^۱.

«اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ». «بارالها، مرا از عذابت در روزی نجات بده»^۲ که بندگان را زنده می‌گردانی»^۳.

«بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا». «بارالها با نام تو می‌میرم و زنده می‌شوم»^۴.

«سُبْحَانَ اللَّهِ (ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ)، (سی و سه بار).
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ (ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ)، (سی و سه بار).

^۱ به روایت مسلم (۲۰۸۳/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۲) و احمد (۷۹/۲) حدیث شماره‌ی (۵۵۰۲).

^۲ «چون رسول خدا صلی الله علیه وسلم قصد خوابیدن داشت، دست راستش را زیر گونه‌اش قرار می‌داد، سپس می‌فرمود: ...» و ادامه‌ی حدیث.

^۳ ابوداود (۳۱۱/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۴۵)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۳۹۸)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۴۳/۳)، صحیح ابی داود (۲۴۰/۳).

^۴ بخاری به همراه فتح الباری (۱۱۳/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۲۴)، مسلم (۲۰۸۳/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۱).

وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ بزرگتر است (أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ). «سی و چهار بار»^۱.
 «اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبَّ الْأَرْضِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ،
 رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى، وَمُنْزِلَ التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ،
 وَالْفُرْقَانِ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ
 الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ
 فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ
 وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ». «بارالها، پروردگار آسمان‌های هفتگانه و پروردگار
 زمین و پروردگار عرش بزرگ، پروردگار ما و پروردگار همه چیز، ای
 شکافنده‌ی دانه و هسته و نازل‌کننده‌ی تورات و انجیل و فرقان، از
 شر و بدی همه‌ی چیزها که موی پیشانی و افسار آنها به دست توست،
 به تو پناه می‌آورم؛ بارالها، تو اول هستی و چیزی قبل از تو نبوده است

^۱ «هرکس این اذکار را هنگام رفتن به بستر خواب بگوید، از داشتن خدمتکاری برای او بهتر است». بخاری با فتح الباری (۷۱/۷) حدیث شماره‌ی (۳۷۰۵)؛ مسلم (۲۰۹۱/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۲۶).

و تو آخر هستی و چیزی بعد از تو نیست و تو ظاهر هستی و چیزی بالاتر از تو نیست و تو باطن هستی و چیزی پنهان‌تر از تو نیست؛ بدهی ما را پرداخت بفرما و ما را از فقر و تنگدستی به غنا و توانگری برسان»^۱.

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا، وَأَوَّانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لَا كَافِيَ لَهُ وَلَا مُؤَوِّيَ». «حمد و ستایش برای الله است که ما را آب و غذا داد و کفایت نمود و پناه داد، چه بسیارند کسانی که نه کفایت‌کننده‌ای دارند و نه پناه‌دهنده‌ای»^۲.

«اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي، وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّهِ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا، أَوْ أَجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ». «بارالها، ای داننده‌ی نهان و آشکار، پدیدآورنده‌ی آسمان‌ها

^۱ مسلم (۲۰۸۴/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۳).

^۲ مسلم (۲۰۸۵/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۵).

و زمین، پروردگار و مالک همه چیز، گواهی می‌دهم که معبود بر حق جز تو نیست، از شر نفسم و از شر شیطان و شرک او به تو پناه می‌آورم و از اینکه در حق خودم مرتکب بدی شوم یا بدی و شری را متوجه مسلمانی کنم»^۱.

«يَقْرَأُ ﴿الْم﴾ تَنْزِيلَ السَّجْدَةِ، وَتَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ». «الم تنزیل یا همان سوره‌ی سجده و تبارک الذی بیده الملک (سوره‌ی ملک) را می‌خواند»^۲.

«اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَالْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي

^۱ ابوداود (۳۱۷/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۶۷)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۶۲۹)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۴۲/۳).

^۲ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۰۴)، نسائی در «عمل اليوم والليلة» حدیث شماره‌ی (۷۰۷)؛ و نگا: صحیح الجامع (۲۵۵/۴).

أَرْسَلْتُ». «بارالها، نفسم را به تو تسلیم نمودم و امورم را به تو واگذار نموده و سپردم و رویم را به سوی تو متوجه نمودم و تو را پشت و پناه خود می‌دانم، بیم و امیدم متوجه توست و هیچ پناه و نجاتی از تو جز به سوی تو ندارم، به کتاب تو که آن را نازل نمودی و به پیامبرت که او را فرستادی ایمان آوردم»^۲.

۲۹. دعای هنگام پهلوی به پهلوی کردن (غلت زدن)

شبانہ

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ، رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ». «معبود بر حق جز الله نیست؛ او که یکتاست و بر همه چیز غالب و چیره؛ پروردگار آسمان‌ها و زمین و آنچه میان

^۱ «چون خواستید به بستر خواب بروید، وضویی چون وضوی نماز بگیرید، سپس بر سمت راست خود دراز بکشید، آنگاه بگویید: ...». و ادامه‌ی حدیث.

^۲ رسول خدا ﷺ در مورد کسی که چنین بگوید، فرمودند: «پس اگر بمیرد، بر فطرت مرده است». بخاری به همراه فتح الباری (۱۱۳/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۱۳)، مسلم (۲۰۸۱/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۱۰).

آنهاست؛ با عزت و بسیار آمرزنده و بخشنده است»^۱.

۳۰. دعای وحشت زده شدن در خواب و کسی که دچار ترس و وحشت شده است.

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَخْضُرُونِ». «به کلمات کامل الله پناه می برم از خشم و مجازاتش و شر بندگان و از وسوسه های شیاطین و اینکه نزد من حاضر شوند»^۲.

۳۱. کاری که باید بعد از دیدن خواب و رویا انجام

داد

^۱ «وقتی شبانه پهلوی به پهلوی می کند، این ذکر را می خواند». به روایت حاکم و آن را صحیح دانسته و ذهبی با او موافقت کرده است (۵۴۰/۱)؛ و نسائی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۲۰۲)؛ و ابن سنی حدیث شماره‌ی (۷۵۷)؛ و نگا: صحیح الجامع (۲۱۳/۴).

^۲ ابوداود (۱۲/۴) حدیث شماره‌ی (۳۸۹۳)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۵۲۸)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۷۱/۳).

«سه بار در سمت چپ خود فوت می‌کند». [فوتی که با کمی رطوبت آب دهان همراه باشد]^۱.

«سه بار از شر شیطان و از شر آنچه دیده است، به الله پناه می‌برد»^۲.

«در مورد خواب و رویایی که دیده، با کسی سخن نمی‌گویند»^۳.

«از پهلویی که بوده، به پهلوی دیگر می‌خواند»^۴.

«اگر خواست، برخاسته و نماز می‌خواند»^۵.

۳۲. دعای قنوت وتر

«اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ

^۱ مسلم (۱۷۷۲/۴) حدیث شماره‌ی (۲۲۶۱).

^۲ مسلم (۱۷۷۲/۴) (۱۷۷۳) حدیث شماره‌ی (۲۲۶۱) و (۲۲۶۲).

^۳ مسلم (۱۷۷۲/۴) حدیث شماره‌ی (۲۲۶۱) و (۲۲۶۳).

^۴ مسلم (۱۷۷۳/۴) حدیث شماره‌ی (۲۲۶۱).

^۵ مسلم (۱۷۷۳/۴) حدیث شماره‌ی (۲۲۶۳).

تَوَلَّيْتُ، وَبَارِكْ لِي فِيْمَا أُعْطِيْتُ، وَفِي شَرِّ مَا قَضَيْتَ؛ فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ، إِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، [وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ]، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ». «بارالها، مرا از کسانی قرار بده که آنان را هدایت نمودی و مرا از کسانی قرار بده که به آنان عافیت عنایت کردی؛ و مرا از کسانی قرار بده که آن‌ها را سرپرستی کرده‌ای و در آنچه به من عطا نمودی برکت عطا فرما؛ و مرا از شر آنچه مقدر نمودی، نجات بده. به‌راستی که تو مقدر می‌کنی و کسی برای تو چیزی مقدر نمی‌کند؛ و به‌راستی کسی که تو او را دوست بداری، خوار و زبون نمی‌شود [و کسی که تو با او دشمنی کنی، عزت نمی‌یابد]؛ پروردگارا، تو مبارک و بلندمرتبه‌ای»^۱.

^۱ به روایت اصحاب سنن اربعه، احمد، دارمی و بیهقی: ابوداود حدیث شماره‌ی (۱۴۲۵)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۴۶۴)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۷۴۴)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۱۱۷۸)، احمد حدیث شماره‌ی (۱۷۱۸)، دارمی حدیث شماره‌ی (۱۵۹۲)، حاکم (۱۷۲/۳)، بیهقی (۲۰۹/۲)؛ و مابین دو گروه روایت بیهقی است؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۴۴/۱)، صحیح ابن ماجه (۱۹۴/۱)، إرواء الغلیل، اثر آلبنی

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ،
وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أَحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ».
«بارالها، از خشم تو به رضایت و خشنودی‌ات و از عقوبت و
مجازات تو به عفو و بخششت پناه می‌آورم؛ و از تو به تو پناه می‌آورم؛
نمی‌توانم چنانکه باید، ثنا و ستایش تو را به جا آورم، تو چنانی که
خود را ستایش نمودی»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَعْبُدُكَ، وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ، وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ، نَرْجُو
رَحْمَتَكَ، وَنَخْشَى عَذَابَكَ، إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَافِرِينَ مُلْحِقٌ، اللَّهُمَّ إِنَّا
نَسْتَغْفِرُكَ، وَنَسْتَغْفِرُكَ، وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ، وَلَا نَكْفُرُكَ، وَنُؤْمِنُ بِكَ،
وَنَخْضَعُ لَكَ، وَنَخْلَعُ مَنْ يَكْفُرُكَ». «بارالها، تنها تو را عبادت می‌کنم

(۱۷۲/۲).

^۱ به روایت اصحاب سنن اربعه و احمد: ابوداود حدیث شماره‌ی (۱۴۲۷)، ترمذی
حدیث شماره‌ی (۳۵۶۶)، نسائی حدیث شماره‌ی (۱۷۴۶)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی
(۱۱۷۹)، احمد حدیث شماره‌ی (۷۵۱)؛ نگا: صحیح الترمذی (۱۸۰/۳)، صحیح ابن
ماجه (۱۹۴/۱)، الإرواء (۱۷۵/۲).

و برای تو نماز می خوانم و سجده می کنم و تلاش و عبادت ما متوجه
توست؛ به رحمت تو امید و از عذاب تو بیم داریم؛ به راستی که
عذاب تو به کافران می پیوندد، بارالها، ما از تو یاری می جوئیم و از
تو آمرزش می خواهیم و ثنا و ستایش نیکوی تو را می گوئیم و به تو
کفر نمی ورزیم و به تو ایمان داریم و برای تو فروتن هستیم و از کسی
که به تو کفر ورزد، دست می کشیم»^۱.

۳۳. ذکر پس از سلام در نماز وتر

«سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ». (پاک و منزّه است پادشاه پاک [از
هر نقص و کاستی]).

ثَلَاثَ مَرَّاتٍ سه بار وَالثَّالِثَةُ يَجْهَرُ بِهَا وَيَمْدُّ بِهَا صَوْتَهُ يَقُولُ: و بار
سوم آن را با صدای بلند می خواند و صدای خود را می کشد و

^۱ به روایت بیهقی در سنن الکبری (۲/۲۱۱) و اسناد آن را صحیح دانسته است؛ و شیخ
آلبانی در «إرواء الغلیل» می گوید: «وهذا إسناد صحيح» (۲/۱۷۰). این روایت موقوف
به عمر است.

می گوید: «رَبِّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ». «پروردگار فرشتگان و جبرئیل»^۱.

۳۴. دعای هنگام نگرانی و غم

«اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، ابْنُ عَبْدِكَ، ابْنُ أَمَتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ، عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجَلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي». «بارالها، من بنده‌ی تو هستم، فرزند بنده‌ی تو، فرزند کنیز تو، پیشانی من به دست توست، حکم تو در مورد من نافذ و جاری است، قضاوت تو در حق من عادلانه است؛ از تو به واسطه‌ی هر اسمی که برای توست و خود را به آن نامیدی یا در کتابت نازل نمودی یا به یکی از مخلوقات آموختی یا نزد خود

^۱ به روایت نسائی (۲۴۴/۳) حدیث شماره‌ی (۱۷۳۴)، دارقطنی (۳۱/۲) و دیگران؛ و مابین دو گروه روایت دارقطنی (۳۱/۲) حدیث شماره‌ی (۲) بوده و اسناد آن صحیح است؛ نکا: زاد المعاد به تحقیق شعیب ارناؤوط و عبدالقادر ارناؤوط (۳۳۷/۱).

در علم غیب باقی گذاشتی، می‌خواهم که قرآن را بهار قلبم و نور سینه‌ام و برطرف‌کننده‌ی اندوهم و از بین برنده‌ی نگرانی‌ام قرار دهی»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَضَلَعِ الدِّينِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ». «بارالها، من از نگرانی و غم و اندوه و ناتوانی (درماندگی) و سستی (تنبلی) و بخل و بزدلی و بدهی کمرشکن و غلبه و تسلط ناحق دیگران به تو پناه می‌آورم»^۲.

۳۵. دعای هنگام غم و اندوه

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ». «معبود

^۱ احمد (۳۹۱/۱) به شماره (۳۷۱۲) و شیخ آل‌بانی در «سلسلة الأحادیث الصحيحة» (۳۳۷/۱) آن را صحیح دانسته است.

^۲ به روایت بخاری (۱۵۸/۷) حدیث شماره‌ی (۲۸۹۳)؛ رسول خدا صلی الله علیه وسلم این دعا را زیاد می‌خواند. نکا: بخاری به همراه فتح الباری (۱۷۳/۱۱) و در صفحه‌ی ۸۹ به شماره‌ی (۱۳۷) خواهد آمد.

بر حقّی جز الله بزرگِ بردبار نیست، معبود بر حقّی جز پروردگار
عرش بزرگ نیست، معبود بر حقّی جز پروردگار آسمان‌ها و پروردگار
زمین و پروردگار عرش گرامی نیست»^۱.

«اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو، فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي
شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ». (بارالها، به رحمت تو امیدوارم، پس
یک چشم بر هم زدن هم مرا به نفسم وامگذار؛ و همه‌ی کارهایم را
اصلاح بفرما؛ معبود بر حقّی جز تو نیست)^۲.

«لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ». «[پروردگارا،]
هیچ معبودی [به حق] جز تو نیست. تو منزّه‌ی. بی تردید، من از
ستمکاران بوده‌ام»^۳.

^۱ بخاری (۱۵۴/۷) حدیث شماره‌ی (۶۳۴۵)، مسلم (۲۰۹۲/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۳۰).

^۲ ابوداود (۳۲۴/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۹۰)، احمد (۴۲/۵) حدیث شماره‌ی (۲۰۴۳۰)؛ و آل‌بانی در «صحیح‌أبی داود» (۹۵۹/۳) آن را حسن دانسته است.

^۳ ترمذی (۵۲۹/۵) حدیث شماره‌ی (۳۵۰۵)؛ و حاکم که آن را صحیح دانسته و ذهبی

«اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا». «الله، الله پروردگار من است و

چیزی را با او شریک نمی گردانم»^۱.

۳۶. دعای هنگام روبرو شدن با دشمن و صاحب نفوذ و قدرت

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ». «بارالها

ما تو را روبروی آنها (دشمنان) قرار می دهیم و از شرارت های آنان به تو پناه می آوریم»^۲.

«اللَّهُمَّ أَنْتَ عَزُودِي، وَأَنْتَ نَصِيرِي، بِكَ أَحُولُ وَبِكَ أَصُولُ، وَبِكَ أُقَاتِلُ». «بارالها، تو بازوی من (حامی من) هستی و تو یار و یاورم هستی، با تکیه بر تو تاخت و تاز می کنم و به کمک تو حمله می کنم

با وی موافقت کرده است (۵۰۵/۱)؛ نکا: صحیح الترمذی (۱۶۸/۳).

^۱ به روایت ابوداود (۸۷/۲) حدیث شماره‌ی (۱۵۲۵)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۸۸۲)؛ و نکا: صحیح ابن ماجه (۳۳۵/۲).

^۲ ابوداود (۸۹/۲) حدیث شماره‌ی (۱۵۳۷) و حاکم آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (۱۴۲/۲).

و به یاری تو می جنگم»^۱.

«حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ». «الله برای ما کافی است و بهترین

کارساز است»^۲.

۳۷. دعای کسی که از ظلم و ستم حاکم می ترسد

«اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ، وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، كُنْ لِي جَارًا
مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ، وَأَحْزَابِهِ مِنْ خَلَائِقِكَ، أَنْ يَفْرُطَ عَلَيَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَوْ
يَطْغَى، عَزَّ جَارُكَ، وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ». «بارالها، پروردگار
آسمان‌های هفتگانه و پروردگار عرش بزرگ، در برابر فلان بن فلان
و دار و دسته‌اش که همگی مخلوقات تو هستند، پناه من باش که
مبادا یکی از آنها نسبت به من زیاده‌روی یا طغیان کند؛ پناه تو عزت

^۱ ابوداود (۴۲/۳) حدیث شماره‌ی (۲۶۳۲)، ترمذی (۵۷۲/۵) حدیث شماره‌ی (۳۵۸۴)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۸۳/۳).

^۲ بخاری (۱۷۲/۵) حدیث شماره‌ی (۴۵۶۳).

است و ثنای تو والا و معبود بر حقى جز تو نیست»^۱.

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَعَزُّ مِنْ خَلْقِهِ جَمِيعًا، اللَّهُ أَعَزُّ مِمَّا أَخَافُ وَأَحْذَرُ، أَعُوذُ بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْمُؤَمِّسِكِ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ أَنْ يَقَعْنَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، مِنْ شَرِّ عَبْدِكَ فَلَانٍ، وَجُنُودِهِ وَاتِّبَاعِهِ وَأَشْيَاعِهِ، مِنْ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، اللَّهُمَّ كُنْ لِي جَارًا مِنْ شَرِّهِمْ، جَلَّ ثَنَاؤُكَ وَعَزَّ جَارُكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ». «الله بزرگ تر است، عزت الله از همه ی مخلوقاتش بیشتر است، عزت الله از آنچه می ترسم و حذر می کنم، بیشتر است؛ به الله پناه می برم که معبود بر حقى جز او نیست؛ - او که آسمان های هفتگانه را نگه داشته است تا بر زمین نیفتند مگر به اذن و اجازه ی او؛ - از شر فلان بندهات و سربازانش و پیروانش و همراهانش از جنیان و انسان ها؛ بارالها، در برابر شر آنان پناه من باش؛ ستایش تو بس بزرگ، و پناهندهات بس عزتمند و

^۱ بخارى در «ادب المفرد» حديث شماره ی (۷۰۷)؛ و آلبانى در «صحيح الأدب المفرد» حديث شماره ی (۵۴۵) آن را صحيح دانسته است.

آسیب‌ناپذیر است؛ نامت‌پربرکت و خجسته است و هیچ معبود
برحق جز تو نیست» سه بار^۱.

۳۸. دعا علیه دشمن

«اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ، سَرِيعَ الْحِسَابِ، اهْزِمِ الْأَحْزَابَ، اللَّهُمَّ
اهْزِمْنَهُمْ وَرَزَلْنَهُمْ». «بارالها، ای نازل کننده‌ی کتاب و ای که
حسابرسی تو سریع است، احزاب و دسته‌ها و گروه‌ها را شکست
بده؛ بارالها، آنان را شکست بده و متزلزل بگردان»^۲.

۳۹. دعای کسی که از گروهی می‌ترسد

«اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِمْ بِمَا شِئْتَ». «بارالها، چنان که خود می‌خواهی مرا
در برابر آنان کفایت کن»^۳.

^۱ بخاری در «ادب المفرد» حدیث شماره‌ی (۷۰۸)؛ و آلبانی در «صحیح الأدب
المفرد» حدیث شماره‌ی (۵۴۶) آن را صحیح دانسته است.

^۲ مسلم (۱۳۶۲/۳) حدیث شماره‌ی (۱۷۴۲).

^۳ مسلم (۲۳۰۰/۴) حدیث شماره‌ی (۳۰۰۵).

۴۰. دعای کسی که دچار وسوسه در ایمان می شود

(به الله پناه می برد)^۱. می گوید: «از شیطان رانده شده به الله پناه می برم».

«از آنچه در آن وسوسه شده، دست می کشد»^۲.

(می گوید: (أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ). «به الله و رسولش ایمان آوردم»^۳.

(و این آیه را می خواند:

﴿هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾^(۳)

او ازلی و ابدی است و پیدا و ناپیدا؛ و به هر چیزی داناست.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۳۳۶/۶) حدیث شماره‌ی (۳۲۷۶)، مسلم (۱۲۰/۱) حدیث شماره‌ی (۱۳۴).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۳۳۶/۶) حدیث شماره‌ی (۳۲۷۶)، مسلم (۱۲۰/۱) حدیث شماره‌ی (۱۳۴).

^۳ مسلم (۱۱۹-۱۲۰) حدیث شماره‌ی (۱۳۴).

۴۱. دعای ادای قرض و بدهی

«اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ، وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ».

«بارالها، با حلال خود مرا از حرمت کفایت کن و به فضل خود مرا از هرکس به جز خود بی نیاز بگردان».^۲

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ».

«بارالها، من از نگرانی و غم و اندوه و ناتوانی (درماندگی) و سستی (تنبلی) و بخل و بزدلی و بدهی کمرشکن و غلبه و تسلط ناحق دیگران به تو پناه می آورم».^۳

^۱ ابوداود (۳۲۹/۴) حدیث شماره‌ی (۵۱۱۰)؛ و آل‌بانی در «صحیح ابی داود» (۹۶۲/۳) آن را حسن دانسته است.

^۲ ترمذی (۵۶۰/۵) حدیث شماره‌ی (۳۵۶۳)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۸۰/۳).

^۳ بخاری (۱۵۸/۷) حدیث شماره‌ی (۲۸۹۳) و تخریج آن پیش‌تر در صفحه‌ی ۸۳ به شماره‌ی (۱۲۱) گذشت.

۴۲. دعای وسوسه در نماز و قرائت

«أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». (پناه می‌برم به الله از شیطان
رانده شده،)

وَاتَّقِلْ عَلَى يَسَارِكَ (ثَلَاثًا). و سه بار به سمت چپ تف کن.
(فوت کردن با کمی آب دهان).^۱

۴۳. دعای کسی که کاری بر او سخت و دشوار شده است

«اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا، وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا شِئْتَ
سَهْلًا». «بارالها، هیچ کاری آسان نیست مگر آنچه تو انجامش را
تسهیل کنی؛ و چون تو بخواهی، زمین سفت و سخت (مشکلات)
را نرم (سهل و آسان) می‌گردانی».^۲

^۱ مسلم (۱۷۲۹/۴) حدیث شماره‌ی (۲۲۰۳) از طریق عثمان بن ابی العاص رضی الله عنه؛ و در آن آمده است که: «پس چنین کردم که الله متعال وسوسه را از من دور نمود».

^۲ به روایت ابن حبان در صحیحش حدیث شماره‌ی (۲۴۲۷) (موارد)، ابن سنی حدیث

۴۴. آنچه کسی می گوید و انجام می دهد که گناهی مرتکب شده است

«مَا مِنْ عَبْدٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا فَيُحْسِنُ الطُّهُورَ، ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكَعَتَيْنِ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ». «هیچ بنده ای نیست که مرتکب گناهی شود، سپس خوب وضو بگیرد و پس از آن بایستد و دو رکعت نماز بخواند و به دنبال آن از الله متعال طلب مغفرت و آمرزش نماید مگر اینکه الله متعال او را می بخشد»^۱.

۴۵. دعای طرد شیطان و وسوسه های او

(پناه بردن به الله از شیطان)^۲.

شماره ی (۳۵۱)؛ و حافظ می گوید: «این حدیث صحیح است». و عبدالقادر ارناؤوط در تخریج «الأذکار» امام نووی ص ۱۰۶ آن را صحیح دانسته است.

^۱ ابوداود (۸۶/۲) حدیث شماره ی (۱۵۲۱)، ترمذی (۲۵۷/۲) حدیث شماره ی (۴۰۶)؛ و آلبانی در «صحیح ابی داود» (۲۸۳/۱) آن را صحیح دانسته است.

^۲ ابوداود (۲۰۳/۱) حدیث شماره ی (۷۶۴)، ابن ماجه (۲۶۵/۱) حدیث شماره ی (۸۰۷)؛ و تخریج آن در شماره ی (۳۱) گذشت؛ نگا: سوره ی مؤنون: [۹۷-۹۸].

«اذان»^۱.

(خواندن اذکار و قرائت قرآن).

«لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ الْبَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ». «خانه‌های خود را قبرستان نکنید؛ براستی شیطان از خانه‌ای که در آن سوره بقره خوانده می‌شود، می‌گریزد»^۲.

و از جمله مواردی که سبب طرد شیطان می‌شود، اذکار صبح و شام، اذکار خواب و بیداری و اذکار ورود به منزل و خروج از آن است؛ و همچنین اذکار وارد شدن به مسجد و خارج شدن از آن و سایر اذکار مشروع مانند خواندن آیه الکرسی به هنگام خواب و دو آیه‌ی آخر سوره‌ی بقره؛ و هرکس بگوید: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». «معبود بر حق جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی برای اوست

^۱ مسلم (۲۹۱/۱) حدیث شماره‌ی (۳۸۹)، بخاری (۱۵۱/۱) حدیث شماره‌ی (۶۰۸).

^۲ روایت مسلم (۵۳۹/۱) به‌شماره (۷۸۰).

و حمد و ستایش برای او؛ و او بر هر کاری تواناست».

مِائَةٌ مَرَّةً، کانت له حرزاً من الشیطان یومه کله، صد مرتبه، در تمام آن روز سپری برای او در برابر شیطان خواهد بود، و همچنین اذان شیطان را طرد می‌کند.

۴۶. دعای هنگام روی دادن آنچه نمی‌پسندد و ناگوار می‌داند یا زمانی که در کارش شکست خورده و مغلوب می‌شود

«قَدَّرَ اللهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ». «تقدیر الله متعال چنین بود و آنچه بخواهد انجام می‌دهد»^۱.

^۱ روایت بخاری (۱۲۶/۴) به شماره (۳۲۹۳).

^۲ «نزد الله، مؤمن قوی بهتر و محبوب‌تر از مؤمن ضعیف است؛ و در هر دو خیر و خوبی است؛ مشتاق چیزی باش که به سود توسست و از الله یاری بخواه و احساس درماندگی و ناتوانی نکن؛ و اگر دچار مصیبتی شدی، نگو: اگر چنین و چنان می‌کردم، چنین و چنان می‌شد؛ بلکه بگو: تقدیر الله متعال چنین بوده و آنچه بخواهد انجام می‌دهد؛ چراکه «اگر» دروازه‌ی فعالیت شیطان را باز می‌کند». مسلم (۲۰۵۲/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۶۴).

۴۷. تبریک گفتن به کسی که صاحب فرزند شده و

پاسخ آن

«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي الْمَوْهُوبِ لَكَ، وَشَكَرْتَ الْوَاهِبَ، وَبَلَغَ أَشُدَّهُ، وَرَزَقْتَ بَرَّهُ». «خداوند در فرزندی که به تو بخشیده برکت عنایت کند و به تو توفیق شکرگزاری از بخشنده‌ی آن عطا نماید؛ و او را به کمال برساند و نیکوکاری او به تو روزی داده شود»^۱.

و کسی که به او تبریک گفته شده در پاسخ به او می‌گوید:
«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا، وَرَزَقَكَ اللَّهُ مِثْلَهُ، وَأَجَزَلَ ثَوَابَكَ». «برکت خداوند برای تو و بر تو باشد؛ و الله به تو جزای نیکو عنایت کند و مانند او را روزی تو بگرداند و ثوابت را افزون بفرماید»^۲.

^۱ از سخنان حسن بصری ذکر شده است. نکا: تحفة المودود، ابن قیم، (ص ۲۰)؛ و به ابن منذر در «الاوسط» نسبت داده است.

^۲ نووی در «الأذکار» ص ۳۴۹ می‌گوید؛ و نکا: صحیح الأذکار، النووی، اثر سلیم الهلالی (۷۱۳/۲)؛ و تخریج کامل آن در «الذکر والدعاء والعلاج بالرقی» (۴۱۶/۱)

۴۸. دعایی که فرزندان به وسیله‌ی آن در پناه خداوند قرار داده می‌شوند

رسول خدا صلی الله علیه وسلم حسن و حسین رضی الله عنهما را اینگونه در پناه خداوند قرار می‌داد «أُعِيدُكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ». «شما را از شر شیطان و هر جانور زهر دار و هر چشم‌زخمی در پناه کلمات کامل الله قرار می‌دهم»^۱.

۴۹. دعا برای بیمار به هنگام عیادتش

«لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ». «چیزی نیست، اگر الله بخواهد سبب پاکی است»^۲.

«أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ». «از الله بزرگ، پروردگار عرش بزرگ می‌خواهم که تو را شفا دهد»

اثر مولف موجود است.

^۱ بخاری (۱۱۹/۴) حدیث شماره‌ی (۳۳۷۱) از طریق ابن عباس رضی الله عنهما.

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۱۱۸/۱۰) حدیث شماره‌ی (۳۶۱۶).

۵۰. فضیلت عیادت بیمار

پیامبر ﷺ می فرماید: «إِذَا عَادَ الرَّجُلُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ مَشَى فِي خِرَافَةٍ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسَ، فَإِذَا جَلَسَ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ، فَإِنْ كَانَ غُدْوَةً صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ، وَإِنْ كَانَ مَسَاءً صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ». «چون کسی برادر مسلمانش را عیادت کند، درواقع میان میوه های چیده شده ی بهشت حرکت می کند تا اینکه می نشیند؛ و چون بنشیند رحمت الهی او را دربرمی گیرد؛ اگر عیادت در صبحگاه باشد، هفتاد هزار فرشته تا شامگاه بر او درود می فرستند و اگر عیادت در شامگاه باشد، هفتاد هزار فرشته تا صبح بر او درود

^۱ «هیچ بنده مسلمانی از بیماری عیادت نمی کند که اجلش فرا نرسیده باشد و هفت بار بگوید: ... مگر اینکه شفا می یابد». به روایت ترمذی حدیث شماره ی (۲۰۸۳)؛ و ابوداود حدیث شماره ی (۳۱۰۶)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۲/۲۱۰) و صحیح الجامع (۱۸۰/۵).

می فرستند»^۱.

۵۱. دعای بیماری که از زنده ماندن و حیات خود ناامید شود

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى». «بارالها،
مرا بیامرز و به من رحم بفرما و مرا به رفیق اعلی (جماعت پیامبران و
صدیقان و شهدا و صالحان) ملحق بگردان»^۲.

رسول خدا ﷺ به هنگام وفات دستانش را در آب فرو می برد و با
آنها صورتش را مسح می کرد و می فرمود: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» «معبود
به حق جز الله نیست»

^۱ به روایت ترمذی حدیث شماره‌ی (۹۶۹)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۱۴۴۲)، احمد
حدیث شماره‌ی (۹۷۵)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۲۴۴/۱)، صحیح الترمذی
(۲۸۶/۱)؛ همچنین احمد شاکر آن را صحیح دانسته است.

^۲ بخاری (۱۰/۷) حدیث شماره‌ی (۴۴۳۵)، مسلم (۱۸۹۳/۴) حدیث شماره‌ی
(۲۴۴۴).

إِنَّ لِلْمَوْتِ سَكْرَاتٍ^۱. «همانا برای مرگ سختی‌هایی است».^۱
 «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا
 شَرِيكَ لَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ
 وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». «معبود بر حق جز الله نیست و الله بزرگ‌تر از
 همه چیز است؛ معبود بر حق جز الله نیست و او یکتاست؛ معبود
 بر حق جز الله نیست، یکتاست و برای او شریکی نیست؛ معبود بر
 حق جز الله نیست و پادشاهی و فرمانروایی برای اوست و حمد و
 ستایش برای اوست؛ معبود بر حق جز الله نیست و هیچ بازدارنده‌ای
 (از گناه) و هیچ نیرویی (برای اطاعت) جز به خواست و توفیقِ الله
 وجود ندارد»^۲.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۱۴۴/۸) حدیث شماره‌ی (۴۴۴۹)؛ و در حدیث ذکر
 سواک است.

^۲ به روایت ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۳۰)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۷۹۴)؛ و
 آلبانی آن را صحیح دانسته است؛ نکا: صحیح الترمذی (۱۵۲/۳)، صحیح ابن ماجه
 (۳۱۷/۲).

۵۲. تلقین کسی که در حال احتضار است

«مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ «هَرَكْس آخِرِينَ كَلَامٍ أَوْ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُعْبُودٌ بِهِ حَقِّي جَزَ اللَّهِ نِيسْت، بَاشَد

دَخَلَ الْجَنَّةَ». وارد بهشت می شود»^۱.

۵۳. دعای کسی که به مصیبتی گرفتار شده است.

«إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ أَجْرْنِي فِي مُصِيبَتِي، وَأَخْلِفْ لِي

خَيْرًا مِنْهَا». «ما همه از آن الله هستیم و ما همه به سوی او

بازمی گردیم، بارالها، مرا در مصیبتم پاداش بده و بهتر از آن را برای

من جایگزین بفرما»^۲.

۵۴- دعای هنگام بستن چشمان میت

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلَانٍ (بِاسْمِهِ) وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَأَخْلِفْهُ فِي

^۱ ابوداود (۱۹۰/۳) حدیث شماره ی (۳۱۱۶)؛ و نکا: صحیح الجامع (۴۳۲/۵).

^۲ مسلم (۶۳۲/۲) حدیث شماره ی (۹۱۸).

عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاعْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ». «بارالها، فلانی را (اسم میت را می گوید) بیامرزد و درجه و مرتبه‌ی او را در میان هدایت یافتگان رفیع بگردان و در بازماندگان او از میان آیندگان، جانشین او باش؛ و ما و او را بیامرزد ای پروردگار جهانیان؛ و قبرش را برای او وسیع نموده و منور بگردان»^۱.

۵۵- دعا برای میت در نمازی که بر او خوانده

می‌شود

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلَجِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ [وَعَذَابِ النَّارِ]». «بارالها، او را بیامرزد و مورد رحمت خود قرار بده و او را ببخش و از او درگذر؛ و پذیرایی از او را نیکو بگردان و محل

^۱ مسلم (۶۳۴/۲) حدیث شماره‌ی (۹۲۰).

ورود او را وسیع بگردان؛ و او را با آب و برف و تگرگ بشوی و همچون پاک شدن لباس سفید از پلیدی، او را از گناهان پاک بگردان؛ و به او خانه‌ای بهتر از خانه‌اش و خانواده‌ای بهتر از خانواده‌اش و همسری بهتر از همسرش عنایت بفرما؛ و او را وارد بهشت نموده و از عذاب قبر و عذاب دوزخ پناهش ده»^۱.

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ». «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ» یعنی: «بارالها، زنده و مرده و حاضر و غایب و کوچک و بزرگ و مذکر و مؤنث ما را بیامرز؛ بارالها، هریک از ما را که زنده نگه داشتی، او را بر اسلام

^۱ مسلم (۶۶۳/۲) حدیث شماره‌ی (۹۶۳).

زنده نگه دار و هریک از ما را که میراندی، او را بر ایمان بمیران؛
بارالها، ما را از اجر و پاداش او محروم مگردان و بعد از او ما را گمراه
نکن»^۱.

«اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانٍ فِي ذِمَّتِكَ، وَحَبْلِ جِوَارِكَ، فَقِهِ مِنْ فِتْنَةِ
الْقَبْرِ، وَعَذَابِ النَّارِ، وَأَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ وَالْحَقِّ، فَاعْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ إِنَّكَ
أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ». «بارالها، فلان بن فلان در امان تو و در امان و
پیمان جوار توسست؛ پس او را از آزمایش قبر و عذاب دوزخ نجات
ده که تو اهل وفا و حق هستی، پس او را بیامرزد و به او رحم بفرما،
به راستی که تو بسیار آمرزنده‌ی مهربانی»^۲.

«اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ أُمَّتِكَ اِحْتَاجُ إِلَى رَحْمَتِكَ، وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ

^۱ ابوداود حدیث شماره‌ی (۳۲۰۱)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۱۰۲۴)، نسائی حدیث
شماره‌ی (۱۹۸۵)، ابن ماجه (۴۸۰/۱) حدیث شماره‌ی (۱۴۹۸)، احمد (۳۶۸/۲)
حدیث شماره‌ی (۸۸۰۹)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۲۵۱/۱).

^۲ به روایت ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۱۴۹۹)؛ نگا: صحیح ابن ماجه (۲۵۱/۱)؛ و
ابوداود (۲۱۱/۳) حدیث شماره‌ی (۳۲۰۲).

عَذَابِهِ، إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي حَسَنَاتِهِ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ».

«بارالها، بندهات و فرزند کنیزت نیازمند رحمت توست؛ و تو از عذاب او بی نیازی؛ اگر نیکوکار بود، بر نیکی های او بیفز؛ و اگر بدکار بود، از او در گذر»^۱.

۵۶- دعا برای کودک در نماز جنازه های که برای او خوانده می شود

«اللَّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ». «بارالها، از عذاب قبر او را در پناه خود حفظ بفرما»^۲.

^۱ به روایت حاکم و آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت نموده است (۳۵۹/۱)؛ و نگا: احکام الجنائز، اثر آلبانی (ص ۱۲۵).

^۲ سعید بن مسیب می گوید: «پشت سر ابوهریره رضی الله عنه بر کودکی نماز خواندم که هیچ گناهی مرتکب نشده بود، پس از او شنیدم که می گفت: ...» و ادامه ی حدیث. به روایت مالک در «الموطأ» (۲۸۸/۱)، ابن ابی شیبۀ در «المصنف» (۲۱۷/۳)، بیهقی (۹/۴) و شعب ابناؤوط در تحقیق شرح السنة اثر بغوی (۳۵۷/۵) اسناد آن را صحیح دانسته است.

و اگر بگویند: «اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا وَذُخْرًا لَوَالِدَيْهِ، وَشَفِيعًا مُجَابًّا، اللَّهُمَّ ثَقِّلْ بِهِ مَوَازِينَهُمَا، وَأَعْظِمْ بِهِ أَجُورَهُمَا، وَالْحَقُّهُ بِصَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ، وَاجْعَلْهُ فِي كِفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ، وَفِيهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَسْلَافِنَا، وَأَفْرَاطِنَا، وَمَنْ سَبَقَنَا بِالْإِيمَانِ» «بارالها، او را اجر و پاداش و ذخیره‌ای برای پدر و مادرش قرار بده و شفیع کن که خواسته‌اش اجابت می‌شود؛ بارالها، به وسیله‌ی او میزان و ترازوی اعمال پدر و مادرش را سنگین بگردان و اجر و پاداش‌شان را بزرگ بفرما و او را به صالحان ملحق کن؛ و او را در کفالت ابراهیم علیه السلام قرار بده و به رحمت خود از عذاب دوزخ نجات بده؛ و خانه‌ای بهتر از خانه‌اش و خانواده‌ای بهتر از خانواده‌اش به او عطا فرما؛ بارالها، گذشتگان ما و کسانی که پیش‌تر از جمع ما رفتند و آنان که در ایمان از ما پیشی گرفتند را بیامرز.»

خوب است^۱.

^۱ نگا: المغنی اثر ابن قدامة (۴۱۶/۳) و الدروس المهمة لعامة الأمة، شیخ عبدالعزيز بن

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا، وَسَلَفًا، وَأَجْرًا». «بارالها، او را برای ما

پیش فرستاده و پیشگام ما در بهشت و اجر و پاداش قرار بده»^۱.

۵۷. دعای تسلیت گفتن

«إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى...
فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ». «به راستی از آن الله است آنچه بگیرد و آنچه
بدهد؛ و هر چیزی نزد او زمان مشخصی دارد... پس باید صبر کند
و امید پاداش داشته باشد»^۲.

و اگر بگویند: «أَعْظَمَ اللَّهُ أَجْرَكَ، وَأَحْسَنَ عَزَاءَكَ، وَغَفَرَ لِمِيتِكَ»
«الله متعال اجر و پاداش شما را بزرگ بدارد و عزای شما را نیکو

عبدالله بن باز رحمه الله (ص ۱۵).

^۱ حسن در نماز جنازه‌ی کودک، سوره‌ی فاتحه را می‌خواند و می‌گفت: «...». و
ادامه‌ی حدیث. به روایت بغوی در «شرح السنة» (۳۵۷/۵)، عبدالرزاق حدیث
شماره‌ی (۶۵۸۸): و بخاری به صورت معلق در «کتاب الجنائز» (۶۵) باب «قراءة
فاتحة الكتاب على الجنازة» (۱۱۳/۲)، پیش از حدیث شماره‌ی (۱۳۳۵).

^۲ بخاری (۸۰/۲) حدیث شماره‌ی (۱۲۸۴)، مسلم (۶۳۶/۲) حدیث شماره‌ی (۹۲۳).

بگرداند و میت شما را بیامزد»

خوب است^۱.

۵۸. دعای هنگام قرار دادن میت در قبر

«بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ». «به نام الله و بر سنت رسول الله»^۲.

۵۹ - دعای بعد از دفن میت

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ». «بارالها، او را بیامرز، بارالها او را ثابت قدم و استوار بگردان»^۳.

^۱ الأذکار، نووی (ص ۱۲۶).

^۲ ابوداود (۳۱۴/۳) حدیث شماره‌ی (۳۲۱۵) با سند صحیح، احمد حدیث شماره‌ی (۵۲۳۴) و (۴۸۱۲) با لفظ: «بِسْمِ اللَّهِ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ» و سند آن صحیح است.

^۳ چون رسول خدا صلی الله علیه وسلم از دفن میت فارغ می‌شد، بر قبر او می‌ایستاد و می‌گفت: «برای برادران طلب مغفرت کنید و از خداوند برای او بخواهید که ثابت قدم بماند که هم اکنون سؤال می‌شود». ابوداود (۳۱۵/۳) حدیث شماره‌ی (۳۲۲۳)؛ و حاکم که آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (۳۷۰/۱).

۶۰. دعای زیارت قبور

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ، مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَا حِقُونَ، [وَيَرْحَمُ اللَّهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ] أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ». «سلام بر شما ای مومنان و مسلمانان این دیار؛ و ما ان شاء الله به شما می پیوندیم؛ [الله متعال بر گذشتگان و آیندگان ما رحم کند،] از الله برای خودمان و شما عافیت می خواهم»^۱.

۶۱. دعای هنگام وزیدن باد

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا». «بارالها، من از تو خیر و خوبی این باد را می خواهم و از شر و بدی آن به تو پناه می آورم»^۲.

^۱ مسلم (۶۷۱/۲) حدیث شماره‌ی (۹۷۵)، ابن ماجه (۴۹۴/۱) و لفظ از ابن ماجه است حدیث شماره‌ی (۱۵۴۷) از طریق بریده رضی الله عنه؛ و مابین دو گروه روایت عایشه رضی الله عنها نزد مسلم است (۶۷۱/۲) حدیث شماره‌ی (۹۷۵).

^۲ به روایت ابوداود (۳۲۶/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۹۹)، ابن ماجه (۱۲۲۸/۲) حدیث شماره‌ی (۳۷۲۷)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۳۰۵/۲).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَخَيْرَ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ». «بارالها، من از تو خیر و خوبی این باد و خیر و خوبی ای که در بردارد و خیر و خوبی ای که برای آن فرستاده شده را می‌خواهم؛ و از شر آن و شری که دربر دارد و شری که برای آن فرستاده شده، به تو پناه می‌آورم»^۱.

۶۲. دعای هنگام رعد

«سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ». «سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ» (پاک و منزّه از عیب است آنکه رعد به ستایش او و فرشتگان از خوف و خشیت او تسبیح می‌گویند)^۲.

^۱ مسلم و لفظ از اوست (۶۶۶/۲) حدیث شماره‌ی (۸۹۹)، بخاری (۷۶/۴) حدیث شماره‌ی (۳۲۰۶) و (۴۸۲۹).

^۲ چون عبدالله بن زبیر رضی الله عنهما صدای رعد را می‌شنید، سخن گفتن را ترک می‌کرد و می‌گفت: «...» و ادامه‌ی حدیث؛ الموطأ (۹۹۲/۲)؛ و آلبانی در «صحیح الکلم الطیب» (۱۵۷) می‌گوید: «به صورت موقوف صحیح الإسناد است».

۶۳. از دعا‌های طلب باران (استسقاء)

«اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا مَرِيْعًا، نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ، عَاجِلًا غَيْرَ أَجَلٍ». «بارالها، بر ما بارانی بیارن باعث نجات (از بی‌آبی)، گوارا و خوش‌عاقبت و با‌خیر و برکت و مفید و سودمند که زیانی نداشته باشد، هم‌اکنون و نه با تاخیر»^۱.

«اللَّهُمَّ أَغْنِنَا، اللَّهُمَّ أَغْنِنَا، اللَّهُمَّ أَغْنِنَا». «بارالها، بر ما باران بیارن، بارالها بر ما باران بیارن، بارالها بر ما باران بیارن»^۲.

«اللَّهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ، وَبَهَائِمَكَ، وَانْشُرْ رَحْمَتَكَ، وَأَحْيِي بَلَدَكَ الْمَيِّتَ». «بارالها، بندگانت و حیوانات را باران عنایت کن و رحمت را بگستران و زمین مرده‌ات را زنده گردان»^۳.

^۱ ابوداود (۳۰۳/۱) حدیث شماره‌ی (۱۱۷۱)؛ و آل‌بانی در «صحیح ابی داود» (۲۱۶/۱) آن را صحیح دانسته است.

^۲ بخاری (۲۲۴/۱) حدیث شماره‌ی (۱۰۱۴)، مسلم (۶۱۳/۲) حدیث شماره‌ی (۸۹۷).

^۳ ابوداود (۳۰۵/۱) حدیث شماره‌ی (۱۱۷۸)؛ و آل‌بانی در «صحیح ابی داود» (۲۱۸/۱) آن را حسن دانسته است.

۶۴. دعای هنگام دیدن باران

«اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا». «بارالها بارانی بسیار و سودمند باشد»^۱.

۶۵. ذکر بعد از بارش باران

«مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ». «به فضل و رحمت الله بر ما باران بارید»^۲.

۶۶. از دعاهاى قطع شدن باران زیادى كه به خانه‌ها آسيب مى‌زند

«اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا، اللَّهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظُّرَابِ، وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ، وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ». «بارالها در اطراف (خانه‌هاى) ما ببارد نه بر ما، بارالها بر تپه‌ها و کوه‌ها ببارد و در دل دره‌ها و محل رویش درختان»^۳.

^۱ بخارى به همراه فتح البارى (۵۱۸/۲) حديث شماره‌ی (۱۰۳۲).

^۲ بخارى (۲۰۵/۱) حديث شماره‌ی (۸۴۶)، مسلم (۸۳/۱) حديث شماره‌ی (۷۱).

^۳ بخارى (۲۲۴/۱) حديث شماره‌ی (۹۳۳)، مسلم (۶۱۴/۲) حديث شماره‌ی (۸۹۷).

۶۷. دعای دیدن هلال (ماه نو)

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ،
وَالْتَوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضَى، رَبَّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ». «الله بزرگ تر است،
بارالها، ای پروردگار ما، ماه را با امنیت و ایمان و سلامتی و اسلام و
توفیق آنچه خود دوست داری و رضایت را به همراه دارد، بر ما نو
بگردان؛ پروردگار ما و پروردگار تو (ای ماه) الله است»^۱.

۶۸- دعای هنگام افطار کردن روزه‌دار

«ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ، وَثَبَتَ الْأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ». «تشنگی
برطرف شد و رگ‌ها تر شدند و ان شاء الله اجر و پاداش ثبت شد»^۲.
«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي».

^۱ ترمذی (۵۰۴/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۵۱)، دارمی (۳۳۶/۱)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۵۷/۳).

^۲ به روایت ابوداود (۳۰۶/۲) حدیث شماره‌ی (۲۳۵۹) و غیره. و نگا: صحیح الجامع (۲۰۹/۴).

«بارالها، به واسطه‌ی رحمت که همه چیز را فراگرفته است، از تو می‌خواهم که مرا بیامرزی»^۱.

۶۹. دعای قبل از غذا خوردن

«إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ: «هرگاه کسی از شما غذایی خورد، بگوید:»

بِسْمِ اللَّهِ، بِسْمِ اللَّهِ،

فَإِنْ نَسِيَ فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ: پس اگر در آغاز غذا بسم الله را فراموش کرد بگوید: بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ». «به نام الله در آغازش و در پایانش»^۲.

«مَنْ أَطْعَمَهُ اللَّهُ الطَّعَامَ فَلْيَقُلْ: «کسی که الله متعال به او خوراک

^۱ به روایت ابن ماجه (۵۵۷/۱) حدیث شماره‌ی (۱۷۵۳) از دعای عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما؛ و حافظ در تخریج «الأذکار» آن را حسن دانسته است. نگا: شرح الأذکار (۳۴۲/۴).

^۲ به روایت ابوداود (۳۴۷/۳) حدیث شماره‌ی (۳۷۶۷)، ترمذی (۲۸۸/۴) حدیث شماره‌ی (۱۸۵۸)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۶۷/۲).

و غذایی عطا می کند، باید بگوید:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَأَطْعِمْنَا خَيْرًا مِنْهُ، بارالها، برای ما در آن برکت

عنایت کن و بهتر از آن را غذای ما بگردان،

وَمَنْ سَقَاهُ اللَّهُ لَبَنًا فَلْيَقُلْ: و هرکس الله متعال شیری به او نوشاند،

باید بگوید: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَزِدْنَا مِنْهُ. «بارالها، در آن برای ما

برکت عنایت کن و از آن بر ما بیفز»^۱.

۷۰. دعای پایان غذا

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا، وَرَزَقَنِيهِ، مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا

قُوَّةٍ». «حمد و ستایش برای الله است که این غذا را خوراک و روزی

من نمود، بی آنکه قدرت و توان من دخیل باشد»^۲.

^۱ ترمذی (۵۰۶/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۵۵)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۵۸/۳).

^۲ به روایت اصحاب سنن جز نسائی: ابوداود حدیث شماره‌ی (۴۰۲۵)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۵۸)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۳۲۸۵)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۱۵۹/۳).

«الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، غَيْرَ [مَكْفِيٍّ وَلَا] مُودَّعٍ، وَلَا مُسْتَغْنَى عَنْهُ رَبَّنَا». «تمام ستایش‌ها از آن الله است؛ ستایشی بسیار، پاکیزه و پربرکت، که هرگز نمی‌توان نعمتش را رد کرد [و خود او از همه‌چیز بی‌نیاز است و نیازی به کفایت ندارد]، و نه می‌توان طاعتش را ترک گفت، و نه هیچ‌کس را توان آن است که از ذات پاکش بی‌نیاز شود؛ ای پروردگار ما!»^۱.

۷۱. دعای مهمان برای میزبان

«اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ، وَاعْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ». «بارالها، در رزق و روزی که به آنان عطا نمودی، برکت عنایت کن و آنان را بیامرز و به آنان رحم بفرما»^۲.

۷۲. درخواست غیر مستقیم از میزبان برای آب و

^۱ بخاری (۲۱۴/۶) حدیث شماره‌ی (۵۴۵۸)، ترمذی (۵۰۷/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۵۶).

^۲ مسلم (۱۶۱۵/۳) حدیث شماره‌ی (۲۰۴۲).

غذا به واسطه دعا

«اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي، وَاسْقِ مَنْ سَقَانِي». «بارالها، به کسی که مرا غذا داد، غذا بده و به کسی که مرا آب داد، آب عطا بفرما»^۱.

۷۳- دعا به هنگام افطار کردن نزد خانواده‌ای

«أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ». «روزه‌داران نزد شما افطار کنند و نیکان غذای تان را بخورند و ملائکه بر شما درود بفرستند»^۲.

۷۴. دعای روزه‌دار وقتی غذا حاضر شود و نخواهد روزه‌اش را بشکند

^۱ مسلم (۱۶۲۶/۳) حدیث شماره‌ی (۲۰۵۵).

^۲ سنن ابوداود (۳۶۷/۳) حدیث شماره‌ی (۳۸۵۶)، ابن ماجه (۵۵۶/۱) حدیث شماره‌ی (۱۷۴۷)، نسائی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۲۹۶-۲۹۸)؛ و تصریح نموده که وقتی رسول خدا صلی الله علیه وسلم نزد خانواده‌ای افطار می‌کرد، این دعا را می‌خواند. و آلبانی در «صحیح ابی داود» (۷۳۰/۲) آن را صحیح دانسته است.

«إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ فَلْيُجِبْ، فَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيُصَلِّ، وَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا فَلْيَطْعَمْ»، «چون یکی از شما دعوت شد، باید قبول کند؛ و اگر روزه بود، باید دعا نماید؛ و اگر روزه نبود، باید (از آنچه پذیرایی شد) بخورد»^۱،

«فَلْيُصَلِّ» یعنی «فَلْيَدْعُ»: «باید دعا کند».

۷۵- چون کسی روزه‌دار را دشنام داد و بد و بیراه گفت، روزه‌دار می‌گوید:

«إِنِّي صَائِمٌ، إِنِّي صَائِمٌ». «من روزه‌ام، من روزه‌ام»^۲.

۷۶. دعای هنگام دیدن میوه‌ی نوبر

«اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي ثَمَرِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدْنَا». «بارالها، در میوه‌ی ما برکت عنایت کن؛

^۱ مسلم (۱۰۵۴/۲) حدیث شماره‌ی (۱۱۵۰).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۱۰۳/۴) حدیث شماره‌ی (۱۸۹۴)، مسلم (۸۰۶/۲) حدیث شماره‌ی (۱۱۵۱).

و در شهر ما برکت عنایت فرما؛ و در صاع ما برکت عنایت کن؛ و در مد ما برکت عنایت بفرما»^۱. (صاع و مد دو پیمانه‌ی اندازه‌گیری هستند.)

۷۷. دعای کسی که عطسه می‌زند

«إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: «وَقْتِي يَكِي از شما عطسه زد، باید بگوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ،

وَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ: و برادرش یا دوستش به او بگوید: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، الله تو را رحمت کند،

فَإِذَا قَالَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، فَلْيَقُلْ: پس چون به او گفت: «يَرْحَمُكَ اللَّهُ»، باید بگوید: يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ». «الله شما را هدایت کند و اوضاع و احوال‌تان را سر و سامان بخشد»^۲.

^۱ مسلم (۱۰۰۰/۲) حدیث شماره‌ی (۱۳۷۳).

^۲ بخاری (۱۲۵/۷) حدیث شماره‌ی (۵۸۷۰).

۷۸- آنچه به کافری گفته می‌شود که عطسه زده و الحمدلله گفته است:

«يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِالْكُم». «الله شما را هدایت کند و اوضاع و احوال‌تان را سر و سامان بخشد»^۱.

۷۹. دعا برای کسی که ازدواج کرده است

«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ». «خداوند برای شما برکت قرار دهد و بر شما مبارک گرداند و پیوندتان را با خیر و خوبی همراه کند»^۲.

۸۰. دعای کسی که ازدواج نموده و چارپا (یا

^۱ ترمذی (۸۲/۵) حدیث شماره‌ی (۲۷۴۱)، احمد (۴۰۰/۴) حدیث شماره‌ی (۱۹۵۸۶)، ابوداود (۳۰۸/۴) حدیث شماره‌ی (۵۰۴۰)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۳۵۴/۲).

^۲ به روایت اصحاب سنن جز نسائی: ابوداود حدیث شماره‌ی (۲۱۳۰)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۱۰۹۱)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۱۹۰۵)، نسائی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۲۵۹)؛ و نکا: صحیح الترمذی (۳۱۶/۱).

وسيله‌ای) می‌خرد

چون کسی از شما با زنی ازدواج نمود یا خدمتکاری خرید، باید بگوید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا، وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ». (خدایا از تو خیرش را می‌خواهم و بهترین [خصلت‌هایی] که او را بر آن سرشته‌ای، و به تو از شر او پناه می‌برم و بدی‌هایی که او را بر آن سرشته‌ای،

وَإِذَا اشْتَرَيْتَ بَعِيرًا فَلْيَأْخُذْ بِذُرْوَةِ سَنَامِهِ وَلْيَقُلْ مِثْلَ ذَلِكَ». و چون شتری را خرید، باید کوهانش را بگیرد و مانند این را بگوید»^۱.

۸۱. دعای قبل از همبستری با همسر

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ، وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا». «به نام الله، بارالها، شیطان را از ما دور بگردان و شیطان را از آنچه به ما

^۱ ابوداود (۲۴۸/۲) حدیث شماره‌ی (۲۱۶۰)، ابن ماجه (۶۱۷/۱) حدیث شماره‌ی (۱۹۱۸)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۳۲۴/۱).

روزی می‌بخشی (فرزند) دور نما»^۱.

۸۲. دعای هنگام خشم و غضب

«أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». «از شیطان رانده شده به الله پناه می‌برم»^۲.

۸۳. دعای کسی که فردی مبتلا به مصیبت می‌بیند

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا». «حمد و ستایش برای خداوندی است که مرا از آنچه تو را بدان مبتلا نموده، عافیت بخشیده است؛ و مرا بر بسیاری از کسانی که خلق نموده، برتری داده است»^۳.

^۱ بخاری (۱۴۱/۶) حدیث شماره‌ی (۱۴۱)، مسلم (۱۰۲۸/۲) حدیث شماره‌ی (۱۴۳۴).

^۲ بخاری (۹۹/۷) حدیث شماره‌ی (۳۲۸۲)، مسلم (۲۰۱۵/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۱۰).

^۳ ترمذی (۴۹۴/۵) و (۴۹۳/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۳۲)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۵۳/۳).

۸۴. دعایی که در مجلس خوانده می شود

از ابن عمر رضی الله عنه روایت است که می گوید: چون رسول الله ﷺ در مجلسی بود، پیش از آنکه برخیزد، صد مرتبه این دعا از ایشان شمرده می شد: «رَبِّ اغْفِرْ لِي، وَتُبْ عَلَيَّ، إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الْغَفُورُ». «خدایا مرا بیامرزد و توبه مرا بپذیر، همانا که تو بسیار توبه پذیر و بسیار آمرزنده ای»^۱.

۸۵- کفاره مجلس

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ». «بارالها، تو پاک و منزهی و حمد و ستایش تو را می گویم؛ گواهی می دهم که معبود بر حق جز تو نیست، از تو آمرزش می خواهم و به سوی تو بازگشته و توبه می کنم»^۲.

^۱ ترمذی حدیث شماره ی (۳۴۳۴)، ابن ماجه حدیث شماره ی (۳۸۱۴)؛ و نگا: صحیح

الترمذی (۱۵۳/۳)، صحیح ابن ماجه (۳۲۱/۲)؛ و لفظ آن از ترمذی است.

^۲ اصحاب سنن: ابوداود حدیث شماره ی (۴۸۵۸)، ترمذی حدیث شماره ی (۳۴۳۳)،

نسائی حدیث شماره ی (۱۳۴۴)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۵۳/۳)؛ و ثابت است که

۸۶. دعا برای کسی که به شما می گوید: خداوند شما را بیامرزد

«وَلَكَ». «و شما را هم بیامرزد»^۱.

۸۷. دعا برای کسی که در حق شما نیکی می کند

«جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا». «خداوند به شما پاداش خیر و نیک عطا نماید»^۲.

۸۸. آنچه سبب مصون ماندن از فتنه‌ی دجال

ام المومنین عایشه رضی الله عنها فرمود: «رسول الله صلى الله عليه وسلم در هیچ مجلسی نمی نشست که در آن قرآن و نمازی خوانده نمی شد مگر اینکه آن را با این کلمات به پایان می رساند...» و ادامه ی حدیث. به روایت نسائی در «عمل الیوم واللیلة» (۳۰۸)، احمد (۷۷/۶) حدیث شماره ی (۲۴۴۸۶)؛ و دکتر فاروق حمادة در تحقیق «عمل الیوم واللیلة» اثر نسائی، ص ۲۷۳ آن را صحیح دانسته است.

^۱ احمد (۸۲/۵) حدیث شماره ی (۲۰۷۷۸)، نسائی در «عمل الیوم واللیلة» (ص ۲۱۸) حدیث شماره ی (۴۲۱)، تحقیق دکتر فاروق حمادة.

^۲ به روایت ترمذی حدیث شماره ی (۲۰۳۵)؛ ونگا: صحیح الجامع (۶۲۴۴) و صحیح الترمذی (۲۰۰/۲).

می شود

«مَنْ حَفِظَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ أَوَّلِ سُورَةِ الْكَهْفِ عُصِمَ مِنَ الدَّجَالِ»،
«هر کس ده آیه از ابتدای سوره کهف را حفظ کند، از [فتنه] دجال
در امان می ماند»^۱،

و پناه بردن به الله از فتنه‌ی او در تشهد آخر هر نماز^۲.

**۸۹. دعا برای کسی که می گوید: شما را به خاطر الله
دوست دارم**

«أَحَبُّكَ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ». «تو را کسی دوست بدارد که مرا به
خاطر او دوست داری»^۳.

۹۰. دعا برای کسی که مالش را به شما پیشنهاد کند

^۱ نگا: حدیث شماره‌ی (۵۵) و حدیث (۵۶) (ص ۴۱) همین کتاب.

^۲ مسلم (۵۵۵/۱) حدیث شماره‌ی (۸۰۹)؛ و در روایتی آمده است: ده آیه‌ی آخر کهف (۵۵۶/۱) حدیث شماره‌ی (۸۰۹).

^۳ به روایت ابوداود (۳۳۳/۴) حدیث شماره‌ی (۵۱۲۵)؛ و آلبانی در «صحیح سنن ابی داود» (۹۶۵/۳) آن را حسن دانسته است.

«بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ». «خداوند در خانواده و مال شما

برکت عطا کند»^۱.

۹۱. دعا هنگام پرداخت بدهی برای کسی که به شما

قرض داده است

«بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلْفِ الْحَمْدُ وَالْأَدَاءُ».

«خداوند در خانواده و مال شما برکت عطا کند، به راستی که پاداش

قرض دهنده تشکر و ادای قرض اوست»^۲.

۹۲. دعای ترس از شرک

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا

أَعْلَمُ». «بارالها، من به تو پناه می آورم از اینکه دانسته به تو شرک

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۲۸۸/۴) حدیث شماره‌ی (۲۰۴۹).

^۲ به روایت نسائی در «عمل الیوم واللیلة» (ص ۳۰۰)، ابن ماجه (۸۰۹/۲) حدیث شماره‌ی (۲۴۲۴)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۵۵/۲).

بورزم و برای آنچه نمی دانم، از تو آموزش می خواهم»^۱.

۹۳. دعا برای کسی که به شما می گوید: خداوند به شما برکت عنایت کند

«وَفِيكَ بَارَكَ اللَّهُ». «و خداوند در شما هم برکت عطا بفرماید»^۲.

۹۴. دعای پرهیز از شگون بد زدن

«اللَّهُمَّ لَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ، وَلَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ».

«بارالها، هیچ بدشگونی و فال بدی جز به اراده‌ی تو تحقق نمی‌یابد و خیر و خوبی فقط از جانب توست و هیچ معبود بر حقی جز تو نیست»^۳.

^۱ احمد (۴۰۳/۴) حدیث شماره‌ی (۱۹۶۰۶)، ادب المفرد، بخاری حدیث شماره‌ی (۷۱۶)؛ و نگا: صحیح الجامع (۲۳۳/۳)، صحیح الترغیب والترهیب، آل‌بانی (۱۹/۱).
^۲ به روایت ابن سنی (ص ۱۳۸) حدیث شماره‌ی (۲۷۸)؛ و نگا: الوابل الصیب ابن القیم (ص ۳۰۴)، تحقیق بشیر محمد عیون.

^۳ احمد (۲۲۰/۲) حدیث شماره‌ی (۷۰۴۵)، ابن سنی حدیث شماره‌ی (۲۹۲) و آل‌بانی آن را در «سلسلة الأحادیث الصحيحة» (۵۴/۳) حدیث شماره‌ی (۱۰۶۵) صحیح

۹۵. دعای سوار شدن بر مرکب

«بِسْمِ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ» (به نام الله و حمد و ستایش برای الله است)

﴿سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ﴾ (پاک و منزّه است کسی که این (سواری و مرکب) را برای ما رام نمود (در اختیار ما قرار داد) درحالی که ما خود توان این کار را نداشتیم.
وَاِنَّا اِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ﴾، و ما به پیشگاه پروردگارمان بازمی گردیم».

الْحَمْدُ لِلَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ،

دانسته است؛ اما پیامبر صلی الله علیه وسلم خوشبین بودن و فال نیک زدن را دوست داشت؛ و بر این اساس است که وقتی از مردی سخن خوبی شنید، خوشحال شده و فرمود: «خوشبینی و فال نیک را از دهانت دریافت کردیم». ابوداود حدیث شماره‌ی (۳۷۱۹)، احمد حدیث شماره‌ی (۹۰۴۰) و آل‌بانی آن را در «سلسلة الأحادیث الصحیحة» (۳۶۳/۲) صحیح دانسته است؛ و ابو الشیخ در «اخلاق النبی صلی الله علیه وسلم» (ص ۲۷۰).

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي؛ فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ». «حمد و ستایش برای الله است، حمد و ستایش برای الله است، حمد و ستایش برای الله است، الله بزرگ تر است، الله بزرگ تر است، الله بزرگ تر است؛ بارالها تو پاک و منزهی، من به نفسم ظلم نمودم پس مرا بیامرز که کسی جز تو گناهان را نمی بخشد»^۱.

۹۶. دعای سفر

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ پاک و منزّه است ذاتی که این [وسیله] را در خدمت ما گماشت و [گرته] ما خود توان این کار را نداشتیم
وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، و ما به پیشگاه پروردگارمان بازمی گردیم».

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا

^۱ ابوداود (۳۴/۳) حدیث شماره‌ی (۲۶۰۲)؛ ترمذی (۵۰۱/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۶۶)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۵۶/۳)؛ [الزخرف: ۱۳-۱۴].

تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوْنٌ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوٍ عَنَّا بُعْدُهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ»، «یا الله ما در این سفر خود از تو نیکوکاری و تقوا را خواهانیم و از اعمال آنچه باعث خشنودی توست، یا الله سفر ما را برای ما آسان ساز و دورش را نزدیک گردان، یا الله تو همراه و یاورم در سفر و جانشینم در خانواده ام هستی. یا الله، از سختی های سفر و دیدن مناظر غم انگیز و پیش آمدهای ناگوار در مال و خانواده و فرزند به تو پناه می آورم»، و چون از سفر بازگردد دعای مذکور را می خواند و این موارد را به آن می افزاید: «آيُؤْن، تَائِيُون، عَابِدُون، لِرَبِّنَا حَامِدُون». «توبه کنان و عبادت کنان و درحالی که حمد و ستایش پروردگارمان را می گوئیم، باز می گردیم»^۱.

۹۲. دعای وارد شدن به روستا یا شهر

^۱ مسلم (۹۷۸/۲) حدیث شماره ی (۱۳۴۲).

«اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلَلْنَ، وَرَبَّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا أَقْلَلْنَ، وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضَلَّلْنَ، وَرَبَّ الرِّيَّاحِ وَمَا ذَرَيْنِ، أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ، وَخَيْرَ أَهْلِهَا، وَخَيْرَ مَا فِيهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا، وَشَرِّ أَهْلِهَا، وَشَرِّ مَا فِيهَا». «بارالها، پروردگار آسمان‌های هفتگانه و آنچه بر آنها سایه افکندند و پروردگار زمین‌های هفتگانه و آنچه بر روی خود دارند و پروردگار شیاطین و آنچه گمراه‌شان کرده‌اند و پروردگار بادها و آنچه پراکنده‌اند، از تو خیر و خوبی این روستا و خیر و خوبی اهل آن و خیر و خوبی آنچه را در خود دارد مسألت دارم؛ و به تو پناه می‌آورم از شر و بدی آن و شر و بدی اهل آن و شر و بدی ای که در خود دارد»^۱.

^۱ به روایت حاکم و آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (۱۰۰/۲)؛ و ابن سنی حدیث شماره‌ی (۵۲۴) و حافظ در تخریج «الاذکار» (۱۵۴/۵) آن را حسن شمرده است؛ علامه ابن باز رحمه الله می‌گوید: «و نسائی با اسناد حسن آن را روایت کرده است». نگا: تحفة الأخیار (ص ۳۷).

۹۸. دعای وارد شدن به بازار

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

«معبود بر حق جز الله نیست، یکتاست و شریکی برای او نیست؛ پادشاهی و فرمانروایی از آن اوست و حمد و ستایش برای اوست؛ زنده می‌گرداند و می‌میراند و او زنده‌ای است که نمی‌میرد؛ خیر و خوبی تماماً به دست اوست و او بر هر چیزی تواناست»^۱.

۹۹. دعای وقتی که مرکب دچار مشکل می‌شود

«بِسْمِ اللَّهِ». «به نام الله»^۲.

^۱ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۲۸)، ابن ماجه (۲۹۱/۵) حدیث شماره‌ی (۳۸۶۰)، حاکم (۵۳۸/۱)؛ و آل‌بانی در «صحیح ابن ماجه» (۲۱/۲) و «صحیح ترمذی» (۱۵۲/۳) آن را حسن دانسته است.

^۲ ابوداود (۲۹۶/۴) حدیث شماره‌ی (۴۹۸۲)؛ و آل‌بانی در «صحیح ابی داود» (۹۴۱/۳) آن را صحیح دانسته است.

۱۰۰. دعای مسافر برای مقیم

«أَسْتَوِدُّعُكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ». «شما را به الله می سپارم
که امانت هایش را ضایع نمی گرداند»^۱.

۱۰۱. دعای مقیم برای مسافر

«أَسْتَوِدُّعُ اللَّهَ دِينَكَ، وَأَمَانَتَكَ، وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ». «دین، امانت و
فرجام کارهایت را به الله می سپارم»^۲.
«زَوَدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى، وَغَفَرَ ذَنْبَكَ، وَيَسَّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُ مَا كُنْتَ».
«الله متعال بر تقوای شما بیفزاید و گناهان تان را ببخشد و هر جا که
هستید خیر و خوبی را برای شما میسر بگرداند»^۳.

^۱ احمد (۴۰۳/۲) حدیث شماره‌ی (۹۲۳۰)، ابن ماجه (۹۴۳/۲) حدیث شماره‌ی (۲۸۲۵)؛ و نگا: صحیح ابن ماجه (۱۳۳/۲).

^۲ احمد (۷/۲) حدیث شماره‌ی (۴۵۲۴)، ترمذی (۴۹۹/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۴۳)؛ و آلبانی در «صحیح سنن الترمذی» (۴۱۹/۳) آن را صحیح دانسته است.

^۳ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۴۴۴)؛ و نگا: صحیح الترمذی (۱۵۵/۳).

۱۰۲. تکبیر و تسبیح گفتن در حین سفر

جابر رضی الله عنه می گوید: «وقتی بالا می رفتیم الله اکبر می گفتیم، می گوید: «الله اکبر» (الله بزرگتر است) و وقتی پایین می آمدیم سبحان الله می گفتیم»^۱.

می گوید: «سُبْحَانَ اللَّهِ» (الله متعال پاک و منزّه است)

۱۰۳. دعای مسافر در هنگام سحر

«سَمَّعَ سَامِعٌ بِحَمْدِ اللَّهِ، وَحُسْنِ بَلَائِهِ عَلَيْنَا، رَبَّنَا صَاحِبِنَا، وَأَفْضَلَ عَلَيْنَا، عَائِدًا بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ». «باشد که شنونده ای حمد و ستایش الله را بشنود و بر نعمت های نیکوی الله بر ما گواهی دهد؛ پروردگار ما، همراه ما باش (یار و یاور حافظ ما باش) و فضل خود را شامل حال ما گردان درحالی که از آتش دوزخ به تو پناه می آوریم»^۲.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۱۳۵/۶) حدیث شماره ی (۲۹۹۳).

^۲ مسلم (۲۰۸۶/۴) حدیث شماره ی (۲۷۱۸)؛ و «سَمَّعَ سَامِعٌ» به این معناست که شاهدی بر حمد و ستایش ما از الله متعال در برابر همه ی نعمت های خویش گواهی

۱۰۴- دعای کسی که در سفر یا غیر سفر، در جایی توقف می کند

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ». «أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ
التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»: «پناه می برم به کلمات کامل الله از شر
آنچه خلق نموده است»^۱.

۱۰۵. ذکر بازگشت از سفر

«يُكَبَّرُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ ثُمَّ يَقُولُ: «بر هر بلندی سه
تکبیر می گوید، سپس می گوید:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، آيُون، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدَقَ اللَّهُ
وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ». «معبود بر حقى جز الله

دهد. و «سَمَعَ سَامِعٌ» يعنى شنونده اى اين سخنان مرا به ديگران برساند؛ و مانند آن را
از بابت يادآورى ذكر در سحر و دعا بگويد. شرح نووى بر صحيح مسلم (۳۹/۱۷).
^۱ مسلم (۲۰۸۰/۴) حديث شماره ى (۲۷۰۹).

نیست، یکتاست و شریکی برای او نیست؛ پادشاهی و فرمانروایی از آن اوست؛ و حمد و ستایش برای اوست؛ و او بر هر چیزی تواناست؛ توبه‌کنان و عبادت‌کنان و درحالی که حمد و ستایش پروردگارمان را می‌گوییم باز می‌گردیم؛ الله وعده‌اش را تحقق بخشید و بنده‌اش را یاری نمود و به تنهایی احزاب و گروه‌ها را شکست داد»^۱.

۱۰۶. ذکر هنگام شنیدن خبر خوشایند یا ناخوشایند

پیامبر ﷺ هرگاه خبری خوشایند به ایشان می‌رسید، می‌فرمود: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ» «ستایش مخصوص الله است که با نعمتش نیکی‌ها به کمال می‌رسد»

و چون خبری ناخوشایند به ایشان می‌رسید، می‌فرمود: «الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ». «در همه حال حمد و ستایش برای الله است»^۲.

^۱ «چون رسول خدا ﷺ از غزوه یا حج باز می‌گشت، این ذکر و دعا را می‌خواند». بخاری (۱۶۳/۷) حدیث شماره‌ی (۱۷۹۷)، مسلم (۹۸۰/۲) حدیث شماره‌ی (۱۳۴۴).
^۲ به روایت ابن سنی در «عمل الیوم واللیلة» حدیث شماره‌ی (۳۷۷)، حاکم و آن را

۱۰۷- فضیلت درود فرستادن بر پیامبر ﷺ

پیامبر ﷺ می فرماید: «مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا». «هرکس بر من یک درود بفرستد، به سبب آن، الله بر او ده درود می فرستد»^۱. مانند این که بگوید: «بارالها، بر پیامبرمان محمد درود و سلام بفرست».

و رسول الله ﷺ می فرماید: «لَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُ». «قبر مرا عیدگاه قرار ندهید و بر من درود بفرستید؛ زیرا درود شما هر جا که باشید به من می رسد»^۲.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «الْبَخِيلُ مَنْ ذُكِرْتُ عَنْدهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ». «بخیل کسی است که هرگاه من نزد او یاد شوم، بر من درود

صحیح دانسته است (۴۹۹/۱)؛ و آلبانی در «صحیح الجامع» (۲۰۱/۴) آن را صحیح دانسته است.

^۱ به روایت مسلم (۲۸۸/۱) حدیث شماره‌ی (۳۸۴).

^۲ ابوداود (۲۱۸/۲) حدیث شماره‌ی (۲۰۴۴)، احمد (۳۶۷/۲) حدیث شماره‌ی (۸۸۰۴)؛ و آلبانی در «صحیح ابی داود» (۳۸۳/۲) آن را صحیح دانسته است.

نفرستد»^۱.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ يُبَلِّغُونِي مِنْ أُمَّتِي السَّلَامَ». «خداوند فرشتگانی دارد که در زمین گردش می کنند و سلام امت مرا به من می رسانند»^۲.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ». «هیچ کسی نیست که بر من سلام بفرستد مگر اینکه الله متعال روح مرا باز می گرداند تا سلام او را پاسخ دهم»^۳.

۱۰۸. ترویج سلام

^۱ ترمذی (۵۵۱/۵) حدیث شماره‌ی (۳۵۴۶) و دیگران؛ و نگا: صحیح الجامع (۲۵/۳)، صحیح الترمذی (۱۷۷/۳).

^۲ نسائی (۴۳/۳) حدیث شماره‌ی (۱۲۸۲)، حاکم (۴۲۱/۲)؛ و آل‌بانی در «صحیح النسائی» (۲۷۴/۱) آن را صحیح دانسته است.

^۳ ابوداود حدیث شماره‌ی (۲۰۴۱) و آل‌بانی در «صحیح ابی داود» (۳۸۳/۱) آن را حسن دانسته است.

رسول الله ﷺ می فرماید: «لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوْ لَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ، أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ». «وارد بهشت نمی شوید تا ایمان بیاورید و ایمان نمی آورید تا اینکه یکدیگر را دوست داشته باشید؛ آیا شما را به چیزی راهنمایی نکنم که چون انجامش دهید، یکدیگر را دوست خواهید داشت؛ سلام کردن را در میان خود رواج دهید»^۱.

«ثَلَاثٌ مَنْ جَمَعَهُنَّ فَقَدْ جَمَعَ الْإِيمَانَ: الْإِنْصَافُ مِنْ نَفْسِكَ، وَبَدَلُ السَّلَامِ لِلْعَالَمِ، وَالْإِنْفَاقُ مِنَ الْإِفْتَارِ». «سه مورد هستند که هرکس آنها را در خود جمع کند، ایمان را در خود جمع نموده است: رعایت عدالت و انصاف با دیگران [اگرچه به سود تو نباشد] و سلام کردن به همه‌ی مردم و انفاق کردن در تنگدستی»^۲.

^۱ مسلم (۷۴/۱) حدیث شماره‌ی (۵۴)؛ احمد حدیث شماره‌ی (۱۴۳۰) و لفظ مذکور از روایت احمد است؛ و لفظی که مسلم روایت نموده از این قرار است: «لَا تَدْخُلُونَ...».

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۸۲/۱) حدیث شماره‌ی (۲۸) از عمار رضی الله عنه به

و از عبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که مردی از رسول خدا ﷺ سوال نمود که کدامین ویژگی اسلام بهتر است؛ رسول خدا ﷺ فرمود: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلَامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ». «اینکه غذا دهی و به کسانی که می شناسی و نمی شناسی سلام بگویی»^۱.

۱۰۹- چگونگی پاسخ دادن به سلام کافر، وقتی سلام می کند

«إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا: وَعَلَيْكُمْ». «چون اهل کتاب به شما سلام نمودند، بگویید: و بر شما باد»^۲.

۱۱۰. دعای هنگام شنیدن بانگ خروس و عرعر الاغ

صورت موقوف معلق.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۵۵/۱) حدیث شماره‌ی (۱۲)، مسلم (۶۵/۱) حدیث شماره‌ی (۳۹).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۴۲/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۲۵۸)، مسلم (۱۷۰۵/۴) حدیث شماره‌ی (۲۱۶۳).

«إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاحَ الدِّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ؛ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا،
«چون بانگ خروس را شنیدید، از خداوند فضل او را بخواهید، چون
خروس فرشته‌ای را دیده است،

مانند این که بگوید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ» (بارالها از
تو فضل تو را خواهانم)

وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهْيَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ؛ فَإِنَّهُ رَأَى
شَيْطَانًا». «و چون صدای عرعر الاغ را شنیدید، از شیطان به الله پناه
ببرید که او شیطانی را دیده است»^۱. مانند این که بگوید: «أَعُوذُ بِاللَّهِ
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» (از شیطان رانده شده به الله پناه می‌برم).

۱۱۱. دعای هنگام شنیدن پارس شبانه‌ی سگ

«إِذَا سَمِعْتُمْ بُبَاَحَ الْكِلَابِ وَنَهْيَ الْحَمِيرِ بِاللَّيْلِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْهُمْ؛

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۶/ ۳۵۰) حدیث شماره‌ی (۳۳۰۳)، مسلم (۴/ ۲۰۹۲)
حدیث شماره‌ی (۲۷۲۹).

فَإِنَّهِنَّ يَرِينَ مَا لَا تَرَوْنَ». «چون صدای پارس سگ و عرعر الاغ را در شب شنیدید، از آنها به الله پناه ببرید، چراکه آنها چیزهایی را می بینند که شما نمی بینید»^۱.

مانند این که بگوید: «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» (از شیطان رانده شده به الله پناه می برم).

۱۱۲. دعا برای کسی که به او دشنام داده‌اید

پیامبر ﷺ می فرماید: «اللَّهُمَّ فَإَيُّمَا مُؤْمِنٍ سَبَّيْتَهُ فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهُ قُرْبَةً إِلَيْكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». «بارالها، هر مومنی را که دشنام داده و بد و بیراه گفتم، در روز قیامت آن را برای او سبب نزدیکی به خود قرار بده»^۲.

۱۱۳. آنچه یک مسلمان به هنگام مدح مسلمان

^۱ ابوداود (۳۲۷/۴) حدیث شماره‌ی (۵۱۰۵)، احمد (۳۰۶/۳) حدیث شماره‌ی (۱۴۲۸۳)؛ و آل‌بانی در «صحیح ابی داود» (۹۶۱/۳) آن را صحیح دانسته است.

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۱۷۱/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۶۱)؛ مسلم (۲۰۰۷/۴) حدیث شماره‌ی (۳۹۶) و لفظ آن چنین است: «پس آن را سبب پاکی و رحمت برای او قرار بده».

می گوید

پیامبر ﷺ می فرماید: «إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا صَاحِبَهُ لَا مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُ فُلَانًا وَاللَّهُ حَسِيبُهُ، وَلَا أُزَكِّي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا، أَحْسِبُهُ - إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَاكَ - كَذًا وَكَذًا». «چون لازم بود یکی از شما مدح دوستش را بگوید، باید بگوید: گمان می کنم فلانی چنین و چنان است و خداوند حسابرس اوست و کسی را نزد خداوند تزکیه نمی کنم. - چنانچه صفت محمودی را در او می دانست می گوید - گمان می کنم چنین و چنان است»^۱.

۱۱۴. آنچه مسلمان به هنگام تزکیه (مدح) شدن

می گوید

«اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ، وَاعْفِرْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ، [وَأَجْعَلْنِي خَيْرًا مِمَّا يَنْظُنُّونَ]». «بارالها، مرا به خاطر آنچه می گویند مؤاخذه

^۱ به روایت مسلم (۲۲۹۶/۴) حدیث شماره‌ی (۳۰۰۰).

نکن؛ و آنچه از من نمی‌دانند بیامرز و ببخش؛ [و مرا بهتر از آنچه گمان می‌کنند قرار بده]»^۱.

۱۱۵. چگونگی لبیک گفتن مُحَرَّم در حج یا عمره

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ، وَالنُّعْمَةَ، لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ». «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ، وَالنُّعْمَةَ، لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ». (گوش بفرمانم، ای الله، گوش بفرمانم، تو شریکی نداری، گوش بفرمانم، همانا ستایش و نعمت و سلطنت از آنِ تو است، و تو شریکی نداری)^۲.

^۱ بخاری در «ادب المفرد» حدیث شماره‌ی (۷۶۱)؛ و آلبانی در «صحیح الأدب المفرد» حدیث شماره‌ی (۵۸۵) اسناد آن را صحیح دانسته است؛ و مابین دو گروه روایت بی‌هقی در «شعب الإیمان» (۲۲۸/۴) از طریق دیگری است.

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۴۰۸/۳) حدیث شماره‌ی (۱۵۴۹)، مسلم (۸۴۱/۲) حدیث شماره‌ی (۱۱۸۴).

۱۱۶. تکبیر گفتن به هنگام رسیدن به حجرالاسود

«طَافَ النَّبِيُّ ﷺ بِالْبَيْتِ عَلَى بَعِيرٍ كُلَّمَا أَتَى الرُّكْنَ أَشَارَ إِلَيْهِ بِشَيْءٍ عِنْدَهُ وَكَبَّرَ». «پیامبر ﷺ سوار بر شتر خانه را طواف می کرد و هر بار که به رکن می رسید، با چیزی که نزد او بود به سوی آن اشاره می کرد و تکبیر می گفت»^۱.

۱۱۷. دعا بین رکن یمانی و حجرالاسود

«...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»
پروردگارا، در دنیا نیکی [= روزی، سلامتی، دانش و ایمان] به ما عطا کن و در آخرت [نیز] نیکی [عطا فرما] و ما را از عذاب آتش ننگه دار.^۲

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۴/۴۷۶) حدیث شماره‌ی (۱۶۱۳)؛ و مراد از «الشیء» عصای سر کج (محجن) است. نگا: بخاری به همراه فتح الباری (۳/۴۷۲).

^۲ ابوداود (۲/۱۷۹) حدیث شماره‌ی (۱۸۹۴)، احمد (۳/۴۱۱) حدیث شماره‌ی (۱۵۳۹۸)، بغوی در «شرح السنة» (۷/۱۲۸)؛ و آلبنی در «صحیح ابی داود» (۱/۳۵۴)

۱۱۸. دعای ایستادن بر صفا و مروه

وقتی پیامبر ﷺ به صفا نزدیک می‌شد، این آیه را می‌خواند: «إِنَّ الصَّفاَ وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...، أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ». (همانا صفا و مروه از شعائر الله هستند...، با آنچه الله از آن آغاز نموده آغاز می‌کنم)

به این ترتیب از صفا آغاز کرد و بر آن بالا رفت تا خانه را ببیند، آنگاه رو به قبله کرد و توحید و یگانگی و بزرگی الله متعال را یاد نمود و فرمود: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، (هیچ معبودی [به‌حق] جز الله نیست، یکتای بی‌همتا است، هیچ شریکی ندارد، پادشاهی و فرمانروایی تنها از آن اوست و تمام ستایش‌ها مخصوص اوست و او بر هر کاری تواناست. هیچ معبودی [به‌حق] جز الله نیست، یکتای بی‌همتا است، وعده خود را محقق ساخت و بنده خویش را یاری داد و به‌تنهایی تمام گروه‌های

آن را حسن دانسته است. سوره بقره.

دشمن را شکست داد)

ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ، قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ «سپس بین آن دعا کرد، و مثل این را سه بار گفت» تا آخر حدیث. و در آن آمده است: پس بر مروه همان کرد که بر صفا کرده بود.^۱

۱۱۹. دعای روز عرفه

پیامبر ﷺ می فرماید: «خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: «بهترین دعا، دعای روز عرفه است و بهترین چیزی که من و پیامبران قبل از من گفته اند این است: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ». «معبود بر حق جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی برای اوست و حمد و ستایش برای او؛ و او بر هر کاری تواناست»^۲.

^۱ مسلم (۸۸۸/۲) حدیث شماره‌ی (۱۲۱۸)؛ [البقرة: ۱۵۸].

^۲ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۵۸۵)؛ و آل‌بانی در «صحیح الترمذی» (۱۸۴/۳) و در «سلسلة الأحادیث الصحيحة» (۶/۴) آن را حسن دانسته است.

«پیامبر ﷺ بر قصواء (شترش) سوار شد تا اینکه به مشعر الحرام رسید، آنگاه رو به قبله نمود (و به درگاه خداوند دعا کرد و تکبیر و تهلیل گفت و یگانگی خداوند را بیان نمود) و آنقدر ایستاد تا هوا کاملاً روشن شد و قبل از طلوع خورشید مشعر الحرام را ترک نمود»^۱. «هر بار که سنگی را به سوی جمرات سه گانه پرتاب می‌کند، تکبیر می‌گوید، سپس کمی جلو رفته و می‌ایستد و رو به قبله دست به دعا برمی‌دارد و این کار را بعد از جمره‌ی اول و دوم انجام می‌دهد، اما در جمره‌ی عقبه، رمی نموده و با هر سنگ تکبیر می‌گوید، سپس برمی‌گردد و نزد آن نمی‌ایستد»^۲.

۱۲۰- ذکر در مشعرالحرام

۱۲۱. تکبیر گفتن به هنگام رمی جمرات با هر

^۱ مسلم (۸۹۱/۲) حدیث شماره‌ی (۱۲۱۸).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۵۸۳/۳) حدیث شماره‌ی (۱۷۵۱)؛ و لفظش را در آنجا ببینید. و بخاری به همراه فتح الباری (۵۸۳/۳) و (۵۸۴/۳) و (۵۸۱/۳) حدیث شماره‌ی (۱۷۵۳)؛ و همچنین به روایت مسلم حدیث شماره‌ی (۱۲۱۸).

سنگریزه‌ای که پرتاب می‌شود

۱۲۲. دعای هنگام تعجب و امور مسرت‌بخش

«سُبْحَانَ اللَّهِ!» (الله متعال پاک و منزّه است)^۱.

«اللَّهُ أَكْبَرُ!» (الله بزرگ‌تر است)^۲.

۱۲۳. کاری که هنگام دریافت خبری مسرت‌بخش انجام می‌شود

«كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَتَاهُ أَمْرٌ يَسُرُّهُ أَوْ يُسِرُّ بِهِ خَرَّ سَاجِدًا شُكْرًا لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى». «چون خبری مسرت‌بخش به پیامبر ﷺ می‌رسید یا از آن خوشحال می‌شد، برای شکرگزاری الله تبارک و تعالی به سجده

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۱/ ۲۱۰ و ۳۹۰ و ۴۱۴) حدیث شماره‌ی (۱۱۵) و (۳۵۹۹) و (۶۲۱۸)، مسلم (۴/ ۱۸۵۷) حدیث شماره‌ی (۱۶۷۴).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۸/ ۴۴۱) حدیث شماره‌ی (۴۷۴۱) و (۳۰۶۲)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۲۱۸۰)، نسائی در «الکبری» حدیث شماره‌ی (۱۱۱۸۵)؛ و نکات: صحیح الترمذی (۲/ ۱۰۳) و (۲/ ۲۳۵)، مسند احمد (۵/ ۲۱۸) حدیث شماره‌ی (۲۱۹۰۰).

می‌افتاد»^۱.

۱۲۴. کاری که هنگام احساس درد در بدن انجام می‌شود و چیزی که گفته می‌شود

«ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي تَأَلَّمَ مِنْ جَسَدِكَ وَقُلْ: «دست را بر همان جایی از بدنت بگذار که درد می‌کند و بگو:

بِسْمِ اللَّهِ، (به نام الله)

ثَلَاثًا، سه بار، وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ: و هفت بار بگو: أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَاذِرُ». «پناه می‌برم به الله و قدرت او از شر آنچه احساس می‌کنم و از آن بیم دارم»^۲.

۱۲۵. دعای کسی که می‌ترسد کسی یا چیزی را دچار چشم زخم کند

^۱ به روایت اهل سنن جز نسائی: ابوداود حدیث شماره‌ی (۲۷۷۴)، ترمذی حدیث شماره‌ی (۱۵۷۸)، ابن ماجه حدیث شماره‌ی (۱۳۹۴): نگا: صحیح ابن ماجه (۲۳۳/۱) و إرواء الغلیل (۲۲۶/۲).

^۲ مسلم (۱۷۲۸/۴) به شماره‌ی (۲۲۰۲).

«إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مِنْ أَخِيهِ، أَوْ مِنْ نَفْسِهِ، أَوْ مِنْ مَالِهِ مَا يُعْجِبُهُ [فَلْيَدْعُ لَهُ بِالْبَرَكَةِ] فَإِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ». «اگر کسی از شما از برادرش یا خودش یا مالش چیزی دید که آن را پسندید [برایش دعای برکت کند] زیرا چشم زخم حق است»^۱.

۱۲۶. آنچه هنگام ترس گفته می شود:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ!». «معبود بر حق جز الله نیست»^۲.

۱۲۷. آنچه هنگام ذبح یا نحر گفته می شود

«بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ [اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ] اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي». «به نام الله؛ و الله بزرگ تر است [بارالها، از جانب تو و برای توست] بارالها،

^۱ مسند احمد (۴/۴۴۷)، به شماره (۱۵۷۰۰)، و ابن ماجه به شماره (۳۵۰۸)، و مالک (۳/۱۱۸-۱۱۹)؛ و شیخ آلبنی در «صحیح الجامع» (۱/۲۱۲) آن را صحیح دانسته است؛ و نکا: تحقیق زاد المعاد، ارناؤوط (۴/۱۷۰).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۶/۳۸۱) حدیث شماره‌ی (۳۳۴۶)، مسلم (۴/۲۲۰۸) حدیث شماره‌ی (۲۸۸۰).

از من قبول بفرما»^۱.

۱۲۸. آنچه در رد مکر و نیرنگ شیاطین سرکش گفته

می شود:

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ الَّتِي لَا يُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ: مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، وَبَرٍّ أَوْ ذَرٍّ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَعْرُجُ فِيهَا، وَمِنْ شَرِّ مَا ذَرَأَ فِي الْأَرْضِ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، وَمِنْ شَرِّ فِتَنِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَمِنْ شَرِّ كُلِّ طَارِقٍ إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمَنُ». «پناه می برم به کلمات کامل الله که هیچ کس نه نیکوکار و نه فاسق از آنها عبور نمی کند: از شر آنچه که آفریده، و به وجود آورده، و منتشر کرده، و از شر آنچه که از آسمان نازل می شود، و از شر آنچه که به سوی آسمان عروج می کند، و از شر آنچه که در زمین پراکنده

^۱ مسلم (۱۵۵۷/۳) حدیث شماره‌ی (۱۹۶۷)، بیهقی (۲۸۷/۹)؛ و مابین دو گروه روایت بیهقی (۲۸۷/۹) و دیگران است؛ و جمله‌ی آخر را از روایت مسلم نقل به معنا نموده‌ام.

کرده، و از شر آنچه که از آن خارج می‌شود، و از شر فتنه‌های شب و روز، و از شر هر پیشامدی به جز پیشامد نیک، ای رحمان!»^۱.

۱۲۹. استغفار و توبه

رسول الله ﷺ می‌فرماید: «وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً». «به الله سوگند که من روزانه بیش از هفتاد بار از الله طلب آمرزش نموده و به سوی او توبه می‌کنم»^۲.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ فَإِنِّي أَتُوبُ فِي الْيَوْمِ إِلَيْهِ مِائَةَ مَرَّةً». «ای مردم، به سوی الله توبه کنید که من روزانه صد بار به سوی او توبه می‌کنم»^۳.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «مَنْ قَالَ: «هَر كَسْ بَغْوَيْد: أَسْتَغْفِرُ

^۱ احمد (۴۱۹/۳) حدیث شماره‌ی (۱۵۴۶۱) با اسناد صحیح، و ابن سنی حدیث شماره‌ی (۶۳۷)؛ و ارنائوط در تخریج طحاویه (ص ۱۳۳) اسناد آن را صحیح دانسته است؛ و نگا: مجمع الزوائد (۱۲۷/۱۰).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۱۰۱/۱۱) حدیث شماره‌ی (۶۳۰۷).

^۳ مسلم (۲۰۷۶/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۰۲).

اللَّهُ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، از الله بزرگ که معبود به حق جز او نیست و زنده و پاینده است، آمرزش می‌طلبم و به سوی او توبه می‌کنم،

غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَإِنْ كَانَ فَرَّ مِنَ الرَّحْفِ». «الله متعال او را می‌بخشد،

هرچند از میدان جنگ فرار کرده باشد»^۱.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ الْعَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللَّهَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ». «پروردگار در دل [یک سوم] پایانی شب بیش از هر زمان دیگری به بنده‌اش نزدیک است، پس اگر توانستید در آن مدت از جمله کسانی باشید که الله را یاد می‌کنند، چنین باشید»^۲.

^۱ ابوداود (۸۵/۲) حدیث شماره‌ی (۱۵۱۷)، ترمذی (۵۶۹/۵) حدیث شماره‌ی (۳۵۷۷)، حاکم و آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است (۵۱۱/۱)؛ و آلبانی آن را صحیح دانسته است؛ نکا: صحیح الترمذی (۱۸۲/۳)، جامع الأصول لأحادیث الرسول ﷺ (۳۸۹/۴-۳۹۰) به تحقیق ارناؤوط.

^۲ ترمذی حدیث شماره‌ی (۳۵۷۹)، نسائی (۲۷۹/۱) حدیث شماره‌ی (۵۷۲)، حاکم

و رسول الله ﷺ می فرماید: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ». «نزدیک ترین حالت بنده به پروردگارش زمانی است که در سجده می باشد، بنابراین در این وضعیت زیاد دعا کنید»^۱.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «إِنَّهُ لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي وَإِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةً مَرَّةً». «به راستی که قلبم دچار غفلت می شود، لذا روزانه صد بار از خداوند آمرزش می خواهم»^۲.

۱۳۰. فضیلت تسبیح و تحمید و تهلیل و تکبیر

(۳۰۹/۱): و نگا: صحیح الترمذی (۱۸۳/۳)، جامع الأصول به تحقیق ارناؤوط (۱۴۴/۴).

^۱ مسلم (۳۵۰/۱) حدیث شماره ی (۴۸۲).

^۲ به روایت مسلم (۲۰۷۵/۴) حدیث شماره ی (۲۷۰۲)؛ ابن اثیر می گوید: «لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي» یعنی قلبم پوشانده می شود؛ و مراد از آن سهو و غفلت است؛ چون همواره رسول خدا ﷺ در ذکر و مراقبت بود؛ لذا چون گاهی دچار غفلت از این مهم می شد یا فراموش می کرد، آن را گناهی در حق خود می شمرد، پس به استغفار روی می آورد. نگا: جامع الأصول (۳۸۶/۴).

پیامبر ﷺ می‌فرماید: «مَنْ قَالَ: «هر کس بگوید: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ» پاک و منزّه است الله و حمد و ستایش او را می‌گویم»
 فِي يَوْمٍ مِائَةً مَرَّةً حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». در
 روزی صد مرتبه، گناهانش از بین می‌روند ولو اینکه مانند کف روی
 دریا باشند»^۱.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «مَنْ قَالَ: «هر کس بگوید: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»
 «معبود بر حقّی جز الله نیست، یکتاست و شریکی ندارد؛ پادشاهی
 برای اوست و حمد و ستایش برای او؛ و او بر هر کاری تواناست»
 عَشْرَ مَرَارٍ، كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبَعَةَ أَنْفُسٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ». ده بار،
 همانند کسی است که چهار نفر (برده) از فرزندان اسماعیل را آزاد

^۱ بخاری (۱۶۸/۷) حدیث شماره‌ی (۶۴۰۵)، مسلم (۲۰۷۱/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۱)؛ فضیلت کسی که آن را صد مرتبه در صبحگاه و شامگاه بگوید، در صفحه‌ی ۶۵ همین کتاب ببینید.

کرده باشد»^۱.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: «دو سخن است که بر زبان سبک است و در میزان سنگین و نزد پروردگار رحمان محبوب: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ». «الله متعال پاک و منزّه است و حمد و ستایش او را می گویم، الله بزرگ پاک و منزّه است»^۲.

و رسول الله ﷺ می فرماید: «لَأَنْ أَقُولَ: «این که بگویم: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، (پاک و منزّه است خداوند بزرگ و حمد و ستایش او را می گویم، و هیچ معبود بحقّی غیر از الله نیست والله بزرگتر است)،

^۱ بخاری (۶۷/۷) حدیث شماره‌ی (۶۴۰۴)، مسلم (۲۰۷۱/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۳)؛ و فضیلت کسی که آن را صد بار در روز بگوید، در دعای شماره‌ی (۹۳) صفحه‌ی (۶۶) همین کتاب ببینید.

^۲ بخاری (۱۶۸/۷) حدیث شماره‌ی (۶۴۰۴)، مسلم (۲۰۷۲/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۴).

أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ». نزد من محبوب‌تر از چیزهایی است که خورشید بر آنها طلوع کرده است»^۱.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «أَيَعِزُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكْسِبَ كُلَّ يَوْمٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ» «آیا یکی از شما عاجز است که هر روز هزار حسنه به دست آورد؟» پس یکی از هم‌نشینان از ایشان پرسیدند: چگونه یکی از ما می‌تواند هزار حسنه به دست آورد؟ فرمود: «يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ، فَيَكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ أَوْ يُحِطُّ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ». «صد تسبیح بگوید که در این صورت هزار نیکی برای او نوشته می‌شود یا هزار گناه از او پاک می‌شود»^۲.

«مَنْ قَالَ: «هر کس بگوید:

سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ» (پاک و منزّه است خداوند بزرگ و حمد و ستایش او را می‌گویم)».

^۱ مسلم (۲۰۷۲/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۵).

^۲ مسلم (۲۰۷۳/۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۸).

غَرَسَتْ لَهُ نَخْلَةً فِي الْجَنَّةِ». برای او نخلی در بهشت کاشته می‌شود»^۱.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟» «ای عبد الله بن قیس، آیا تو را به گنجی از گنج‌های بهشت راهنمایی نکنم؟» پس گفتم: آری، ای رسول خدا، فرمودند: «قُلْ: «بِغَوْ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». «لا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» یعنی: (قدرت و توانی نیست مگر با [یاری] الله)^۲.

و رسول الله ﷺ می‌فرماید: «أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ أَرْبَعُ: «محبوب‌ترین سخن نزد الله چهار سخن است: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ،

^۱ به روایت ترمذی (۵۱۱/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۶۴)، حاکم (۵۰۱/۱) و آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت نموده است؛ و نکا: صحیح الجامع (۵۳۱/۵) و صحیح الترمذی (۱۶۰/۳).

^۲ بخاری به همراه فتح الباری (۲۱۳/۱۱) حدیث شماره‌ی (۴۲۰۶)، مسلم (۲۰۷۶/۴) حدیث شماره‌ی (۲۷۰۴).

لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ». فرقی نمی‌کند با کدام یک شروع کنی.^۱

بادیه‌نشین نزد رسول الله ﷺ آمد و گفت: سخنی را به من یاد بده تا آن را بگویم. فرمود: «قُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ» (معبود به حق نیست جز الله که یگانه و بی‌شریک است، الله بزرگ‌تر است و ستایش بسیار او را می‌گویم، پاک و منزّه است خداوند، پروردگار جهانیان، نیرو و توانی نیست مگر از سوی الله عزیز حکیم)

او گفت: «این‌ها برای پروردگار من است، پس برای من چیست؟» فرمود: «قُلْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَارْزُقْنِي». «بارالها، مرا ببخش و به من رحم کن و مرا هدایت کن و

^۱ مسلم (۱۶۸۵/۳) حدیث شماره‌ی (۲۱۳۷).

به من روزی عنایت کن»^۱.

وقتی کسی مسلمان می‌شد، رسول خدا ﷺ نماز را به او آموزش می‌داد، سپس به او امر می‌کرد که این کلمات را در دعا بخواند: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي». «بارالها مرا بیامرز و به من رحم بفرما و مرا هدایت نموده و عافیت عنایت کن و به من روزی عطا بفرما»^۲.

«إِنَّ أَفْضَلَ الدُّعَاءِ «إِنَّ أَفْضَلَ الدُّعَاءِ»: «همانا برترین دعا
الْحَمْدُ لِلَّهِ»

وَأَفْضَلَ الذِّكْرِ و بهترین ذکر لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ». «لا اله الا الله است»^۳.

^۱ مسلم (۲۰۷۲ / ۴) حدیث شماره‌ی (۲۶۹۶) و ابوداود (۱ / ۲۲۰) در حدیث شماره‌ی (۸۳۲) افزوده است: و چون بادیه نشین بازگشت، رسول خدا ﷺ فرمود: «دستش را از خیر و خوبی پر نمود».

^۲ مسلم (۲۰۷۳ / ۴) حدیث شماره‌ی (۳۶۹۷)؛ و همچنین در روایت دیگری از مسلم آمده است: «این کلمات، دنیا و آخرت را برای تو جمع می‌کند».

^۳ ترمذی (۵ / ۶۶۲) حدیث شماره‌ی (۳۳۸۳)، ابن ماجه (۲ / ۱۲۴۹) حدیث شماره‌ی (۳۸۰۰)، حاکم (۱ / ۵۰۳) و آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافقت کرده است؛ و

«الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ: «باقیات صالحات این‌ها هستند:

سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». «الله پاک و منزّه است، و حمد و ستایش برای الله است، و معبود بر حقّی جز الله نیست، و الله بزرگ‌تر از همه چیز است، و هیچ بازدارنده‌ای (از گناه) و هیچ نیرویی (برای اطاعت) جز به خواست و توفیقِ الله وجود ندارد»^۱.

۱۳۱. رسول خدا ﷺ چگونه تسبیح می‌گفتند؟

از عبدالله بن عمرو رضی الله عنهما روایت است که گفت: «رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَعْقِدُ التَّسْبِيحَ» وفي زیادة: «بِیَمِينِهِ». «رسول خدا ﷺ

نگا: صحیح الجامع (۳۶۲/۱).

^۱ احمد حدیث شماره‌ی (۵۱۳) به ترتیب احمد شاکر؛ و نگا: مجمع الزوائد (۲۹۷/۱)؛ و ابن حجر در «بلوغ المرام» آن را از روایت ابوسعید به نسائی [در الکبری] نسبت می‌دهد به شماره‌ی (۱۰۶۱۷) و می‌گوید: ابن حبان آن را صحیح دانسته است (حدیث شماره‌ی ۸۴۰) و حاکم (۵۴۱/۱).

را دیدم که تسبیحات را با دست راستش می شمرد»^۱.

۱۳۲- از انواع خیر و خوبی و آداب جامع

پیامبر ﷺ می فرماید: «إِذَا كَانَ جُنْحُ اللَّيْلِ - أَوْ أَمْسَيْتُمْ - فَكُفُّوا صَبْيَانَكُمْ، فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْشُرُ حَبْنَتَهُ، فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ فَخَلُّوهُمْ، وَأَغْلِقُوا الْأَبْوَابَ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا، وَأَوْكُوا قِرْبَكُمْ، وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، وَخَمِّرُوا آيَتَكُمْ، وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، وَلَوْ أَنْ تَعْرُضُوا عَلَيْهَا شَيْئًا، وَأَطْفِئُوا مَصَابِيحَكُمْ». «هنگامی که تاریکی شب سایه افکند - یا شب فرارسید - کودکان تان را از بیرون رفتن بازدارید زیرا در این هنگام شیاطین پخش می شوند؛ پس چون ساعتی از شب گذشت، آزادشان بگذارید؛ و درها را ببندید و نام الله را یاد کنید که شیطان در بسته را باز نمی کند؛ و دهانه‌ی مشک‌های تان را ببندید و نام الله را یاد کنید؛ و روی ظرف‌های تان

^۱ به روایت ابوداود (۸۱/۲) حدیث شماره‌ی (۱۵۰۲)، ترمذی (۵۲۱/۵) حدیث شماره‌ی (۳۴۸۶)؛ و نکا: صحیح الجامع (۲۷۱/۴) به شماره‌ی (۴۸۶۵) و آلبانی در «صحیح سنن ابی داود» (۴۱۱/۱) آن را صحیح دانسته است.

درپوش بگذارید و نام الله را یاد کنید ولو اینکه بخشی از آنها را
پوشاند؛ و چراغ‌های تان را خاموش کنید»^۱.

درود و سلام و برکت الله متعال بر پیامبرمان محمد و بر همه‌ی
آل و اصحابشان.

^۱ بخاری به همراه فتح الباری (۸۸ / ۱۰) حدیث شماره‌ی (۵۶۲۳)، مسلم (۳ / ۱۵۹۵)
حدیث شماره‌ی (۲۰۱۲).

فهرست

- ۲ پناهگاه مسلمان در پرتو اذکار قرآن و سنت
- ۲ مقدمه
- ۵ فضیلت ذکر
- ۱۲ ۱- اذکار هنگام بیدار شدن از خواب
- ۱۸ ۲. دعای پوشیدن لباس
- ۱۸ ۳. دعای پوشیدن لباس جدید
- ۱۹ ۴. دعا برای کسی که لباس پوشیده است
- ۲۰ ۵. دعای هنگام درآوردن لباس
۶. دعای هنگام وارد شدن به بیت الخلاء (دستشویی یا توالت یا مستراح)
- ۲۰ ۷- دعای خارج شدن از بیت الخلاء
- ۲۰ ۸- ذکر پیش از وضو
- ۲۱ ۹- ذکر بعد از اتمام وضو
- ۲۲ ۱۰. ذکر هنگام خارج شدن از منزل
- ۲۳ ۱۱. ذکر هنگام وارد شدن به منزل
- ۲۴ ۱۲- دعای رفتن به مسجد
- ۲۵ ۱۳. دعای ورود به مسجد
- ۲۷ ۱۴. دعای خارج شدن از مسجد

۱۵. اذکار اذان ۲۸
- ۱۶- دعای افتتاح (آغاز نماز) ۳۰
۱۷. دعای رکوع ۳۶
۱۸. دعای بلند شدن از رکوع ۳۸
۱۹. دعای سجده ۴۰
۲۰. دعای نشستن میان دو سجده ۴۲
۲۱. دعای سجده‌ی تلاوت ۴۳
۲۲. تشهد ۴۴
- ۲۳- درود فرستادن بر پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از تشهد ۴۵
۲۴. دعای بعد از تشهد آخر، قبل از سلام ۴۷
۲۵. اذکار بعد از سلام نماز ۵۳
۲۶. دعای نماز استخاره ۶۰
۲۷. اذکار صبح و شام ۶۳
۲۸. اذکار خواب ۸۴
۲۹. دعای هنگام پهلوی به پهلوی کردن (غلت زدن) شبانه ۹۵
۳۰. دعای وحشت‌زده شدن در خواب و کسی که دچار ترس و وحشت شده است ۹۶
۳۱. کاری که باید بعد از دیدن خواب و رویا انجام داد ۹۶
۳۲. دعای قنوت وتر ۹۷

۳۳. ذکر پس از سلام در نماز وتر ۱۰۰
۳۴. دعای هنگام نگرانی و غم ۱۰۱
۳۵. دعای هنگام غم و اندوه ۱۰۲
۳۶. دعای هنگام روبرو شدن با دشمن و صاحب نفوذ و قدرت ۱۰۴
۳۷. دعای کسی که از ظلم و ستم حاکم می‌ترسد ۱۰۵
۳۸. دعا علیه دشمن ۱۰۷
۳۹. دعای کسی که از گروهی می‌ترسد ۱۰۷
۴۰. دعای کسی که دچار وسوسه در ایمان می‌شود ۱۰۸
۴۱. دعای ادای قرض و بدهی ۱۰۹
۴۲. دعای وسوسه در نماز و قرائت ۱۱۰
۴۳. دعای کسی که کاری بر او سخت و دشوار شده است ۱۱۰
۴۴. آنچه کسی می‌گوید و انجام می‌دهد که گناهی مرتکب شده است ۱۱۱
۴۵. دعای طرد شیطان و وسوسه‌های او ۱۱۱
۴۶. دعای هنگام روی دادن آنچه نمی‌پسندد و ناگوار می‌داند یا زمانی که در کارش شکست خورده و مغلوب می‌شود ۱۱۳
۴۷. تبریک گفتن به کسی که صاحب فرزند شده و پاسخ آن ۱۱۴
۴۸. دعایی که فرزندان به وسیله‌ی آن در پناه خداوند قرار داده می‌شوند ۱۱۵

۴۹. دعا برای بیمار به هنگام عیادتش..... ۱۱۵
۵۰. فضیلت عیادت بیمار..... ۱۱۶
۵۱. دعای بیماری که از زنده ماندن و حیات خود ناامید شود..... ۱۱۷
۵۲. تلقین کسی که در حال احتضار است..... ۱۱۹
۵۳. دعای کسی که به مصیبتی گرفتار شده است..... ۱۱۹
- ۵۴- دعای هنگام بستن چشمان میت..... ۱۱۹
- ۵۵- دعا برای میت در نمازی که بر او خوانده می شود..... ۱۲۰
- ۵۶- دعا برای کودک در نماز جنازه ای که برای او خوانده می شود.. ۱۲۳
۵۷. دعای تسلیت گفتن..... ۱۲۵
۵۸. دعای هنگام قرار دادن میت در قبر..... ۱۲۶
- ۵۹- دعای بعد از دفن میت..... ۱۲۶
۶۰. دعای زیارت قبور..... ۱۲۷
۶۱. دعای هنگام وزیدن باد..... ۱۲۷
۶۲. دعای هنگام رعد..... ۱۲۸
۶۳. از دعا‌های طلب باران (استسقاء)..... ۱۲۹
۶۴. دعای هنگام دیدن باران..... ۱۳۰
۶۵. ذکر بعد از بارش باران..... ۱۳۰
۶۶. از دعا‌های قطع شدن باران زیادی که به خانه ها آسیب می زند... ۱۳۰
۶۷. دعای دیدن هلال (ماه نو)..... ۱۳۱

- ۶۸- دعای هنگام افطار کردن روزه‌دار ۱۳۱
۶۹. دعای قبل از غذا خوردن ۱۳۲
۷۰. دعای پایان غذا ۱۳۳
۷۱. دعای مهمان برای میزبان ۱۳۴
۷۲. در خواست غیر مستقیم از میزبان برای آب و غذا به واسطه دعا. ۱۳۴
- ۷۳- دعا به هنگام افطار کردن نزد خانواده‌ای ۱۳۵
۷۴. دعای روزه‌دار وقتی غذا حاضر شود و نخواهد روزه‌اش را بشکند ۱۳۵
- ۷۵- چون کسی روزه‌دار را دشنام داد و بد و بیراه گفت، روزه‌دار می‌گوید: ۱۳۶
۷۶. دعای هنگام دیدن میوه‌ی نویر ۱۳۶
۷۷. دعای کسی که عطسه می‌زند ۱۳۷
- ۷۸- آنچه به کافری گفته می‌شود که عطسه زده و الحمدلله گفته است: ۱۳۸
۷۹. دعا برای کسی که ازدواج کرده است ۱۳۸
۸۰. دعای کسی که ازدواج نموده و چارپا (یا وسیله‌ای) می‌خرد ۱۳۸
۸۱. دعای قبل از همبستری با همسر ۱۳۹
۸۲. دعای هنگام خشم و غضب ۱۴۰
۸۳. دعای کسی که فردی مبتلا به مصیبت می‌بیند ۱۴۰

۸۴. دعایی که در مجلس خوانده می‌شود..... ۱۴۱
- ۸۵- کفاره مجلس ۱۴۱
۸۶. دعا برای کسی که به شما می‌گوید: خداوند شما را پیامرزد..... ۱۴۲
۸۷. دعا برای کسی که در حق شما نیکی می‌کند..... ۱۴۲
۸۸. آنچه سبب مصون ماندن از فتنه‌ی دجال می‌شود ۱۴۲
۸۹. دعا برای کسی که می‌گوید: شما را به خاطر الله دوست دارم .. ۱۴۳
۹۰. دعا برای کسی که مالش را به شما پیشنهاد کند ۱۴۳
۹۱. دعا هنگام پرداخت بدهی برای کسی که به شما قرض داده است
- ۱۴۴
۹۲. دعای ترس از شرک ۱۴۴
۹۳. دعا برای کسی که به شما می‌گوید: خداوند به شما برکت عنایت کند
- ۱۴۵
۹۴. دعای پرهیز از شگون بد زدن ۱۴۵
۹۵. دعای سوار شدن بر مرکب ۱۴۶
۹۶. دعای سفر..... ۱۴۷
۹۷. دعای وارد شدن به روستا یا شهر..... ۱۴۸
۹۸. دعای وارد شدن به بازار..... ۱۵۰
۹۹. دعای وقتی که مرکب دچار مشکل می‌شود ۱۵۰
۱۰۰. دعای مسافر برای مقیم ۱۵۱

۱۰۱. دعای مقیم برای مسافر..... ۱۵۱
۱۰۲. تکبیر و تسبیح گفتن در حین سفر..... ۱۵۲
۱۰۳. دعای مسافر در هنگام سحر..... ۱۵۲
- ۱۰۴- دعای کسی که در سفر یا غیر سفر، در جایی توقف می کند... ۱۵۳
۱۰۵. ذکر بازگشت از سفر..... ۱۵۳
۱۰۶. ذکر هنگام شنیدن خبر خوشایند یا ناخوشایند..... ۱۵۴
- ۱۰۷- فضیلت درود فرستادن بر پیامبر ﷺ..... ۱۵۵
۱۰۸. ترویج سلام..... ۱۵۶
- ۱۰۹- چگونگی پاسخ دادن به سلام کافر، وقتی سلام می کند..... ۱۵۸
۱۱۰. دعای هنگام شنیدن بانگ خروس و عرعر الاغ..... ۱۵۸
۱۱۱. دعای هنگام شنیدن پارس شبانه‌ی سگ..... ۱۵۹
۱۱۲. دعا برای کسی که به او دشنام داده‌اید..... ۱۶۰
۱۱۳. آنچه یک مسلمان به هنگام مدح مسلمان می گوید..... ۱۶۰
۱۱۴. آنچه مسلمان به هنگام تزکیه (مدح) شدن می گوید..... ۱۶۱
۱۱۵. چگونگی لبیک گفتن مُحرِم در حج یا عمره..... ۱۶۲
۱۱۶. تکبیر گفتن به هنگام رسیدن به حجرالاسود..... ۱۶۳
۱۱۷. دعا بین رکن یمانی و حجر الاسود..... ۱۶۳
۱۱۸. دعای ایستادن بر صفا و مروه..... ۱۶۴
۱۱۹. دعای روز عرفه..... ۱۶۵

- ۱۲۰- ذکر در مشعرالحرام ۱۶۶
۱۲۱. تکبیر گفتن به هنگام رمی جمرات با هر سنگ ریزه‌ای که پرتاب می‌شود ۱۶۶
۱۲۲. دعای هنگام تعجب و امور مسرت‌بخش ۱۶۷
۱۲۳. کاری که هنگام دریافت خبری مسرت‌بخش انجام می‌شود.... ۱۶۷
۱۲۴. کاری که هنگام احساس درد در بدن انجام می‌شود و چیزی که گفته می‌شود ۱۶۸
۱۲۵. دعای کسی که می‌ترسد کسی یا چیزی را دچار چشم زخم کند ۱۶۸
۱۲۶. آنچه هنگام ترس گفته می‌شود: ۱۶۹
۱۲۷. آنچه هنگام ذبح یا نحر گفته می‌شود..... ۱۶۹
۱۲۸. آنچه در رد مکر و نیرنگ شیاطین سرکش گفته می‌شود: ۱۷۰
۱۲۹. استغفار و توبه ۱۷۱
۱۳۰. فضیلت تسبیح و تحمید و تهلیل و تکبیر ۱۷۳
۱۳۱. رسول خدا ﷺ چگونه تسبیح می‌گفتند؟ ۱۸۰
- ۱۳۲- از انواع خیر و خوبی و آداب جامع ۱۸۱

fa24v 0,0- 2026/09/00

رسالة الحرمين

پیام الحرمين

محتوای راهنما برای زیارت کنندگان مسجدالحرام و مسجدالنبی به زبان های مختلف

